

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΠΑΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
ΤΑΧ. ΓΡΑΦΕΙΟ
ΚΕΜΠ
ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ

ΚΩΔ. ΕΝΤΥΠΟΥ: 6427

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2012

Τεύχος 43

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Στόχος όλων μας είναι να ενημερώνουμε και να εμπλουτίζουμε τις γνώσεις μας γύρω από το παρελθόν και το σύγχρονο πολιτιστικό γίνεσθαι της Αλεξανδρούπολης αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

“Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ” επιζητεί τις συνεργασίες των αναγνωστών και τις θεωρεί απαραίτητες και χρήσιμες. Όλα τα αποστέλλόμενα κείμενα λοιπόν πρέπει να αναφέρονται σ’ αυτά τα γεγονότα και κυρίως στο ιστορικό και ανεξερεύνητο παρελθόν της Αλεξανδρούπολης. Οι φίλοι αναγνώστες θα πρέπει να αποφεύγουν τις αναφορές σε περιστατικά και βιώματα καθαρά προσωπικά, εκτός εάν αυτά εγγίζουν γεγονότα και καταστάσεις γενικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Η Σ.Ε. θα έχει την ευχέρεια να επιλέγει την αποστέλλομενη ύλη και να κρίνει με αμερόληπτη διακριτικότητα ποια θα είναι κατάλληλα για δημοσίευση. Παρακαλούνται οι αναγνώστες που στέλνουν εργασίες προς δημοσίευση να επισυνάψουν φωτογραφικό υλικό με σχετικές λεζάντες. Οι φωτογραφίες να είναι φωτογραφικά αντίγραφα και όχι φωτοτυπίες. Φωτογραφίες και κείμενα δεν επιστρέφονται. Οι συνεργασίες παρακαλούμε να αποστέλλονται στην εξής διεύθυνση: **Κράτης Ποιμενίδης, Κερκύρας 65 - Κυψέλη, Τ.Κ. 113 62 Αθήνα.**

Όσοι ενδιαφέρονται να ενημερώνουν τους αναγνώστες του περιοδικού για εκδόσεις βιβλίων ή περιοδικών τους, παρακαλούμε να αποστέλλουν αντίτυπο στη διεύθυνση: **Αλεξάνδρα Μποτονάκη, Θεμιστοκλέους 33, Τ.Κ. 154 51 Νέο Ψυχικό - Αθήνα, fax: 210 6753216.**

Επειδή πιστεύουμε ότι διακαής πόθος όλων μας είναι η έκδοση του παρόντος περιοδικού να διαρκέσει πολλά χρόνια και σταδιακά να επιτυγχάνεται η βελτίωσή του με αύξηση σελίδων και προσθήκη χρωμάτων, παρακαλούμε να συμβάλετε στην προσπάθειά μας με οικονομική ενίσχυση. Μπορείτε λοιπόν να ενισχύσετε οικονομικά την έκδοση του περιοδικού με δύο τρόπους:

α) Ως δωρεά ή χορηγία

β) Ως προσφορά για κοινωνικούς λόγους

Και στις δύο περιπτώσεις μπορείτε να καταθέσετε το ανάλογο ποσόν στο λογαριασμό μας:

0026-0251-56-0100338892 στην ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK - ERGASIAS, αναγγέλλοντας τηλεφωνικώς την κατάθεση στο τηλέφωνο **210 600 48 55** ή να στείλετε ταχυδρομική επιταγή στο όνομα του ταμία **Παναγιώτη Τσιακίρη, Επτανήσου 7 - 153 41 Αγία Παρασκευή Αττικής** και όχι στον τίτλο του περιοδικού. Η αναγραφή ως δικαιούχου του τίτλου “Ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης” καθιστά πολύ δύσκολη την είσπραξη, διότι το περιοδικό δεν είναι νομικό πρόσωπο.

Για τους αποδέκτες του εξωτερικού ο αριθ. λογ/σμού είναι: **GR5702602510000560100338892**

BIC: EFG BGRAAXXX

Ο ΦΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ 43

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Πολιτιστικός και Ψυχαγωγικός
Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής.
Συγγρού 137 & Αιγαίου Τ.Κ. 171 21 Νέα Σμύρνη
5ος όροφος, Τηλ. 210 3215354

ΕΚΔΟΤΗΣ: **Παν. Παρασκευόπουλος** Πρόεδρος
Ομηρίδου 82-84
185 37 Πειραιάς
Τηλ. 210 4181762

Υπεύθυνος κατά νόμον:

Παν. Παρασκευόπουλος Πρόεδρος Συλλόγου
Επιμέλεια ύλης: **Αλεξάνδρα Μποτονάκη**
Τηλ. 210 6723649 Fax: 210 6753216

Το κύριο άρθρο και όσα κείμενα είναι
ανυπόγραφα απηχούν τις απόψεις της Σ.Ε.
Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις
του συγγραφέα.

Τιμή τεύχους 0,01

Κωδικός 6427

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
Μαρία Μπουζάλα

Δράμας 13Α - Αγ. Δημήτριος 173 43
Τηλ./Fax: 210 9734630

e-mail: omilosalphamega@gmail.com

Τη Συντακτική Επιτροπή αποτελούν το Δ.Σ. του Συλλόγου:

Παρασκευόπουλος Παναγιώτης, Ποιμενίδης
Κράτης, Κοντογιώργης Απόστολος, Κουκουρικού-
Ραχούλη Στρατούλα, Τσιακίρης Παναγιώτης,
Καραμανίδου-Μίχου Γεωργία, Μποτονάκη Αλεξάν-
δρα, Γεωργίου Γρηγόρης, Γιασεμάκης Θεόδωρος.
Διορθώσεις: Ελευθερία Δαουλτζή-Μανή,
Αλεξάνδρα Μποτονάκη και Κράτης Ποιμενίδης

Εξώφυλλο:

Το τορπιλλοβόλο “14” στο Δεδέαγατς.
Πίσω διακρίνονται το επίτακτο “ΙΓΓΛΕΣΗΣ”,
το ανιχνευτικό “ΠΑΝΘΗΡ” και ο ατμομυοδρόμων
“ΠΗΝΕΙΟΣ”. Νοέμβριος 1912.
(Φωτογραφία αγνώστου)

Καλλιτεχνική σύνθεση:

Απόστολος Μπουζάλας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: ΕΠΙΤΕΛΙΑΚΑ - 100 χρόνια από την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων	4
Γρηγόρης Γεωργίου: Οι πνευματικοί άνδρες της αρχαίας Θράκης	10
Κράτης Ποιμενίδης: Το Παρθένιον, Σιαπλί και Γιαγλί ντερέ	13
Παντελής Στεφ. Αθανασιάδης: Το θέατρο στη Θράκη του ΙΘ' αιώνα (ΜΕΡΟΣ Β')	15
Χρύσα Φανφάνη-Στούρα: Βυζαντινές ξεριζωμένες αρχόντισσες - κυράδες (ΜΕΡΟΣ Γ')	18
Αλ. Μποτονάκη - Παν. Τσιακίρης: 9ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών	21
Παναγιώτης Τσιακίρης: "Σπάρταθλον 2012"	28
Βάγια Κάλφα - Κωνσταντινιά Σαραντίδου: Έκθεση «Χαρακτική και Σχέδια» στην Art Gallery	29
Αλεξάνδρα Μποτονάκη: ΣΤΗΛΗ ΒΙΒΛΙΩΝ	31
ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΣ Γιώργος Χατζηπανδρέου: Παπάζογλου, καθηγήτρια Τεχνικών	32
ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΑΣ Ζαφείρης Αλεξιάδης: Στην ηλικία των αποχαιρετισμών	33
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ	33
Ανέστης Νικολαΐδης: Το πέταλο του Πέπλου	34
ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ	35
Πρόχειρον Σημειωματάριον Αγνώστου	36
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ	38
Θεόδωρος Ορδουμποζάνης: Το «Πάρκο Εγνατία» έργο ζωής των παλιών προσκόπων της πόλης!	39
Δώρα Κοτσώνη: Το παντοπωλείο του κ. Μπάτσα	42
Μαρία Γκούτη: Ένα ιστορικό παράδειγμα για προβληματισμό	43
Γιώργος Ψύλλας: Η Ψαρού	45
ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	46-47
Υβόννη Δαϊδου: Επιλογές από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης	48
Στρατούλα Κουκουρίκου: Συνταγές	50
Παναγιώτης Τσιακίρης: Μνήμες και πρόσωπα	51
Σκίτσο: Γρηγόρης Γεωργίου	

Αγαπητοί συμπατριώτες και συμπατριώτισσες
Αγαπητοί φίλοι και φίλες

Όπως ήταν αναμενόμενο, τα φθινοπωρινά πρωτοβρόχια και η ψύχρα τις πρωινές και βραδινές ώρες έκαναν την εμφάνισή τους, για να μας θυμίσουν ότι οι σχετικά ξένοιαστες ημέρες του καλοκαιριού πέρασαν γρήγορα, όπως άλλωστε συμβαίνει με κάθε ευχάριστο γεγονός. Πολλοί από εμάς βρέθηκαν στην αγαπημένη μας πόλη, όπου απόλαυσαν τις όμορφες παραλίες, τις νόστιμες λιχουδιές και τις συναντήσεις με παλιούς φίλους και συμμαθητές.

Επιστρέψαμε στην πεζή πραγματικότητα και επιπλέον έχουμε να αντιμετωπίσουμε μια δύσκολη οικονομική συγκυρία. Θεωρούμε όμως ότι δεν πρέπει να "το βάζουμε κάτω" αλλά αντλώντας δύναμη από την παραδοσιακή Αλεξανδρουπολίτικη αισιοδοξία και αντοχή στα δύσκολα, να δείξουμε την απαραίτητη υπομονή και επιμονή και στο τέλος θα τα καταφέρουμε.

Στις 17, 18 και 19 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε στις Φέρες το 9ο Παγκόσμιο Συνέδριο των Θρακών. Τον Σύλλογό μας εκπροσώπησαν τα μέλη του Δ.Σ. Παναγιώτης Τσιακίρης και Αλεξάνδρα Μποτονάκη. Πλούσιο ρεπορτάζ και φωτογραφικό υλικό θα βρείτε σε άλλες σελίδες του παρόντος τεύχους.

Αυτό το τεύχος περιλαμβάνει και πάλι ποικίλη ύλη και πολλά ιστορικά θέματα που έχουν σχέση με την ιδιαίτερη πατρίδα μας και την ευρύτερη περιοχή, από την αρχαιότητα μέχρι τους Βαλκανικούς πολέμους, οι οποίοι άρχισαν το Σεπτέμβριο του 1912 και των οποίων τα 100 χρόνια γιορτάζουμε και εμείς μαζί με το Πανελλήνιο. Εξ άλλου ενδιαφέρουσες, όπως πάντα, μικρές εργασίες, αναδρομές προς το πρόσφατο παρελθόν στολίζουν και πάλι τις σελίδες του περιοδικού μας και φυσικά οι μόνιμες συνεργασίες ή στήλες - σελίδες.

Τη "στήλη των νέων" τη μετονομάσαμε "οι νέοι μας γράφουν". Σε αυτήν οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αναφερθούν και σε άλλα θέματα που δεν σχετίζονται απαραίτητα με την ιδιαίτερη πατρίδα μας. Τη σελίδα αυτή ξεκινά η συνεργασία μας φιλόλογος Μαρία Γκούτη.

Επίσης έχουμε τη χαρά στη "στήλη βιβλίων" να παρουσιάσουμε το τρίτο κατά σειρά βιβλίο του μονίμου συνεργάτη μας Γεωργίου Ψύλλα.

Στο τέλος θα ήθελα να επισημάνω ότι παραμένει ανεκπλήρωτη η υπόσχεσή μας για επαφή και συσπείρωση των παιδιών μας και επίσκεψή τους στην όμορφη πόλη μας. Έχουμε ανάγκη και τη δική σας συνδρομή για την επίτευξη αυτού του στόχου που θεωρούμε σημαντικό και για την επιβίωση του Συλλόγου μας.

Σας ευχαριστούμε όλους θερμά για την αγάπη και τη στήριξή σας και σας ευχόμαστε ολόψυχα

ΚΑΛΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Παναγιώτης Ορ. Παρασκευόπουλος

ΕΠΕΤΕΙΑΚΑ

Βαλκανικοί πόλεμοι**100 χρόνια από την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων**
Σεπτέμβριος 1912 έως Ιούλιος 1913Γράφει η **Αλεξάνδρα Μποτονάκη**

ΜΕΡΟΣ Α΄

Συμπληρώνονται 100 χρόνια από την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού πολέμου, πολύ περισσότερα όμως από τότε που άρχισε να διαφαίνεται στην πολιτικό ορίζοντα ότι επίκειται πολεμική σύρραξη στα Βαλκάνια.

Το Πανελλήνιο γιορτάζει την επέτειο με ενημέρωση πλούσια και ενδιαφέρουσα, επιστημονικά εμπεριστατωμένη, με ωραία λευκώματα, με ανάλογες εκδηλώσεις και εθνική υπερηφάνεια. Και δικαιολογημένα: Με το τέλος του σύντομου Β΄ Βαλκανικού πολέμου (Ιούνιος, Ιούλιος 1913) και τη συνθήκη του Βουκουρεστίου η Ελλάδα διπλασιάζεται σε εδαφική έκταση αλλά και σε πληθυσμό περίπου, οπότε και δικαίως σήμερα οι πανέλληνες πανηγυρίζουν· η περιοχή όμως της Θράκης βρέθηκε και πάλι εκτός του ονείρου...

Πριν προχωρήσουμε στη σύντομη προσέγγιση της επετείου, θα πρέπει να διευκρινίσουμε το περιεχόμενο των όρων «Βαλκανικοί πόλεμοι». Το προσδιοριστικό επίθετο «βαλκανικός-βαλκανικοί» σηματοδοτεί ότι οι πόλεμοι έλαβαν χώρα στα Βαλκάνια, μια περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης που από αιώνες αποτελούσε μέρος της εκτεταμένης πολυεθνικής Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η τελευταία «ασθενούσε» από ετών και τον 19ο αι. φλεγόταν από εθνικές επαναστάσεις, από εμφυλίους πολέμους, από εθνικιστικές διεκδικήσεις, από διεκδικήσεις ηγεμονίσκων... Οι αντίπαλοι στον πρώτο ήταν η Οθωμανική αυτοκρατορία εναντίον των Βαλκανικών λαών, ενώ στον δεύτερο οι Βαλκανικοί λαοί μεταξύ τους.

Στις αρχές τού 20ου αι. η επανάσταση των Νεοτούρκων, στους κόλπους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας (1908), ήλθε με ελπίδες για μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της αυτοκρατορίας και με επαγγελίες για ισότητα, ελευθερία και ισονομία όλων των πολιτών, επομένως και των μειονοτήτων.

Η πραγματικότητα αποδείχθηκε εντελώς αντίθετη. Η επανάσταση εξελίχθηκε ως δυναμική εθνικιστική απάντηση στην πτώση της καταρρέουσας Οθωμανικής αυτοκρατορίας, κυρίως όμως ως πολιτική βίαιου και

μεθοδικού εκτουρκισμού των θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων που την συνέθεταν. Έτσι η καταπίεση των χριστιανικών πληθυσμών των Βαλκανίων εντάθηκε και μάλιστα ήταν πολύ εντονότερη στους Σέρβους, Βούλγαρους και ολιγότερο στους Έλληνες.

Αποτέλεσμα: Οι βαλκανικοί λαοί αντέδρασαν εξίσου βίαια. Αλλά και το όλο κλίμα ευνοούσε αλλαγές συμμαχιών στον πολιτικό ορίζοντα, ως επίσης και νέες συμμαχίες και επιδιώξεις των μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων της εποχής (Αυστροουγγαρία, Ρωσία, αλλά και Γαλλία, Ιταλία) με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί το κατάλληλο

κλίμα για μία σύρραξη στο Βαλκανικό χώρο με ανάλογες διεκδικήσεις.

Ήδη από τον προηγούμενο αιώνα είχαν δημιουργηθεί τα τρία κράτη, η Σερβία, η Ελλάδα και η Βουλγαρία¹ με την ανεξαρτοποίηση και απόσπαση εδαφών από την ασθενή Οθωμανική αυτοκρατορία, αλλά τα σύνορά τους δεν είχαν πλήρη ταύτιση με την εθνικότητα του πληθυσμού, που θα αποτελούσαν τον λαό τους.

Οι αλυτρωτικές και εθνικιστικές επιδιώξεις των Βαλκανικών χωρών, κυρίως όμως η αλλαγή πολιτικής του βασιλιά των Σέρβων Πέτρου Καραγεώργεβιτς να αναπτύξει διπλωματικές σχέσεις όχι μόνο με τη συγγενική

Η Σερβία εμφανίσθηκε ως κέντρο του αλυτρωτικού αγώνα για την απελευθέρωση όλων των σερβικών και νοτιοσλαβικών λαών που τελούσαν υπό Αυστριακή ή Τουρκική κατοχή (Σλοβένων, Κροατών, Βοσνίων κ.ά) καθώς επίσης και ως πόλος για τη μελλοντική ένωση των σλαβικών βαλκανικών λαών σε ενιαίο κράτος με τη συμμετοχή της Βουλγαρίας και του Μαυροβουνίου² [1]

1. Η πρώτη Σερβική επανάσταση για ανεξαρτησία ξεκίνησε νωρίτερα από τη δική μας, το 1804, αλλά πέρασαν περίπου 80 χρόνια, το **1882**, ώσπου να αναγνωρισθεί επισήμως η πλήρης ανεξαρτησία της Σερβίας, ως βασίλειο της Σερβίας, και ύστερα από διαφόρων ειδών καταπίεσεις. Η εθνική τους αφύπνιση παρακολουθεί την εθνική αφύπνιση των άλλων βαλκανικών λαών, ίσως με βραδύτερους ρυθμούς από των ελλήνων. Η εθνική αφύπνιση των Βουλγάρων γινόταν όχι μόνο απέναντι στους κατακτητές Οθωμανούς αλλά και σε σχέση με τη γλώσσα, την παιδεία τους και τη εξάρτησή τους από το οικουμενικό Πατριαρχείο. Έτσι, το 1860, η εκκλησία της αποσχίσθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και, το 1870, δημιουργήθηκε η ανεξάρτητη βουλγαρική Εξαρχία, αρχή των δεινών μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων. Με τη βοήθεια της Ρωσίας και κατά το τέλος του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1878-1879) η Βουλγαρία έγινε ανεξάρτητο κράτος (**1878**), εδαφικά μισή περίπου από όση είναι σήμερα. Το 1885, με πραξικόπημα κατέλαβε την Ανατολική Ρωμυλία και με το εξαιρετικά ανεπτυγμένο εθνικιστικό πνεύμα έναντι των γειτόνων της «εβαλε πλώρη» για τη Μακεδονία και το Αιγαίο.

2. Το **1910** ο ηγεμόνας του Μαυροβουνίου Νικήτας Α΄ περιβλήθηκε τον τίτλο του βασιλιά και ανεξαρτοποίησε το Μαυροβούνιο, αποσπώντας την περιοχή από το βασίλειο της Σερβίας.

Ιταλική αφίσα που σατιρίζει τη γερμανική επεκτατική πολιτική στο πρόσωπο του γερμανού αυτοκράτορα. [10]

Ρωσία αλλά και με τη Γαλλία διέρρηξε τη σχέση με την Αυστροουγγαρία. [1]

Η αλλαγή αυτή είχε ως αποτέλεσμα να ανατραπούν διεθνείς ισορροπίες, να προκληθούν οξύτατοι ανταγωνισμοί μεταξύ των ισχυρών της εποχής, κυρίως Αυστροουγγαρίας και Ρωσίας, όχι μόνο στον πολιτικό χώρο αλλά και στον οικονομικό.

Παράλληλα η Γερμανία φαίνεται ότι επιδιώκει να μπει στο παιχνίδι μέσα στα πλαίσια του Γερμανικού επεκτατισμού «προς Ανατολάς», προσπαθώντας να ανοίξει νέες αγορές και να

ανταγωνισθεί τους Αγγλογάλλους. [10]

Στο μεταξύ η γερμανική επεκτατική πολιτική, προσπαθώντας να ανοίξει δρόμο προς την Ανατολή, όπου τα γερμανικά βιομηχανικά κεφάλαια αναζητούν νέες αγορές και πρώτες ύλες και επιδιώκουν να αντικαταστήσουν τα αγγλογαλλικά, προωθεί όλο και περισσότερο τη διεξόδυσή της στην Οθωμανική αυτοκρατορία. Η «πορεία προς ανατολάς» (Drang nach Osten) όπως αποκαλείται ο γερμανικός επεκτατισμός, ανησυχεί τους δυτικούς αλλά κυρίως τη Ρωσία. [10]

Ας μη ξεχνούμε και την Ιταλία και την επεκτατική της πολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο. [10]

...Το Σεπτέμβριο του 1911, η Ιταλία, επιχειρώντας να επεκτείνει το γεωγραφικό χώρο των συμφερόντων της και φοβούμενη τη συνεχή επιρροή της Γερμανίας στην Οθωμανική αυτοκρατορία, επιτίθεται εναντίον της Λιβύης, που ήταν κτήση τουρκική. Εξαιτίας της αντίστασης των τουρκικών δυνάμεων, μεταφέρει τον πόλεμο στα Δωδεκάνησα (Μάιος 1912) τα οποία και καταλαμβάνει με τη βοήθεια των ελλήνων κατοίκων, που βλέπουν τους Ιταλούς ως απελευθερωτές. Δηλώνει ότι για τη μελλοντική τους τύχη θα αποφασίσουν οι ευρωπαϊκές Δυνάμεις. Και στο πρόβλημα αυτό η πολιτική των Δυνάμεων δεν είναι διαφορετική από την πολιτική που ακολουθούν στο κρητικό... [10]

Και αρχίζουν οι συμμαχίες...

Μάρτιος 1912. Η Ρωσία ανησυχεί και πείθει τους Σέρβους και Βουλγάρους να συστήσουν συμμαχία. Τα δύο νεοσύστατα κράτη οραματίζονται τη διανομή της Μακεδονίας, ερήμην της Ελλάδας, και αρπάζουν την ευκαιρία.

Επιστολικό Δελτάριο του 1912 με παράσταση που συμβολίζει τη συμμαχία των 4 βαλκανικών χωρών. [5]
(Συλλογή Β. Νικόλτσιου)

Μάιος 1912. Η Ελλάδα, έχοντας ανοιχτό το θέμα της Κρήτης, υπογράφει απλώς αμυντική συμμαχία με τη Βουλγαρία. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος όμως ήδη είχε κάνει τις σχετικές διπλωματικές προετοιμασίες με τους Βούλγαρους. Η Σερβία δεν σύναψε συμμαχία με την Ελλάδα, αλλά ανεγνώρισε την αμυντική Ελληνοβουλγαρική συμμαχία.

Το δεύτερο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου είναι η περίοδος των επιστρατεύσεων. Στις **14** του μήνα οι Τούρκοι κηρύσσουν αιφνιδιαστική γενική επιστράτευση των στρατιωτικών της δυνάμεων στη Θράκη, **αμέσως** απαντούν οι Βούλγαροι, Σέρβοι και Μαυροβούνιοι και στις **17** οι Έλληνες.

Πρώτοι κηρύσσουν τον πόλεμο κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις **25 Σεπτεμβρίου** οι Μαυροβούνιοι [6]. Ακολουθούν, στις **4 Οκτωβρίου**, οι Βούλγαροι και οι Σέρβοι. Απαντούν την ίδια ημέρα οι Τούρκοι κηρύσσοντας κι αυτοί τον πόλεμο εναντίον των προηγούμενων. Την επόμενη ημέρα, **5 Οκτωβρίου 1912** μπαίνουν και οι Έλληνες στο παιχνίδι. Ξεκινά ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος.

Δεν θα επεκταθούμε σε περιγραφή των γεγονότων που ακολούθησαν τους επόμενους μήνες (ούτε ένα χρόνο δεν κράτησαν οι δύο πόλεμοι). Η γενικότερη πληροφόρηση από βιβλία, λευκώματα, αφιερώματα, εκπομ-

πές, ντοκιμαντέρ είναι πλούσια και ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να καταφύγει σε αυτές τις εργασίες ή στη βιβλιογραφία μας.

Εμείς θα περιοριστούμε σε πιο συγκεκριμένη επισήμανση, σε ό,τι διαδραματίστηκε στην περιοχή μας, γεγονότα που χάνονται μέσα στο πλήθος και τη σημαντικότητα των ευρέως περιγραφόμενων (απελευθέρωση Ιωαννίνων, Θεσσαλονίκης κ.α.)

Είναι όμως εθνικής σημασίας μικρότερης η ναυμαχία της Λήμνου, της Έλλης, η απελευθέρωση της Σαμοθράκης ή η σημασία του λιμανιού-όρμου του Δεδέαγατς και τέλος η υποδούλωση ξανά της Θράκης, αυτή τη φορά από έναν «προ ολίγου σύμμαχο»;

Θα επισημάνουμε μόνο δύο-τρεις γενικές παρατηρήσεις που βοηθούν στη γενικότερη κατανόηση των δύο πολέμων, πριν προχωρήσουμε στην προσέγγιση των γεγονότων της περιοχής μας.

Οι Βαλκανικοί πόλεμοι για πρώτη φορά κάνουν πράξη, έστω και ελλιπώς, **την αρχή των εθνοτήτων**, τα Βαλκάνια περιέρχονται στους Βαλκάνιους και εξαλείφουν τα τελευταία ερείσματα της Τουρκίας στην Ευρώπη. Η δεύτερη παρατήρηση αφορά στο ιδεολογικό-θρησκευτικό υπόβαθρο των δύο αντιπάλων: **την αρχέγονη πάλη μεταξύ του Σταυρού και της Ημισελήνου**, υπόβαθρο που συμβάδιζε την εποχή εκείνη με την τρέχουσα ιδεολογική αντίληψη, και στις Βαλκανικές κοινωνίες αλλά και στην Ευρωπαϊκή. Ο «**Ευρωπαϊκός πολιτισμός**» αγωνίζεται κατά της «**Ασιατικής βαρβαρότητας**»!

«**Σπανίως ευγενέστερος και υψηλότερος σκοπός συνήνησε τας Κυβερνήσεις Κρατών προς κοινήν ενέργειαν και δικαίως εξήρθη ως μέγα εν τη συγχρόνῳ ιστορία το γεγονός τούτο. Η σταυροφορία των του Αίμου ορθοδόξων Κρατών είνε η σταυροφορία της προόδου, του πολιτισμού, της ελευθερίας κατά της Ασιατικής κατακτήσεως, ήτις αφού άλλοτε ηπειλῆσε την Ευρώπην μέχρι Βιέννης, επικάθηται ακόμη επί λαών πολύ μάλλον του κατακτητού προηγμένων, υποστρέφουσα και καταπνίγουσα την ελευθεραν αυτών ζωήν**» [5]

Η τρίτη παρατήρηση αφορά στην τραγική πραγματικότητα που προετοιμάστηκε στους Βαλκανικούς και υλοποιήθηκε κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, όμως, με εντελώς διαφορετικό ιδεολογικό και ελάχιστο θρησκευτικό υπόβαθρο και ανέτρεψε όλα τα προηγούμενα!

Τα γεγονότα του Α΄ Βαλκανικού πολέμου, τα οποία έχουν σχέση με την περιοχή μας και τα οποία θα προσεγγίσουμε σ' αυτό το τεύχος, **συνδέονται με τη δράση του Ελληνικού στόλου**. [6]

Ο Ελληνικός στόλος, όπως παραδέχεται Τούρκος αξιωματούχος, ήταν υποδεέστερος του Οθωμανικού και σε αριθμό πλοίων και σε τόννους και σε είδος πολεμικών. Διέθετε μία ταχύπλοη ναυαρχίδα, τον ηρωικό «Αβέρωφ» τρία θωρηκτά τα «Υδρα» «Σπέτσαι» και «Ψαρά», ηλικίας 25 ετών, οκτώ αντιτορπιλικά, τα «Λόγγη», «Βέλος», «Θύελλα», «Νέα Γενεά», «Ασπίς», «Δόξα»... μερικά τορπιλλοβόλα, τα ανιχνευτικά «Λέων» «Πάνθηρ» «Αετός» «Ιέραξ», ένα υποβρύχιο το «Δελφίν» οπλιταγωγά, ναρκοβόλα κ.α. σύνολο 33.627 τόννων απέναντι σε ένα

*Δημογέροντες της Σαμοθράκης επί Τουρκοκρατίας. Αναγνωρίζεται, πρώτος δεξιά από τους καθήμενους ιερείς, ο παπα-Γιώργης Παπανδρέου. (Αρχείο Χρήστου Μποτονακή)
(Παρακαλούμε, όσοι από τους αναγνώστες αναγνωρίζουν τυχόν άλλον δημογέροντα, να μας ενημερώσουν.)*

διπλάσιο και σε αριθμό πολεμικών πλοίων και σε τόννους Οθωμανικό στόλο (59.320) με Γερμανικής κατασκευής 4 θωρηκτά, δύο σύγχρονα καταδρομικά, όπως το πασίγνωστο «Χαμιδιέ» κ.ά. Επίσης ο Ελληνικός υστερούσε σε ταχυβόλα και τορπιλλικούς σωλήνες.

Στις **5 Οκτωβρίου 1912** ο Ελληνικός στόλος ξεκίνησε πανηγυρικά από το Φάληρο για το Αιγαίο και την επόμενη, στη 1 μ.μ. βρισκόταν έξω από τη Λήμνο, την οποία, σε δύο μέρες, δηλαδή στις **8 Οκτωβρίου**, κατέλαβε. Η Λήμνος επρόκειτο να καταστεί ορμητήριο του Οθωμανικού στο Αιγαίο, αλλά έγινε το αντίθετο και αποτέλεσε τη βάση και το ορμητήριο του Ελληνικού.

Μέσα σε λίγες ημέρες, μέχρι τις **17 Οκτωβρίου**, ο Ελληνικός στόλος είχε καταλάβει τα νησιά του βόρειου Αιγαίου Θάσο, Ίμβρο, Άγιο Ευστράτιο και οι τοπικές Οθωμανικές φρουρές είχαν παραδοθεί. Μετά την κατάληψη και της Σαμοθράκης στις **18 Οκτωβρίου** και 6 ημέρες αργότερα, στις **24** του ίδιου μήνα, της Τενέδου, ο Ελληνικός στόλος έχοντας πλέον τον έλεγχο της περιοχής έκανε περιπολίες και περίμενε την έξοδο του Οθωμανικού από τα Δαρδανέλλια.

Θα σταματήσουμε στην απελευθέρωση της Σαμοθράκης από τον Ελληνικό στόλο. Στις **19 Οκτωβρίου**, ημέρα Παρασκευή, στις 10 π.μ. η ναυαρχίδα του στόλου «Αβέρωφ», τα τρία θωρηκτά «Υδρα», «Σπέτσαι» και

Η κατάληψη της Σαμοθράκης σε πρωτοσέλιδο του ΕΜΠΡΟΣ [5]

«Ψαρά», ως επίσης και τα ανιχνευτικά «Λέων», «Ιέραξ», «Αετός» και «Πάνθηρ»[1], [2], [6] κατέπλευσαν στην Καμαριώτισσα, αποβιβάσθηκε ένα πεζοναυτικό άγημα με επικεφαλής τον σημαντικόφορο Κωνσταντίνο Παναγιώτου, το οποίο κατέλαβε το νησί «εν ονόματι του βασιλέως των Ελλήνων Γεωργίου Α'» και εγκατέστησε προσωρινές αρχές. Οι λίγοι Τούρκοι χωροφύλακες που συνιστούσαν και την Οθωμανική εξουσία παραδόθηκαν χωρίς αντίσταση και οδηγήθηκαν αιχμάλωτοι στην Ελλάδα.

Εισ την Σαμοθράκην επραγματοποιήθη απόβασις αγήματος υπό τον σημαντικόφορον Παναγιώτου, κατελήφθη δε αμέσως το λιμεναρχείον, εις το οποίον υψώθη η ελληνική σημαία. Μετ' ολίγον κατελήφθη η πόλις της Σαμοθράκης, κατωκημένη υπό Ελλήνων και Τούρκων, παρεδόθησαν δε εις τους Έλληνας οι εκεί ευρισκόμενοι Τούρκοι αξιωματικοί και στρατιώται. Ενθουσιώδης ήτο και εδώ η υποδοχή την οποίαν επεφύλαξαν οι κάτοικοι εις τους ελευθερωτάς. [6]

19 Οκτωβρίου 1913. Από την δοξολογία της πρώτης επετείου για την απελευθέρωση της Σαμοθράκης.

Αναγνωρίζονται δύο πρόσωπα: ο παπα-Γιώργης Παπανδρέου και (πιθανόν) πίσω από τους στρατιωτικούς ο Αθανάσιος Σπανός. (Αρχείο Χρήστου Μποτονακή)

Στη συνέχεια ο Ελληνικός στόλος επέστρεψε στη βάση του, στο Μούδρο της Λήμνου.

Ο ελληνικός στόλος είχε και άλλο έργο να επιτελέσει: να μεταφέρει με τα μεταγωγικά του συμμαχικό στρατό στη Θράκη και να ενισχύσει την κατά ξηρά επίθεση της Θράκης, **την οποία είχε αναλάβει ο Βουλγαρικός στρατός**. Οι Βούλγαροι διέθεταν τον ισχυρότερο στρατό από όλους τους συμμάχους. [12] Αρχιστράτηγος ήταν ο βασιλιάς Φερδινάνδος με βοηθό το στρατηγό Σάβωφ (ουσιαστικά αρχιστράτηγο). Από τις 11 μεραρχίες που διέθεταν, η 2η θα δρούσε στη Δυτική Θράκη, αντικειμενικός όμως στόχος των Βουλγάρων ήταν να πλήξουν τις Τουρκικές δυνάμεις της Ανατολικής Θράκης και γι' αυτό προχώρησαν στην πολιορκία της Αδριανούπολης.

Από την αρχή του Α' Βαλκανικού πολέμου φάνηκε ότι η περιοχή μας θα ήταν πεδίο δράσης του Βουλγαρικού στρατού. [11] Το μικρό Δεδέαγατς με το μικρό του λιμανάκι και τον "αναπειπταμένο" όρμο του, ξαφνικά και απροετοίμαστο, έπρεπε να διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στον μεγάλο αυτόν πόλεμο με απρόβλεπτες εξελίξεις.

Νοέμβριος 1912, 2ος μήνας του πολέμου. Οι τουρκικές αρχές της μικρής πόλης, ακούγοντας ότι πλησιάζει νικηφόρος ο Βουλγαρικός στρατός, εγκατέλειψαν την πόλη και πήγαν να συναντήσουν τον Τουρκικό στρατό που υποχωρούσε. Οι κάτοικοί της, Μουσουλμάνοι και Χριστιανοί, εμείναν στο έλεος των Κομιτατζήδων. Το βράδυ της 6ης Νοεμβρίου 120 ή 150 ή 200 Κομιτατζήδες³, προπομποί του τακτικού Βουλγαρικού στρατού επιδόθηκαν σε κάθε είδους εγκληματική ενέργεια εναντίον της περιουσίας τους και των ιδίων των Μουσουλμάνων. Πολλοί απ' αυτούς τρομαγμένοι κατέφυγαν στο τζαμί της πόλης και οι Κομιτατζήδες όρμησαν μέσα. Αφού τους γύμνωσαν και ατίμασαν τα κορίτσια, ανατίναξαν με βόμβες το τζαμί και οι δύσμοιροι τάφηκαν κάτω από τα ερείπια. Επί δύο ημέρες οι Κομιτατζήδες σκότωναν, βίαζαν, βιαιοπραγούσαν. Στη Μάκρη οι Κομιτατζήδες έσφαξαν 30 Μουσουλμάνους και μεταξύ αυτών τους προύχοντες Ιμπραήμ μπέη και Ριφάτ μπέη. [4] Έχουμε αναφερθεί σε παλαιότερο τεύχος (και στο βιβλίο μας *Πρόσωπα και μορφές της Αλεξανδρούπολης*, Ιωακείμ Γεωργιάδης σελ. 67-96) πώς κατάφερε να τους προστατέψει ο μητροπολίτης Ιωακείμ Γεωργιάδης, κλείνοντάς 3.564 Μουσουλμάνους [4] στο προαύλιο της Μητρόπολης και απομακρύνοντας τον κίνδυνο ατίμωσης 35 Μουσουλμανίδων κοριτσιών.

Διευκρινίζουμε ότι, σύμφωνα με τις πηγές, στο Δεδέαγατς, γύρω στο 1912 διέμεναν περίπου 600 ή 800 ή 1.000 Μουσουλμάνοι⁴. Ο αριθμός τους αυξήθηκε θεαματικά, όταν μαζεύτηκαν από την Κομοτηνή, Δράμα και άλλες πόλεις της Θράκης τρομοκρατημένοι από τη δυναμική του Βουλγαρικού στρατού και ενώ προσπαθούσαν να συναντήσουν τον Τουρκικό στρατό υπό τον Γιαβέρ πασά⁵ και να κατευθυνθούν προς την Κωνσταντινούπολη ή τη Σμύρνη.

3. Περιγραφή του λιμανιού το 1910: «Εύρίσκεται εις μόλος εν σχήματι γωνίας, εις τήν κορυφήν τοῦ ὁποίου ἀνάπτετο ἐρυθρός φανός. Ὁ μόλος οὗτος σχηματίζει μικρόν ἀσφαλῆ [2] λιμενίσκον, ἐντός τοῦ ὁποίου εἰσέρχονται τὰ μικρά πλοῖα καὶ προφυλάσσονται ἀπὸ τοὺς νότιους ἀνέμους, ὅτινες προσβάλλουσι τὴν παραλίαν τοῦ Δεδέαγατς».

4. Οι πηγές δίνουν διαφορετικό αριθμό. 5. Δες στο περιοδικό μας, τεύχος 16, σελ. 2-5.

Μέσα στην πόλη τα πράγματα κάπως άλλαξαν με την αποβίβαση του τακτικού στρατού στις 15 Νοεμβρίου, αλλά οι Βούλγαροι δεν έχασαν την ευκαιρία να προετοιμάσουν το έδαφος για την οριστική εγκατάστασή τους στο «πολλά υποσχόμενο» σημείο του *belomorie*.

Οι πηγές δεν συμφωνούν ή δεν διευκρινίζουν αν οι σφαγές έγιναν μόνο από τους άτακτους Κομιτατζήδες και σταμάτησαν μόλις έφτασε ο τακτικός στρατός. Ο Στίλπων Κυριακίδης [2] επισημαίνει ότι «οι βιαιοπραγίες έγιναν» υπό την οδηγία του Τακτικού στρατού...

Μετά την εγκατάστασή τους οι Βούλγαροι συμπεριφέρθηκαν στην πόλη ωσάν να είχαν εγκατασταθεί πλέον μόνιμως και νομίμως. Έκαμαν επίταξη των ελληνικών σπιτιών, όπου και εγκατέστησαν τους αξιωματικούς τους και έκλεισαν τα σχολεία, τα οποία χρησιμοποίησαν ως στρατώνες και νοσοκομεία [14]. Είχε έλθει η σειρά των Ελλήνων. Οι αρχές προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν την καινούργια κατάσταση. Αναγκάστηκαν να συναντηθούν μυστικά, ύστερα από οδηγίες της Αθήνας και της Σόφιας, στο σπίτι του Αλτιναλμάζη ο Μητροπολίτης Αίνου Ιωακείμ Γεωργιάδης και ο Βούλγαρος Αρχιερατικός Επίτροπος (ο οποίος, φαίνεται, είχε καταφθάσει με τη γνωστή προοπτική), 1-2 πρόκριτοι Έλληνες και Βούλγαροι και συζήτησαν για «συνεργασία για τις βουλευτικές εκλογές». Σε ποια χώρα;

Για πρώτη φορά, μετά το σχίσμα της Βουλγαρίας, συναντήθηκαν Έλληνας και Βούλγαρος Αρχιερείς.

“Φανταζόμαστε τι αισθανόταν ο καθένας από αυτούς!” [11]

Ενάμιση μήνα αργότερα, στις 6 Ιανουαρίου 1913, ο βασιλιάς Φερδινάνδος επισκέφθηκε το βουλγαροκρατούμενο πλέον Δεδέαγατς, συνοδευόμενος από τον διάδοχο του Βόρη, με ιδιαίτερη αμαξοστοιχία, για να γνωρίσει από κοντά το *Belomorie* και το πραγματοποιούμενο όνειρο της Βουλγαρίας να βγει στο Αιγαίο! Έλειπε μόνο η επίσημη αναγνώριση με συνθήκη.

Εορτάστηκαν στη θάλασσα τα “Βασιλοφάνεια”, δηλαδή τα Θεοφάνεια με επίσκεψη βασιλιά. Η Βουλγαρία είχε πιστέψει πλέον ότι το μικρό Δεδέαγατς και το

Από την επίσκεψη του Βασιλιά της Βουλγαρίας Φερδινάνδου και του διαδόχου του Βόρη στο Δεδέαγατς το 1913. Στη φωτογραφία, η άφιξη του βασιλικού κότερου στο λιμάνι του Δεδέαγατς.
(Αρχείο Θ. Ορδουμποζάνη)

λιμάνι του ήταν δικά της. Λόγος της επίσκεψης, κατά προφορική παράδοση, ήταν να επιλέξει θέση για να κτίσει το θερινό του ανάκτορο. [4], [11]

Η Βουλγαρική “κατοχή” κατά τον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο προετοίμασε την, με επίσημη συνθήκη πια, 7χρονη κατοχή της Θράκης από τους Βουλγάρους, μέχρι το 1919. Και, ενώ η Ήπειρος, η Μακεδονία, τα νησιά του Αιγαίου πανηγύριζαν για την ανεξαρτησία τους (εφόσον ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος ήταν νικηφόρος και η Οθωμανική αυτοκρατορία είχε χάσει τα Βαλκανικά εδάφη της), η ιδιαίτερη πατρίδα μας στέναζε και ήλιπζε ακόμη...

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Βιβλιογραφία:

- 1) Παγκόσμια Ιστορία, τομ. Α΄, Εκδοτική Αθηνών, λήμματα Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία (Σερβία, Μαυροβούνιο).
- 2) Γεώργιος Α. Παναγιώτου, *Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, Σταυροδρόμι στο Θρακικό πέλαγος*, εκδ. Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης
- 3) Κλασικό Λύκειο, Οικολογική ομάδα Αλεξανδρούπολη 1998, *Οι δρόμοι διδάσκουν ιστορία*.
- 4) Κριτού Αθανάσιος, *Αλεξανδρούπολη, Η εκατοντάχρονη ιστορία της 1878-1978*.
- 5) *Ώρες ελευθερίας. Βαλκανικοί πόλεμοι 100 χρόνια*. Καθημερινή, ειδική έκδοση. Τεύχη 1, 2, 3 (Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών).
- 6) Διον. Κόκκινου, ακαδημαϊκού, *Ιστορία της νεώτερης Ελλάδος*, τόμ. 3, εκδ. Μέλισσα.
- 7) *Θράκη*. Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, 2000.
- 8) *Σελίδες από την ιστορία της Αλεξανδρούπολης και της γύρω περιοχής*, σελ. 221-234, εκδ. Σύλλογος Αλεξανδρουπολιτών Αττικής, 2010.
- 9) Αναστάσιος Βογιατζής, *Σαμοθράκη*, εκδ. Πανσαμοθρακική Εστία Αθηνών, 2009.
- 10) Β. Σκουλάτου - Ν. Δημητρακοπούλου - Α. Κόνδη, *Ιστορία νεότερη και σύγχρονη*, τ. Γ, Ο.Ε.Δ.Β.
- 11) Σαράντος Καργάκος, *Αλεξανδρούπολη, Μια νέα πόλη με παλιά ιστορία*, Αθήνα 2000.
- 12) Ι.Ε.Ε., Εκδοτική Αθηνών, τομ. ΙΔ΄, σελ. 289 κ.ε.
- 13) *Θωρηκτό “Γ. Αβέρωφ”*, Ναυτική εκστρατεία 1912-1919, λεύκωμα - αφιέρωμα, 1982.
- 14) Πέτρου Γεωργιάδη, *Θρακικός αγώνας 1912-1920*, Ξάνθη 1993.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ

Οι πνευματικοί άνδρες της αρχαίας Θράκης

Γράφει ο Γρηγόρης Γεωργίου

Ποιοι ήταν αυτοί οι θαυμαστοί άνθρωποι, που διατύπωσαν όλα εκείνα τα οποία αποτελούν την πνευματική και πολιτιστική κληρονομιά μας; Τι ήταν αλήθεια οι Έλληνες σοφοί;

«Οι πραγματικοί ήρωες στην αρχαία Ελλάδα ήταν οι σοφοί της», γράφει ο Γουίλ Ντυράν στο εξαιρετικά γλαφυρό του έργο “Παγκόσμια Ιστορία του Πολιτισμού”. Ούτε βασιλείς, ούτε πολιτικοί, ούτε στρατηγοί, ούτε αθλητές ε γνώριζαν τις τιμές, την γενική αναγνώριση και το κύρος των σοφών στην ίδια έκταση και διάρκεια. Και η Θράκη, μοναδικός τόπος συνάντησης πολυποίκιλων φυλετικών και πολιτισμικών ρευμάτων, υπήρξε γενέτειρα πολλών από τους επιφανείς άνδρες του πνεύματος και της τέχνης.

Σε αυτή τη “μήτρα του ελληνισμού” κατά τον ποιητή, φημισμένες πόλεις παρουσίασαν τεράστια ανάπτυξη σε όλους τους τομείς και σύνδεσαν το όνομά τους με μεγάλες μορφές του ελληνικού πολιτισμού:

Τα Άβδηρα, με τους φιλοσόφους **Εκαταίο**, **Δημόκριτο**, **Λεύκιππο** (δάσκαλο του Δημόκριτου) και **Ανάξαρο** (μαθητή του Δημόκριτου), τον σοφιστή **Πρωταγόρα**, τον ποιητή **Νικαίνετο** και τον μηχανικό **Διοκλείδη**...

Η Σηλυβρία, με τον φιλόσοφο **Ηροδιό**, σύγχρονο του Ιπποκράτη, που, αν και είχε γεννηθεί στα Μέγαρα, λόγω της μακράς του παραμονής στη Σηλυβρία, θεωρείται Θραξ.

Η Αίνος, με με τον φιλόσοφο **Αθηνόδωρο** και τον Περιπατητή **Πύθωνα**...

Η Μαρώνεια, με τον κυνικό φιλόσοφο **Μητροκλή** και την αδελφή του **Ιππαρχία** περιώνυμη και αυτή μαθήτρια της κυνικής σχολής και τον ζωγράφο Αθηναίοντα.

Το Βυζάντιο, με τον φιλόσοφο **Θεόδωρο**, τον σοφιστή **Μάρκο**, τους ποιητές **Αντίφιλο**, **Μαϊνανδρο** (μαθητή του Ερατοσθένους), την **Μοίρω** ή **Μοίρα** με τον γιο της **Όμηρο**, και τον γραμματικό **Αριστοφάνη**.

Η Μεσημβρία τέλος, από όπου μάλλον καταγόταν και ο πασίγνωστος από τους μύθους του **Αίσωπος**, που “ἦν Θράξ τὸ γένος.”

Για όλους αυτούς δεν είναι εύκολο να βρει κανείς στοιχεία. Ελάχιστα γνωρίζουμε για τη ζωή τους, τη μόρφωσή τους, το σύνολο του έργου τους και την προσωπικότητά τους. Για τον λόγο αυτό οι ερευνητές δεν μπορούν παρά να τους αναζητούν από στοιχεία που σίγουρα είναι αποσπασματικά και δύσκολο να επαληθευθούν.

Χωρίς αμφιβολία τιμητική θέση κατέχει ανάμεσά τους ο **Δημόκριτος**, διότι μαζί με τον Ηράκλειτο και τον Σωκράτη θεωρείται ένας από τους κορυφαίους φιλοσόφους της αρχαιότητας. Από τον Δημόκριτο λοιπόν θα αρχίσουμε τη γνωριμία μας με τους πνευματικούς ανθρώπους της Θράκης.

Τα Άβδηρα ήταν ιωνική αποικία (των Κλαζομενών) και η τρίτη πλουσιότερη πόλη της Αθηναϊκής συμμαχίας, αφού έδινε ετήσιο φόρο 15 τάλαντα. Ο πλούτος των Αβδήρων οφειλόταν στην μεγάλη γεωργική παραγωγή και στο γεγονός, ότι το λιμάνι τους ήταν η εμπορική πύλη της Θράκης. Φαίνεται ότι γι αυτόν τον λόγο οι λοιποί Έλληνες και ιδίως

οι Αθηναίοι ζήλευαν τους Αβδηρίτες, γιατί η αρχαία ανεκδοτολογία τους παρουσιάζει σαν ανόητους και γελοίους.

Στα Άβδηρα λοιπόν γεννήθηκε το 460 π.Χ. ο Δημόκριτος. Ήταν το τρίτο παιδί μιας πολύ πλούσιας οικογένειας. Ο πατέρας του, για το όνομα του οποίου δεν είμαστε σίγουροι, αφού άλλοι τον αναφέρουν ως Ηγησίστρατο, άλλοι ως Αθηνόκριτο και άλλοι ως Δαμάσιππο, ήταν κάτι σαν τραπεζίτης στα Άβδηρα, και λέγεται ότι φιλοξένησε στο σπίτι του τον Ξέρξη, όταν το 480 π.Χ. βαδίζοντας εναντίον της Ελλάδας είχε στρατοπεδεύσει στα Άβδηρα, για να ξεκουράσει τον στρατό του. Από τη νεανική του ηλικία ο Δημόκριτος έδειξε κλίση προς τη μελέτη και την έρευνα της φύσης. Χαρακτηριστικό είναι ο ανέκδοτο που παραδίδει ο Διογένης ο Λαέρτιος, που φανερώνει την αφοσίωση του Δημόκριτου στον στοχασμό: «Ήταν τόσο φιλόπονος και μελετηρός, ώστε έφτιαξε ένα δωμάτιο στον κήπο του σπιτιού του και κλείστηκε εκεί μέσα διαβάζοντας συνεχώς, χωρίς να βγει έξω παρά μόνο μια φορά: όταν ο πατέρας του ήταν να θυσιάσει ένα βόδι, το έδεσε έξω από το δωμάτιό του και, σαν ήλθε η ώρα της θυσίας, έβγαλε τον γιο του να την παρακολουθήσει».

Σε νεαρή ηλικία έγινε μαθητής του επίσης Αβδηρίτη φιλοσόφου Λεύκιππου, μαζί με τον οποίο θεωρούνται οι πρώτοι εισηγητές της **Θεωρίας των ατόμων**. Σύμφωνα με κάποιους συγγραφείς, ο Δημόκριτος υπήρξε μαθητής και του κατά σαράντα χρόνια μεγαλύτερου του Αναξαγόρα, από τον οποίο, κατά τον Φαβρίνο, πήρε την **θεωρία για τη φύση του ήλιου και των άστρων**. Μετά την ακρόαση των μαθημάτων του Λεύκιππου, από τον οποίο πρέπει να διδάχθηκε την φιλοσοφία του Παρμενίδη, του Εμπεδοκλή και του Πυθαγόρα στην πατρίδα του, αποφάσισε πολύ νέος ακόμη να μάθει περισσότερα ταξιδεύοντας στα μέρη της αρχαίας σοφίας. Καθώς ο πατέρας του είχε πεθάνει, ζήτησε από τα δύο του αδέλφια το μερίδιό του από την τεράστια πατρική περιουσία. Εκείνοι, αντί του ενός τρίτου του έδωσαν λιγότερα, που όμως έφθαναν στο μυθώδες ποσό των εκατό τάλαντων (περίπου τρία εκατομμύρια ευρώ).

Ο Δημόκριτος ταξίδεψε πολλά χρόνια, περισσότερα από οκτώ, στα μεγάλα πνευματικά κέντρα της Ιωνίας, κυρίως την Έφεσο και τη Μίλητο. Τα ταξίδια του στη Συρία, την

Περσία και τη Μεσοποταμία θεωρούνται πραγματικά, καθώς και η παραμονή του στην Αίγυπτο επί πέντε χρόνια, ενώ τα ταξίδια του στην Ινδία και την Αιθιοπία δεν είναι σίγουρο ότι έγιναν. Δεν παρέλειψε φυσικά να επισκεφθεί και την Αθήνα. Η επίσκεψή του στην πνευματική πρωτεύουσα της Ελλάδας ήταν κάτι φυσιολογικό, αφού μάλιστα τα Άβδηρα ήταν μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας. Φαίνεται όμως ότι η παρουσία του εκεί πέρασε σχετικά απαρατήρητη. «Ἦρθα στην Αθήνα και κανείς δεν μου έδωσε σημασία» (Ἦλθον εἰς Αθήνας και οὐτίς με ἔγνωκεν), γράφει σχεδόν με παράπονο σε ένα του σύγγραμμά. Όταν θέλησε να δει τον Σωκράτη, αυτός τον αγνόησε και ο Δημόκριτος επέστρεψε στα Άβδηρα.

Το γεγονός είναι ότι ο Δημόκριτος, αντίθετα από τους άλλους συγχρόνους του φιλοσόφους και σοφιστές δεν ήλθε να μείνει στην Αθήνα προτιμώντας τη μοναξιά των Αβδηρών. Κατά τον Δημήτριο τον Φαληρέα το έκανε για να κρατήσει την δόξα για τον τόπο του. Κατά μία εκδοχή ένωθε μεγάλη περιφρόνηση προς τη δόξα. Ίσως όμως η εμπόλεμη κατάσταση της Αθήνας, λόγω του Πελοποννησιακού πολέμου, να τον οδήγησε στην απόφαση να ιδρύσει τη σχολή του στα Άβδηρα.

Πάντως ο φιλόσοφος σε καμμία περίπτωση δεν πρέπει να περιφρονούσε την Αθήνα, αφού ο ίδιος ήταν δημοκρατικός, ενώ πολλές από τις απαντήσεις του σε φιλοσοφικά προβλήματα δίνουν την εντύπωση ότι γνώριζε καλά τη φιλοσοφία του Σωκράτη, του Πλάτωνα, του Αντισθένη, του Αρίστιππου και του Αναξαγόρα.

Κατά την πολύχρονη αποδημία του ξόδεψε όλη την πατρική περιουσία και, όταν γύρισε στην πατρίδα του, ήταν μεν διάσημος και σοφός, αλλά άπορος και τον συντηρούσε ο αδελφός του ο Δαμάσιος. **Ίσχυε τότε στα Άβδηρα ένας νόμος που όριζε πως όποιος σπαταλούσε την πατρική περιουσία δεν είχε δικαίωμα να ταφεί στον τόπο του και ουσιαστικά έχανε τα πολιτικά του δικαιώματα.** Ο Δημόκριτος μια μέρα συγκέντρωσε τους πολίτες των Αβδηρών στο θέατρο και τους διάβασε το κυριότερο έργο του, τον "Μικρό Διάκοσμο", που πραγματευόταν **τη συγκρότηση του σύμπαντος.** Οι Αβδηρίτες τόσο ενθουσιάστηκαν με όσα άκουσαν, ώστε ψήφισαν απόφαση με την οποία η πόλη, όταν μεν θα πέθαινε θα τον έθαβε με δημόσια δαπάνη, επί του παρόντος όμως θα του απέδιδε από το δημόσιο ταμείο πεντακόσια τάλαντα, ποσό πεντάπλάσιο από την περιουσία που είχε ξοδέψει.

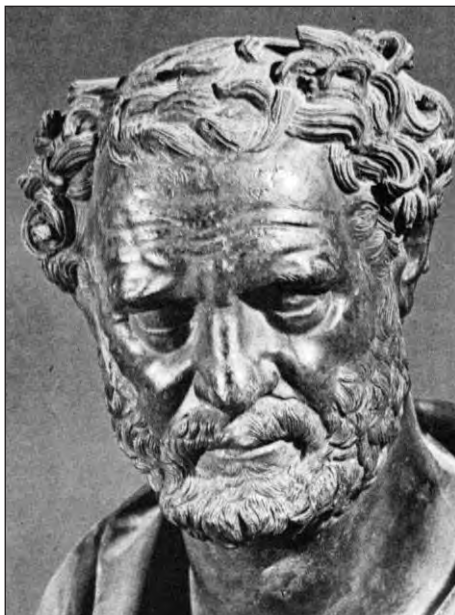
Έγραψε πολλά έργα. Ο **Διογένης ο Λαέρτιος** αναφέρει εβδομήντα τίτλους έργων του. Κανένα δεν έχει φθάσει ως εμάς. **Από τον τεράστιο αυτό πλούτο έχουν σωθεί μόνο 300 αποσπάσματα.** Η συστηματική καταστροφή των βιβλίων του Δημόκριτου άρχισε από πολύ νωρίς,

Πρώτος ο Πλάτων συγκέντρωσε όσα βιβλία βρήκε και θέλησε να τα κάψει (!), τον εμπόδισαν όμως δύο πυθαγόρειοι φιλόσοφοι, ο Αμύλκας και ο Κλεινίας, λέγοντάς του ότι δεν θα ωφελούσε σε τίποτα, γιατί τα βιβλία του Δημόκριτου ήταν πολλά και βρίσκονταν σε χέρια πολλών. Παρ' όλα αυτά ο Πλάτων αναγνώριζε το μεγαλείο της διάνοιας του Δημόκριτου και τον ονόμαζε **"πένταθλον της φιλοσοφίας"**. Πράγματι, ο Δημόκριτος διακρίθηκε και στη φυσική και στην ηθική και στα μαθηματικά και στους εγκύκλιους λόγους, ενώ είχε πλήρη εμπειρία των τεχνών. Αντίθετα με πολλούς συγχρόνους του φιλόσοφους, όχι μόνο δεν καταφρονούσε την εργασία, αλλά πίστευε ότι αποτελούσε την πηγή της γνώσης, λέγοντας ότι **"ο λόγος είναι η σκιά του έργου"** (λόγος έργου σκινή).

Στα Άβδηρα ο Δημόκριτος αφοσιώθηκε στη διδασκαλία και στη συγγραφή των έργων του. Έδινε τεράστια σημασία στη γνώση, **γιατί πίστευε πως ο άνθρωπος, γνωρίζοντας τις αιτίες των διαφόρων φαινομένων ή τη φύση των πραγμάτων, μπορεί να κατανοήσει καλύτερα τον κόσμο στον οποίο ζει και να απαλλαγεί από το φόβο. Με τη γνώση αυτή αποκτά ψυχική γαλήνη και εσωτερική ηρεμία, φθάνοντας σε μία κατάσταση που την ονόμαζε "ευεστώ".** Το επόμενο στάδιο είναι το στάδιο της "αθαμβίας", όταν ο άνθρωπος θα πάψει να καταπλήσσεται και να "θαμπώνεται" με όσα παράξενα ή ανεξήγητα βλέπει. **Η ολοκλήρωση του ψυχικού κόσμου γίνεται, κατά τον Δημόκριτο, με την κατάκτηση της "ευθυμίας", που σημαίνει ψυχική γαλήνη και ευεξία.**

Ο Δημόκριτος παράλληλα με τη γνώση έδινε εξίσου μεγάλη σημασία και στη χαρά και την απόλαυση της ζωής. **Έμεινε στην ιστορία με το επίθετο "Γελασίνος", γιατί ήταν πάντα γελαστός και καλοδιάθετος.** Σ' αυτόν ανήκει άλλωστε το πασίγνωστο ρητό « Βίος ανεόρταστος μακρή(ά) οδός απανδόκευτος», που σημαίνει πως ζωή που περνά χωρίς γιορτές μοιάζει με μακρύ δρόμο χωρίς πανδοχεία. Έχοντας επισημάνει πως οι γέροι είναι συνήθως κακοί, σκυθρωποί και πληκτικοί, θεωρούσε πως ο φιλοσοφημένος άνθρωπος πρέπει εις τας δυσμάς του βίου του να γίνεται "γέρων αιμύλιος και σπουδαϊόμυθος", δηλαδή γέρος καλοσυνάτος, που λέει ενδιαφέροντα πράγματα, κάτι που είχε επιτύχει ο ίδιος. Πάντως για τους περισσότερους ομηλικούς του δεν είχε καλή ιδέα. «Νεκρόν ιατρεύειν και γέροντα νουθετεῖν, ταυτὸν ἐστίν» (το να νουθετείς γέροντα, είναι σαν να γιατροπορεύεις νεκρό), γράφει σε ένα απόσπασμά του.

Έφθασε σε βαθύ γήρας και πέθανε το 370 π.Χ., δηλαδή ενενήντα χρόνων. Το έργο του ήταν τεράστιο σε έκταση και σε ποικιλία. Απλωνόταν σε όλους τους τομείς της αν-

Ο Δημόκριτος από τα Άβδηρα της Θράκης (460-370 π.Χ.)

Εφθασε σε βαθύ γήρας και πέθανε το 370 π.Χ., δηλαδή ενενήντα χρόνων. Το έργο του ήταν τεράστιο σε έκταση και σε ποικιλία. Απλωνόταν σε όλους τους τομείς της αν-

θρώπινης γνώσης: φυσική, κοσμολογία, αστρονομία, βιολογία, γεωλογία, γεωγραφία, λογική, ηθική, θεολογία, αισθητική, ιστορία, παιδεία. Από την άποψη αυτή υπήρξε κατά κάποιο τρόπο πρόδρομος του Αριστοτέλη, ένας καθολικός νους, ένα πνεύμα εγκυκλοπαιδικό. Μεταγενέστεροι μελετητές του στην αρχαιότητα χώρισαν το έργο του σε δεκατρείς τετραλογίες ενταγμένες σε πέντε ομάδες έργων:

Τα ηθικά (δύο τετραλογίες)

Τα φυσικά (τέσσερες τετραλογίες)

Τα μαθηματικά (τρεις τετραλογίες)

Τα μουσικά (δύο τετραλογίες)

Τα τεχνικά (δύο τετραλογίες)

Στις τετραλογίες αυτές πρέπει να προστεθούν εννέα αταξινόμητα έργα που φέρουν τον τίτλο "Αιτίαι", οπότε το σύνολο φθάνει τα 70 έργα. Κατάλογο των έργων του μας παραδίδει ο Διογένης ο Λαέρτιος, ενώ κάποιοι επί πλέον τίτλοι σώζονται στο λεξικό του Σουΐδα, τον Σέξτο και τον Απολλώνιο τον Δύσκολο.

Κατά τον Δημόκριτο αρχή του κόσμου είναι τα άτομα και το κενό. Γένεσις δεν είναι τίποτα άλλο παρά η μεταβολή στη σύνθεση των μορίων της ύλης. Τα άτομα όταν συνέρχονται αποτελούν την γένεση ενώ όταν διαλύονται την φθορά. Ως αιτία δε της γένεσης και της φθοράς, δηλαδή της ζωής και του θανάτου θεωρούσε όχι κάποια υπέρτατη εκτός ύλης δύναμη, αλλά μέσα σ αυτή. Κατά τούτο ο Δημόκριτος υπήρξε υλιστής, που προηγήθηκε πολλούς αιώνες των νεωτέρων υλιστών, αυτός δε είναι και ο λόγος για τον οποίο δεν μνημονεύεται από τον Πλάτωνα.

Το ύφος του Δημόκριτου το επαινούσαν πολύ στην αρχαιότητα και το τοποθετούσαν στο ίδιο επίπεδο με το ύφος του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη. Ήταν ποιητικό, αν και όχι έμμετρο, γοργό και διακρινόταν για την εύστοχη χρήση των λέξεων και τη σαφήνιά του. Από τον τεράστιο όγκο των γραπτών του διασώθηκαν ελάχιστα αποσπάσματα. Πολλοί προσπάθησαν να εξηγήσουν τον λόγο για τον οποίο χάθηκαν τα έργα του Δημόκριτου. "Άλλοι απέδωσαν την απώλεια στην τύχη, άλλοι στους Επικούρειους που θα ωφελούνταν από την εξαφάνιση του έργου του, καθώς μ αυτόν τον τρόπο δεν θα ήταν πια φανερή η έλλειψη πρωτοτυπίας της θεωρίας τους. Άλλοι όμως, αντίθετα, θεώρησαν την καταστροφή τους σαν συνέπεια της κακής φήμης που είχε ο Δημόκριτος, ιδίως μεταξύ των χριστιανών, ως πρόδρομος των Επικουρείων.

Σύγχρονος του Δημόκριτου, γεννημένος κι αυτός στα Άβδηρα το 490 π.Χ. ήταν ο **Πρωταγόρας** και μ' αυτόν θα συνεχίσουμε την γνωριμία μας με τους πνευματικούς ανθρώπους της Θράκης. Τα περισσότερα χρόνια της ζωής του τα έζησε στην Αθήνα, όπου συνδέθηκε με στενή φιλία

με τον Περικλή και τον κύκλο του. Από τους πιο διάσημους σοφιστές, σύγχρονος του Σωκράτους, ο πρώτος που ετόλμησε να ονομάσει τον εαυτό του σοφιστή.

Επεξεργάστηκε τους πολιτειακούς θεσμούς της αποικίας των Θουρίων της Σικελίας, που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Περικλή πάνω στα ερείπια της αρχαίας Σύβαρης και **καθιέρωσε για πρώτη φορά την υποχρεωτική φοίτηση των παιδιών όλων των πολιτών στα σχολεία και τη μισθοδοσία των δασκάλων από το κράτος.**

Ο Πρωταγόρας θεωρείται θεμελιωτής της γλωσσολογίας και ο πρώτος που συστηματοποίησε την γραμματική. Η επίδραση που είχαν οι ιδέες του στον Ευριπίδη αντικατοπτρίζονται στα δράματα του τελευταίου. Για την μόρφωση και την αγωγή του ελάχιστα γνωρίζουμε. Αναφέρεται ότι στην αρχή ήταν αχθοφόρος και ότι μάλιστα επενόησε την αχθοφορική τύλη (κοινώς χαμαλικά, σαμάρη).

Από κάποιους αναφέρεται ως μαθητής του Δημόκριτου, μολονότι τούτο είναι μάλλον απίθανο, καθόσον ο Πρωταγόρας ήταν κατά 20 χρόνια μεγαλύτερος.

Με τον Πρωταγόρα εισάγεται το ρεύμα του σχετικισμού και του υποκειμενισμού στη φιλοσοφία. Πίστευε ότι η γνώση προσδιορίζεται με τις αισθήσεις. Άρα γνώση είναι ό,τι αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις. **Ο Πρωταγόρας εισήγαγε και την έννοια του ανθρωποκεντρισμού, δηλώνοντας ότι "κριτήριο όλων των πραγμάτων είναι ο άνθρωπος".** Η έκφραση αυτή σημαίνει ότι ο άνθρωπος αποτελεί μέτρο της αλήθειας και της γνώσης και γι αυτό κάθε υποκειμενική άποψη για κάποιο θέμα έχει την αξία της. Έτσι μπορούν να υπάρξουν δύο εντελώς αντίθετες γνώμες, που να είναι επίσης αληθείς.

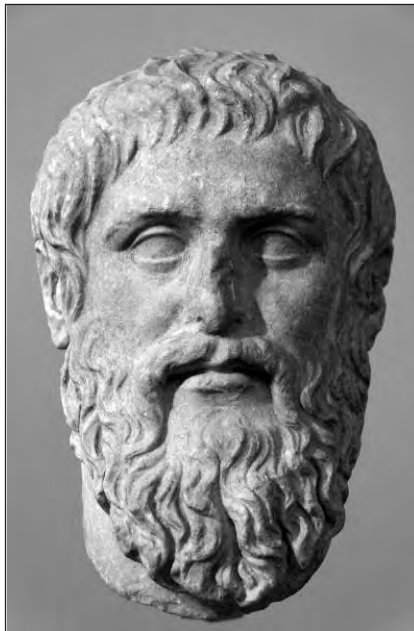
Οι απόψεις του αυτές σκανδάλισαν τους Αθηναίους και κατηγορήθηκε για αθεΐα. μαρτυρείται ότι τα βιβλία του κήκαν δημόσια στην αγορά και ο ίδιος τελικά καταδικάστηκε. Για να αποφύγει τα χειρότερα διέφυγε προς τη Σικελία. Όμως το πλοίο που τον μετέφερε ναυάγησε και ο ίδιος πνίγηκε.

Ο Πρωταγόρας ήταν πιθανόν ο πρώτος δάσκαλος που δίδασκε επ' αμοιβή και ήταν ξακουστός για τα υψηλά δίδακτρα που χρέωνε. Οι μέθοδοι διδασκαλίας ήταν πρόδρομοι των σημερινών διαλέξεων και είχαν ως περιεχόμενο την ανάλυση ποιημάτων, τις συζητήσεις για τα νοήματα και τις σωστές χρήσεις των λέξεων. Όπως ήταν φυσικό, οι μαθητές του ήταν οικονομικά ευκατάστατοι Αθηναίοι με αντίστοιχο κοινωνικό υπόβαθρο.

Συνέγραψε αρκετά βιβλία, όπως "Περί πολιτείας", "Περί φιλοτιμίας", "Περί αρετών". Δυστυχώς, τα βιβλία του Πρωταγόρα χάθηκαν και έτσι η κυριότερη πηγή για τη ζωή και τις απόψεις του απέμεινε ο αντίπαλός του, ο Πλάτων.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Οι πηγές θα δημοσιευθούν στο επόμενο τεύχος.

Ο σοφιστής Πρωταγόρας από τα Άβδηρα της Θράκης (490-420 π.Χ.)

ΘΡΑΚΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟ ΠΑΡΘΕΝΙΟΝ - ΣΙΑΠΛΙ ΚΑΙ ΓΙΑΓΛΙ ΝΤΕΡΕ*

Ο ΦΡΑΓΚΙΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ - ΤΥΜΒΟΙ (TUMULI) - ΤΟΥΜΠΕΣ

Κείμενα: Άγγελος Ποιμενίδης - Σύγχρονη επεξεργασία: Κράτης Ποιμενίδης

Η περιγραφή αυτή του Άγγελου Ποιμενίδη, σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες, προερχόμενες από ανθρώπους της αρχαιολογικής υπηρεσίας, δεν παρουσιάζει μεγάλες αλλαγές στο σήμερα. Έχουν επισημανθεί βεβαίως ορισμένες αρχαιολογικές θέσεις που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για μια μελλοντική αρχαιολογική έρευνα. Επισημαίνουμε ότι στην περιοχή των Ζωναίων ορέων ευρίσκεται ο χώρος, στον οποίον οι εταιρείες επιδιώκουν να εξορύξουν το χρυσό, σε βάθος 150 μ., προσπάθεια που αγωνίζονται οι κάτοικοι της Αλεξανδρούπολης να σταματήσουν, με σοβαρά περιβαλλοντικά επιχειρήματα.

Από τη βρύση της Αρχαίας Μεσημβρίας που βρίσκεται δυτικά της αρχαίας πόλης μέχρι το τέλος του κάμπου της, ο τόπος διατηρεί σήμερα λίγες αιωνόβιες βελανιδιές και είναι ειδυλλιακός και πανέμορφος. Εκεί αρχίζουν τα χαμηλά βουνά γεμάτα με πουρνάρια. Υπάρχουν και μεμονωμένα χωράφια που και που και βοσκοτόπια, τα οποία οι ντόπιοι ονομάζουν "καμπαλίκια". Τα βουνά αυτά, που σαν εικόνα θεωρούνται και φαντάζουν κυματιστά και έχουν πολλές ρεματιές που δεν είναι απότομες, συνεχίζονται από την κρήνη προς δυσμάς περίπου 3 έως 4 χιλιόμετρα, οπότε κόβονται και σχηματίζουν με τα απέναντι όρη, τις ανατολικές πλαγιές του Ίσμαρου, ένα άλλο λεκανοπέδιο το οποίο ονομάζεται Γιαγλί ντερέ (Λιπαρό ρέμα) από τον ξεροπόταμο που το διασχίζει και κατεβαίνει από τα βουνά των Πετρωτών.

Αρκετοί συγγραφείς θεωρούν ότι από το Γιαγλί ντερέ έως τον Δορίσκο εκτείνεται η χώρα των Κικόνων. Σε αυτήν θα αναζητηθούν η Ζώνη, η Τυρόδιζα, η Δρυς, το Χαράκωμα, το Σέρρειον, τα Τέμπυρα, η Σάλη, η Ορθαγόρεια και η Μεσημβρία. Για τη Μεσημβρία και το Σέρρειον-Μάκρη δεν υπάρχουν αμφιβολίες ότι ήταν αρχαίες πόλεις. Υπάρχει όμως το ερώτημα μήπως ο γιάλος του Γιαγλί ντερέ είναι το "Παρθένιον", όπου υπήρχε η αρχαία Φαλεσίνη, όπως αναφέρεται στην «Ιστορία της Θράκης» του Κ. Κουρτίδη (σελ. 126). Η υπόθεση είναι ακόμη αδιευκρίνιστη, αν και ο κάμπος του Γιαγλί ντερέ, με όχι δύσκολη πρόσβαση προς τον κάμπο της Κομοτηνής, με πηγάδια και χωράφια σαν αυτά της αρχαίας Μεσημβρίας, γειτονικά με τη Μαρώνεια, με όρμο ασφαλέστερο από αυτόν της Μεσημβρίας, οπωσδήποτε λογίζεται κατοικήσιμος και περιλαμβάνει έστω και μια πόλιν από αυτές που αναφέραμε παραπάνω. Αποτελεί συγχρόνως το πιο απομονωμένο μέρος του νομού Ροδόπης. Τον κάμπο του Γιαγλί ντερέ μόνον οι χωρικοί των Πετρωτών γνωρίζουν καλά και τον ονόμασαν «Πλατάνια», γιατί από τη θάλασσα διακρίνονται οι τεράστιοι πλάτανοι του χειμάρου Γιαγλί ντερέ.

Η κοιλάδα Γιαγλί ντερέ είχε μεγάλη αξία στην αρχαιότητα και τον Μεσαίωνα και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι μεταξύ της κοιλάδας της αρχαίας Μεσημβρίας και του Γιαγλί ντερέ οι Φράγκοι ανέγειραν έναν ψηλό πύργο επάνω σε έναν απότομο γκρεμό της ακρογιαλιάς, που επισκοπεί και επιβλέπει τις δύο κοιλάδες, την μία προς την

ανατολή και την άλλη προς τη δύση. Η παρουσία του κτίσματος αυτού εκεί στην ερημιά δεν είναι τυχαία και στηρίζεται στην ακόλουθη ερμηνεία:

Ο πύργος θεωρείται Φράγκικος όπως και οι παρόμοιοι του Ποταμού, του Άβαντος, της Σαμοθράκης κ.λπ. Αν όλοι αυτοί ήταν Βυζαντινοί, θα είχαμε περιγραφές και μαρτυρίες από τον Προκόπιο, οι οποίες δεν υπάρχουν. Από την ιστορία όμως της Φραγκοκρατίας ξέρουμε ότι η περιοχή αυτή της Θράκης (παράλια Αίνου-Μαρώνεια), Σαμοθράκη, Ίμβρος, Τένεδος, αποτέλεσε μια βαρωνία, χαρισμένη από τον αυτοκράτορα Βαλδουίνο στον δούκα της Βουργουνδίας, Ούγκο. Οι λατινικές αυτές αποικίες που κράτησαν πάνω από εκατό χρόνια, οχυρώθηκαν με κάστρα και πύργους για την ασφάλεια των Φράγκων και του λαού που δούλευε γι' αυτούς, όντας απομονωμένος και εξαντλημένος από τις αμέτρητες επιδρομές των βαρβάρων. Οι Φράγκοι εισέπρατταν τους φόρους από τα εύφορα αυτά εδάφη, με τους οποίους διατηρούσαν ισχυρό στρατό και στόλο και διέθεταν την ευκολία να χτίζουν κάστρα και βίγλες με τους πολίτες που τους υπηρετούσαν και τους αιχμαλώτους που είχαν συγκεντρώσει από τις κατακτήσεις τους. Εξ άλλου έχτισαν εδώ μόνο πύργους και κάστρα και όχι σαραγιά και παλάτια για την μεγαλοηγεμονική τους ζωή, την οποία οργάνωσαν να την κάνουν αλλού.

Για να υπάρχουν πύργοι και ισχυρά φραγκικά οχυρά σε όλη τη Θρακική έκταση σημαίνει ότι ο τόπος μας στη Φραγκοκρατία είχε και διατηρούσε την αξία του όπως και στην αρχαιότητα. Οι Φράγκοι όμως και οι Τούρκοι, καθώς δεν σεβάστηκαν και δεν υπολόγισαν τα απομεινάρια των αρχαίων πόλεων, διοργάνωσαν την πολιτικοοικονομική ζωή των πολιτών σύμφωνα με τα κυβερνητικά τους συστήματα και έτσι εξαφανίστηκαν τα αρχαία θρακικά πολιίσματα. Ο πύργος των Γιαγλί και Σιαπλί ντερέ μαζί με άλλα κάστρα, των οποίων τα ερείπια σώζονται σκορπισμένα επάνω στις τούμπες και στα στόμια των στενών-κλεισούρων, είχαν σκοπό να προστατεύουν τις διαβάσεις Γιαγλί και Σιαπλί ντερέ προς τον κάμπο Κομοτηνής. Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούμε να τονίσουμε ότι οι δύο κοιλάδες Σιαπλί με τα ολοφάνερα ερείπια της αρχαίας Μεσημβρίας και η κοιλάδα του Γιαγλί ντερέ, με τον Φράγκικο πύργο ανάμεσά τους, είναι κομμάτια άκρως σημαντικά και μεγάλης αξίας για όλη τη Θρακική περιοχή.

* Στενωποί, παρακλάδια της Εγνατίας που οδηγούσαν στον κάμπο της Κομοτηνής.

ΤΥΜΒΟΙ (TUMULI) - ΤΟΥΜΠΕΣ

Η περιοχή της Αλεξανδρούπολης, χώρα των Κικόνων, δισσώζει αρκετές τούμπες - τύμβους προϊστορικούς που ο λαός τους ονομάζει «κουμούλες», από το λατινικό tumuli.

Είναι γνωστό ότι το έδαφος του τόπου μας είναι λοφώδες και ορεινό και ως εκ τούτου συγχέονται και ανακατεύονται οι τεχνητοί τύμβοι με τους φυσικούς που υπάρχουν παράλληλα. Στην περιοχή δε μεταξύ Αλεξανδρούπολης - Μάκρης, η οποία έχει λόφους και ελαιώνες, δεν είναι εύκολο να ξεχωρίσεις τέτοιους τύμβους. Και όμως υπάρχουν αρκετοί ανάμεσα στα δέντρα, οι οποίοι είναι πυκνοντυμένοι από θάμνους. Επίσης και στην γύρω από την Παλαγία ορεινή περιοχή διακρίνονται μερικές κουμούλες. Φανεροί και καθαροί τύμβοι, όπως είναι αυτοί της Θεσσαλίας και της Πέλλας, υπάρχουν στην περιοχή Μαϊστρου και Απαλού. Ξεχωρίζουν μέσα στον κάμπο, όπως οι θυμωνίες στα αλώνια των αγροτών. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τόπος μας, που κατοικήθηκε από προϊστορικούς Θράκες, δισσώζει τέτοια απομεινάρια.

Πολλοί λένε ότι οι τούμπες είναι τεχνητοί λόφοι, κατάλληλοι για τους φρουρούς ή για βιγλάτορες που χρησιμοποιούσαν φρυκτωρίες (σηματοδοτήσεις) με πυρσούς, για να ειδοποιούν με το άναμμα και τα σχήματά τους τον ερχομό εχθρών ή φίλων, ανάλογα με τις κινήσεις του πυρσού ή της φρυκτωρίας. Ο παραπάνω ισχυρισμός δεν ευσταθεί. Οι φρυκτωρίες χρησιμοποιούνταν στα ψηλά βουνά και όχι σε τέτοιους τύμβους που βρίσκονται πολλές φορές ο ένας δίπλα στον άλλον και δεν δικαιολογείται η παρουσία τους για τέτοιες υπερβάσεις. Οι αρχαίοι συνεννοούνταν από κορυφή σε κορυφή βουνών (Σαμοθράκη, Θάσος, Άθως) με τον οπτικό αυτό τηλεγράφο και όχι από τούμπα σε τούμπα.

Πάντως, η αναμφισβήτητη αλήθεια επικεντρώνεται στο σημείο ότι οι τούμπες αυτές είναι τάφοι προϊστορικοί. Είναι τόποι ταφής ηγεμόνων και μεγάλων προσωπικοτήτων, ατομικοί ή ομαδικοί, όπως ο τύμβος του Μαραθώνος που σκεπάζει τους ατρόμητους πολεμιστές. Και γνωρίζουμε από την ιστορία ότι τους αρχαίους –βασίλεις, ηγεμόνες, ήρωες κ.λπ.– οι προϊστορικοί Θράκες τους έθαβαν με τελετές μαζί με τα αγαπημένα τους αντικείμενα –όπλα, σκύλους, άλογα και τις γυναίκες τους ακόμα– και τους σκέπαζαν με κουβαλητά χώματα κατά τέτοιον τρόπο που σχηματιζόταν επάνω από τον νεκρό κωνικός λόφος, δηλαδή η τούμπα.

Σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν τέτοιοι τύμβοι. Στην Ανατολική Θράκη, που όλη είναι ένας κυματιστός κάμπος, διακρίνονται εύκολα οι τούμπες. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ανατολική Ρωμυλία. Εκεί έγιναν ανασκαφές και βρέθηκαν οι σκελετοί θαμμένων προσώπων και αντικειμένων που η μελέτη τους δια φωτίζει την ιστορία. Όμως τα έγκατα των τύμβων δεν περιέχουν επιγραφές, ψηφίσματα, διότι στα προϊστορικά χρόνια η γραφή ήταν άγνωστη. Κατά συνέπεια λείπουν και τα κλασσικά έργα τέχνης.

Στον χώρο γύρω από την Αλεξανδρούπολη υπάρχει ο

τύμβος-λόφος του Λεονταρίδη και ο ψηλός και θαυμαστός τύμβος κοντά στη γέφυρα του Μαϊστρου και στους λαχονόκηπους που χρησιμοποιήθηκε στον πόλεμο σαν παρατηρητήριο. Τύμβοι υπάρχουν και στα περίγυρα του αρχαίου Δορίσκου και κυρίως έξω από την Κορνοφωλιά.

Προσθήκη Σ.Ε.

1. Την τελευταία δεκαετία ο αρχαιολόγος Διαμαντής Τριαντάφυλλος με τους συνεργάτες του ανέσκαψε τον ταφικό τύμβο της Μικρής Δοξιάρας - Ζώνης. Τα σπουδαία ευρήματα περιγράφονται στο τεύχος 14 και στο ένθετο "Μια μέρα στα Μουσεία της Αλεξανδρούπολης" (ανατύπωση), στο τεύχος 38 του περιοδικού μας.

2. Για τον τύμβο του Δορίσκου στην εφημερίδα "Πατριητική της Θράκης", 18-06-2008, δημοσιεύθηκε ότι ο τύμβος αυτός είναι ένας σημαντικός αρχαιολογικός χώρος μεγάλης ιστορικής σημασίας. Κατά τον Ηρόδοτο περιγράφεται ως «αιγιαλός», «μεγάλο πεδίο» της Θράκης και εξέχουσα οχυρωμένη θέση των Περσών. Γι' αυτό ο Δαρείος Α' εγκατέστησε μόνιμη φρουρά κατά την εκστρατεία εναντίον των Σκυθών.

Στις μεταγενέστερες ανασκαφικές εργασίες που έγιναν εκεί πήραν μέρος αρχαιολόγοι της ΙΘ' Εφορείας, συντηρητές, τοπογράφοι, αρχιτέκτονες και κάτοικοι του Δορίσκου, οι οποίοι έφεραν στο φως τμήματα δύο διαδοχικών χώρων, όπως και την αρχή δύο άλλων μαζί με τμήμα στρώματος πεσμένων κεραμίδων που είχαν παραμείνει στη θέση τους.

Αν και η ανωτέρω ανασκαφή στη στρατηγική αυτή θέση, επάνω στον χερσαίο άξονα που συνδέει την Ασία με την Ευρώπη δεν προχώρησε σε βάθος, βρέθηκε μεγάλη ποσότητα κεραμικών του 4ου αι. π.Χ., πλήθος κεραμίδων και άφθονα όστρεα (όστρακα) και οστά ζώων. Σύμφωνα λοιπόν με την αρχαιολόγο κ. Χρύσα Καραδήμα, ιδιαίτερο εύρημα από τον τομέα μπορεί να χαρακτηριστεί το **αργυρό διώβολο Σπαράδου**, γνωστό νόμισμα, όπως αυτό του τύμβου στον Πεντάλοφο. Ένα άλλο

σημαντικό εύρημα είναι το γυάλινο **περίαπτο με δαιμονική μορφή** που προέρχεται από την ανατολική Μεσόγειο (Φοινίκη). Όλα αυτά αναδεικνύουν τον Δορίσκο ως τόπο μέγιστης αρχαιολογικής σπουδαιότητας.

Οι συστηματικές επιφανειακές περιουλλογές που πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια από τη ΙΘ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων έφεραν στο φως ένα πλήθος ευρημάτων που χρονολογούνται από τους Προϊστορικούς μέχρι και τους Ύστερους Ελληνιστικούς Χρόνους: Κεραμική, ενσφράγιστες λαβές αμφορέων της γειτονικής Αίνου, της Θάσου και της Σαμοθράκης, νομίσματα Κλασικών και Ελληνιστικών Χρόνων, αποτμήματα αρχιτεκτονικών μελών και ένα μεγάλο αριθμό μικροαντικειμένων πήλινων και μετάλλινων. Άφθονο είναι το οικοδομικό υλικό των αρχαίων κτηρίων που αποκαλύπτεται με τις συνεχείς αρόσεις του χώρου. «Δυστυχώς ο αρχαιολογικός χώρος έχει περιοδική φύλαξη και είναι εκτεθειμένος σε συνεχείς λαθρανασκαφές που συνήθως αποβλέπουν στην ανεύρεση μετάλλων, αλλά και τη σύληση τάφων» σημειώνει η κ. Καραδήμα.

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ ΤΟΥ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΑ

Άγνωστες θεατρικές παραστάσεις σε Φιλιππούπολη, Σαράντα Εκκλησιές, Διδυμότειχο, Σουφλί και άρρητες πόλεις

Εντόπιοι ηθοποιοί, κυρίως νέα παιδιά, Ελληνικό και διεθνές ρεπερτόριο.

Οραματισμοί για δημοτικά θέατρα, από το 1874

Γράφει ο Παντελής Στεφ. Αθανασιάδης

Η άνθηση του θεάτρου στη Θράκη, κατά τη διάρκεια του ΙΘ΄ αιώνα, είναι μια από τις άγνωστες εποποιίες του πολιτισμού της ευρύτερης περιοχής, που την εποχή εκείνη, υπό ενιαία μορφή, τελούσε υπό τον ζυγό των Οθωμανών με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Τα στοιχεία που υπάρχουν για το θέατρο στη Θράκη αφορούν κυρίως στις αρχές του 20ου αιώνα, ενώ σπανίζουν τα στοιχεία για τα χρόνια του ΙΘ΄ αιώνα, που προηγήθηκαν. Αυτήν ακριβώς την εποχή επιχειρούμε να διερευνήσουμε και να φωτίσουμε στην εργασία μας. Οι Θράκες των μεγάλων αστικών κέντρων χρησιμοποίησαν την τέχνη του θεάτρου, για να διδάξουν στις νεώτερες γενιές την ιστορία του Ελληνισμού, ανεβάζοντας ανάλογα έργα, αλλά και για να διευρύνουν τους πνευματικούς ορίζοντες των συμπατριωτών τους.

ΜΕΡΟΣ Β΄

Παραστάσεις στη Φιλιππούπολη και Καλλίπολη

Στη Φιλιππούπολη, στις αρχές Νοεμβρίου 1873, έδινε παραστάσεις ο ελληνικός θίασος «Ορφέας» του Κ. Πετρίδη «υπό την προστασίαν του συλλόγου Φιλομούσων». Παίχθηκαν τότε με μεγάλη επιτυχία τα έργα «Μερόπη» και «Ο αρχιλοπτής Ροβέρτος» καθώς και οι κωμωδίες «Οι τρεις δεκανείς» και τα «Δύο αγάλματα».

Η «Μερόπη» ήταν τραγωδία του Δ. Βερναρδάκη. Σε μια ανυπόγραφη παρουσίαση του έργου αυτού στην «Παλιγγενεσία» των Αθηνών το 1866, αναφέρεται μεταξύ άλλων: «...ως άνδρες βλέπομεν εις το θέατρον τραγωδίας ως την Μερόπην, εν ή φέρονται προ των οφθαλμών σκηνάι ζωγραφίζουσαι τους εθνικούς πόθους, αδύνατον δε η ψυχή μας να μην επιστραφή εις εαυτήν και να μην αισθανθή το μέγεθος του καθήκοντος, ό έχομεν προς αλλήλους οι ελεύθεροι προς τους δούλους».

Η «Βαβυλωνία» θεατρικό έργο με υπόθεση την νεοελληνική ασυνεννοησία εξαιτίας των διαφορετικών τοπικών διαλέκτων έκανε την πρώτη έκδοσή της στο Ναύπλιο το 1836. Το 1862 σημειώθηκε στο Ναύπλιο, μια αποτυχημένη εξέγερση αξιωματικών της φρουράς, κατά του οθωμανικού καθεστώτος. Τότε ο Γ. Δ. Κανακάρης, υποπρόξενος στη Φιλιππούπολη αποφάσισε να γλεντήσει για την καταστολή της εξέγερσης. Από αυτήν την αναφορά πληροφορούμεθα ότι δίνονταν και θεατρικές παραστάσεις σε ιδιωτικούς χώρους αλλά και ότι

υπήρχε δυνατότητα να ακούν οι Φιλιππουπολίτες κλασική μουσική. Σε αναφορά του προς το υπουργείο Εξωτερικών γραμμένη στις 20 Φεβρουαρίου αναφέρει: «Καθήκον μου εθεώρησα να εορτάσω την χαροποιόν ταύτην αγγελίαν, διό και ιδίαις δαπάναις, έδωσα ιδιωτικήν όβλην, εσπερινήν συναναστροφήν εν τη οικία μου την παρεβηούσαν τελευταίαν Κυριακήν των Απόκρεω 18 ισταμένου μηνός εις την οποίαν προ του χορού παρεστάθη μικρά κωμωδία». Στο γλέντι του Κανακάρη παρέστη ο διοικητής της πόλης και ο πρόξενος της Αυστρίας, ενώ δεν ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση οι πρόξενοι της Αγγλίας και της Ρωσίας.

Επιπλέον ο επίσκοπος της Δυτικής Εκκλησίας Ανδρέας Καννόβας, όταν πληροφορήθηκε το σκοπό της διασκέδασης που οργάνωσε ο Κανακάρης, έστειλε ορχήστρα 12 οργάνων, υπό τη διεύθυνση καθολικών ιερέων, για να παίξει μουσική. «Και ούτω- καταλήγει ο Κανακάρης- εγένετο εορτή τοιαύτη οίαν ουδέποτε άλλοτε είδεν η Φιλιππούπολις».

Στη Φιλιππούπολη εξάλλου, το 1875, με πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Νεόφυτου, κάθε Τρίτη γίνονταν συγκεντρώσεις στις οποίες συνέρρεε μεγάλο πλήθος «μεταξύ του οποίου δέον να μνημονεύσω προς τιμήν αυτού, ότι διακρίνεται το ωραίον φύλλον» όπως αναφέρει ο χρονογράφος της εποχής εκείνης. Τις διαλέξεις για ποικίλα θέματα έκαναν οι γιατροί Αντωνιάδης, Βλάδος και Βινθύλος, ο σχολάρχης Σκορδέλης και ο δάσκαλος Αγίας Παρασκευής Θωμάς.

* Ο Παντελής Στεφ. Αθανασιάδης είναι δημοσιογράφος

Στις 22 Φεβρουαρίου 1875 στη Φιλιππούπολη παίχθηκε στην αίθουσα του Κεντρικού Ελληνικού Παρθεναγωγείου από νέους εκλεκτών οικογενειών της πόλης η τραγωδία «Αριστόδημος». Παρά το δριμύ ψύχος η αίθουσα ήταν κατάμεστη. Τον Αριστόδημο υποδύθηκε ο Μ. Αργυριάδης.

Το 1880 ένας θίασος με την επωνυμία «Θέσπις» έδωσε στη Φιλιππούπολη 25 παραστάσεις στο θέατρο «Απόλλων» της πόλης. Τον επόμενο χρόνο ένας ακόμη θίασος με την ίδια επωνυμία «Θέσπις» έδωσε παραστάσεις, από τον Σεπτέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 1881, υπό την διεύθυνση του ηθοποιού Βασιλείου Ανδρονόπουλου, χρησιμοποιώντας την αίθουσα του θεάτρου «Διεθνές». Τα έργα που ανέβαζαν οι θίασοι αυτοί ήταν του Σαίξπηρ, του Μολιέρου, του Γκολντόνι και διάφορα κωμειδύλλια, που ήταν τότε στη μόδα.

Μάιος 1929 - Σουφλί. Θεατρική παράσταση «Τα αρραβωνιάσματα» του Μπόγρη. Οι ερασιτέχνες ηθοποιοί: Τσουβρουβής Θεόδωρος, Σεϊτανίδης Δημήτριος, Σεϊτανίδης Ερμινεία, Αντωνόγλου Χρήστος, Αντωνόγλου Ξανθή, Τσιακίρης Χρήστος (Ζόγγος), Σούλης Παύλος, Βασιλειάδης Ελένη, Καφαρίδης Γεώργιος, Κιρκινέζης Νικόλαος. (Αρχειό Παν. Τσιακίρη)

Αργότερα το 1889 στη Φιλιππούπολη έδωσε παραστάσεις ο θίασος Σφήκα με πρωταγωνίστρια την μεγάλη ηθοποιό Ευαγγελία Παρασκευοπούλου. Όταν μάλιστα ο θίασος έπαιξε τη «Γαλάτεια» του Βασιλειάδη, παρέστη ο βούλγαρος ηγεμόνας Φερδινάνδος.

Τον ίδιο χρόνο στο θέατρο «Λουξεμβούργο» έδωσε παραστάσεις ο θίασος του Κ. Πέρβελν με το έργο του Κλέωνος Ραγκαβή «Η δούκισσα των Αθηνών» (10 Απριλίου 1889).

Αργότερα έπαιξαν στη Φιλιππούπολη και διάφοροι άλλοι ελληνικοί θίασοι, όπως στα τέλη 1895, όταν έφτασε εκεί από το Παρίσι ο Ελληνικός Δραματικός Θίασος της Αικατερίνης Βερόνη, που έπαιξε τη «Φαύστα» του Δ. Βερναρδάκη, τη «Γκόλφω» του Περεισιάνη,

τη «Γαλάτεια», την «Πριγκίπισσα της Βαγδάτης» και άλλα έργα.

Από την εφημερίδα «Νεολόγιο» της 23 Φεβρουαρίου 1876 πληροφορούμαστε ότι πριν από λίγες μέρες στην μεγάλη αίθουσα της αλληλοδιδασκτικής σχολής της Καλλιπόλης δόθηκαν από τη νεολαία της πόλης δύο θεατρικές παραστάσεις, για να ενισχυθούν τα σχολεία της. Δεν διασώζονται άλλες πληροφορίες.

Θέατρο σε Σαράντα Εκκλησιές, Διδυμότειχο και Σουφλί

Τον αμέσως επόμενο μήνα, το Φεβρουάριο 1873, το Φιλεκπαιδευτικό Σωματείο των Σαράντα Εκκλησιών «Ελπίς», που είχε ιδρυθεί δύο χρόνια νωρίτερα, οργάνωσε θεατρική παράσταση με το δράμα «Ο Εξόριστος Μνηστήρ» και την κωμωδία «Η Κόρη του Παντοπώλου».

Η μονόπρακτη κωμωδία «Η Κόρη του Παντοπώλου» είχε γραφεί στη δημοτική από τον Αγγ. Βλάχο, λόγιο και νομομαθή, ο οποίος εισήλθε στο Υπουργείο των Εξωτερικών το 1858 και διαδοχικά έγινε πρεσβευτής, βουλευτής και υπουργός.

Κατά τον ιστορικό του θεάτρου Ι. Σιδέρη «Η Αυλή και οι υπουργοί αποτελούσαν το κέντρο της κοινωνικής ζωής. Η καλή αυτή τάξη, άγουρη και αχόρταγη έβλεπε φυσικά, με μια νεοπλουτική δυσφορία, τους παρακατιανούς να ζητάνε να τους μιμηθούν, σα να φοβόντουσαν, μη χάσουν την αριστοκρατικότητα τους από τον κίνδυνο, μη τυχόν τους ξεπερνούσαν. Αυτή την τάση ενσάρκωσε «Η κόρη του παντοπώλου»».

Από τις ελάχιστες πληροφορίες που διαθέτουμε για τη Θράκη, της εποχής εκείνης, εντύπωση προκαλεί ότι στο Διδυμότειχο εξασφάλιζαν πόρους για την Παιδεία μέσω του θεάτρου. Συγκεκριμένα, περί το 1884 έφτασε στην πόλη κάποιος θίασος, ο οποίος, μη βρίσκοντας άλλη κατάλληλη αίθουσα για τις παραστάσεις του, ζήτησε να του παραχωρηθεί η αίθουσα της Αστικής Σχολής, που λειτουργούσε δίπλα στον Ιερό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Οι παραστάσεις δόθηκαν μάλιστα υπό την αιγίδα του Μουτεσαρίφη (νομάρχη) της περιοχής, του ομογενούς από την Κωνσταντινούπολη Τζώρτζη Πασά.

Ο θίασος αυτός έδωσε παράσταση υπέρ των εκπαιδευτηρίων της πόλης και μια δεύτερη παράσταση στην αίθουσα του Παρθεναγωγείου της πόλης. Συγκεντρώ-

Η μαντοβιναία του Μουσικού Ομίλου «Αρίων» στις Σαράντα Εκκλησιές, με τον διευθυντή τον Νικ. Τανρίδη.

(Μνήμης Οδοιπορία - Ανατολική Θράκη, Χρίστον Ζαφείρη)

Ηθελε μάλιστα ποσό 104 μετζιτίων, δηλαδή 21 Οθωμανικών λιρών, το οποίο παραδόθηκε στην Σχολική Εφορία της Δημογεροντίας, για να διανεμηθεί στα σχολεία του Διδυμοτείχου. Το ποσό αυτό θεωρείται υπέρογκο για τα δεδομένα της εποχής, αν αναλογισθούμε ότι την ίδια χρονιά είχαν προσληφθεί ένας διδάσκαλος της Τουρκικής γλώσσας, ο Δημ. Χρηστάκης, και ένας διδάσκαλος της Γαλλικής γλώσσας, ο Λεοντόπουλος, αντί 4 μετζιτίων μηνιαίως έκαστος.

Θεατρική κίνηση όμως υπήρξε και στο γειτονικό Σουφλί τουλάχιστον από το 1878. Τότε σχηματίσθηκε εκεί ένας δραστήριος όμιλος νέων της πόλης με επικεφαλής έναν άρχοντα του τόπου, τον Γεώργιο Χατζηναποστόλου και πρωτεργάτη τον Μαυρουδή Μπρίκα. Στον όμιλο αυτό μετείχαν επίσης ο Πασχάλης Παπαζογλου (μετέπειτα πρόεδρος του Γεωργικού Συνεταιρισμού) και οι Παναγιώτης Χαραμπάρας, Γεώργιος Δεμερτζής, Απόστολος Πελαργίδης, Μόσχος Γλύστρας, Σταμάτιος Μπαμπαλίτης κ.ά.

Ο θεατρικός όμιλος του Σουφλίου ανέβασε τότε έργα όπως «Η Μερόπη», «Ο Ιουστινιανός» κ.ά.

1929. Θεατρική παράσταση. Πρώτος καθιστός από δεξιά ο Δήμος Βογιατζής. (Σουφλίου Εγκώμιον, Μιχάλη Πατέλη)

Χρόνια ανόδου του πολιτισμού

Το θέατρο είχε για καλά εισβάλει στη ζωή των Θρακιωτών που κατοικούσαν σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα. Αν και ορισμένες φορές χρησιμοποιήθηκε και για άλλους σκοπούς, δολιότερους, π.χ. τον Ιανουάριο του 1873, όταν στην Βουλγαρική Σχολή της Σιλιστρίας δόθηκε παράσταση για να διακωμωδηθεί ο Οικουμενικός Πατριάρχης και η Ιερά Σύνοδος.

Τα χρόνια που περιγράφουμε ήταν και χρόνια ανόδου του πολιτισμού γενικότερα.

Δεν είναι τυχαίο ότι από τις μεγάλες θρακικές πόλεις περνούσαν γνωστοί άνθρωποι των γραμμάτων ή διέμεναν σ' αυτές για μικρά διαστήματα.

Μια τέτοια ήταν η διέλευση και τετραήμερη διαμονή του ποιητή Αλέξανδρου Σούτσου στην Αδριανούπολη, τον Οκτωβρίου του 1859. Συγκεκριμένα είχε γνωστοποιηθεί στην Αθήνα, ότι λίγες μέρες νωρίτερα πέρασε από την Αδριανούπολη ο ποιητής Αλέξανδρος Σούτσος ο οποίος διέμεινε τέσσερις μέρες και στη συνέχεια αναχώρησε για τη Φιλιπούπολη, απ' όπου σχεδίαζε να μεταβεί στη Σερβία. Ο Σούτσος είχε διακριθεί όχι μόνο σαν ποιητής, αλλά και σαν πολιτική προσωπικότητα εξαιτίας της συμμετοχής του στους αγώνες για την επικράτηση συνταγματικής τάξης στην Ελλάδα, πριν ακόμα εκδηλωθεί η συνταγματική επανάσταση των Μακρυγιάννη- Καλλέργη εναντίον της ελέω Θεού μοναρχίας του Όθωνα. Το 1859 μάλιστα, δικάστηκε και καταδικάστηκε, όταν κυκλοφόρησε την ποιητική συλλογή του «Ο Περιπλανώμενος» και θεωρήθηκε ότι ο πρόλογός του περιείχε σκληρά υπονοούμενα για την Οθωνική απολυταρχία.

Το ενδιαφέρον των Θρακιωτών για έργα πολιτισμού και φιλοπατρίας εκδηλωνόταν με κάθε ευκαιρία.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι, όταν το 1865 η ελληνική κυβέρνηση κυκλοφόρησε το Λαχείο των Αρχαιοφίλων, για να ενισχύσει τις αρχαιολογικές ανασκαφές, αμέσως οι Φιλιππουπολίτες έσπευσαν να αγοράσουν το λαχείο της Αθήνας. Ο υποπρόξενος Γ.Δ. Κανακάρης με έγγραφό του ζήτησε να του στείλουν 300 γραμμάτια του λαχείου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δημ. Μανάκα «Ιστορία της Παιδείας του Διδυμοτείχου και περιχώρων (1778-1953)». Έκδοση Θρακικού Κέντρου 1959.
2. Μιχ. Πατέλη «Σουφλίου Εγκώμιον». Έκδοση ΠΑ.ΚΕ.ΘΡΑ. Εάνθη Απρίλιος 2000.
3. «Παλιγγενεσία» Αθηνών 25 Ιουλίου 1866.
4. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ «Επτά Ημέρες» 7 Σεπτεμβρίου 2003.
5. «Νέα Εφημερίδα» 9-3-1889.
6. «Παλιγγενεσία» Αθηνών, 25 Ιανουαρίου 1873.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Βυζαντινές ξεριζωμένες αρχόντισσες - κυράδες

Γράφει η Χρύσα Φανφάνη-Στούρα

ΜΕΡΟΣ Γ'

Ο καιρός περνούσε κι απ' όσο κατάλαβα αυτές οι καλές κυράδες του Βυζαντίου ξαφνικά μία-μία εξαφανίζοταν, σαν να τις ροφούσε απο την πίστα της ζωής μιά αόρατη δύναμη. Τελευταία τις θυμάμαι, να μαζεύονται τα καλοκαιρινά δειλινά στην αυλή, αμίλητες,σιωπηλές να κοιτάζονται στα μάτια κάνοντας παρέα στα μισάνοιχτα νυχτολούλουδα,σαν κάτι να περίμεναν, λέγοντας σκόρπιες κουβέντες, ανόρεχτα λόγια.

– Μαθέ, προχτέ, την Κυριακή, στον κήπο στις Καλοτσίδενας, Πηνελόπη και Ευτυχία, εμ τι δίσκος δαντελένιος! Με δροσερό νερό από την παγωνιέρα! Τι κεβρέδικος, νόστιμος κουραμπιές!

Τσαρίνες τις λέγαν, διότι αράδειαζαν με λεπτομέρειες, την εποχή του Τσάρου στη Ρωσία!

Το μουχαμπέτι συνεχιζόταν γι' αυτό το πρωτοεμφανιζόμενο καρυδένιο ντουλάπι, με τους παράξενους μεντεσέδες, την κορδομένη παγωνιέρα στα καθιστικά, μ' ένα πετσετάκι και με ένα βάζο με λουλούδια. Μεγάλο γεγονός γι' αυτές τις καλές κυράδες. Σαν την Λαίκα, τη σκυλίτσα, που έκανε τον γύρω της γης.

Εμ... δεν ήταν και λίγο, όλες αυτές οι γιαγιάδες να δροσίζουν, μέσα στην κάψα του Δεκαπενταύγουστου, τις καρδούλες τους με μια γκαζόζα του Μιχαηλίδη, καλά φυλαγμένη στα παράξενα κουμπωμένα μπουκάλια. Αυτό το "μπουζ ντουλάπι" στο πάνω μέρος φιλοξενούσε κομμάτι πάγου, μέσα σε τσουβάλι από το παγοποιείο του Φιλιππίδη, στο κάτω μέρος δε, κρατούσε καλά και αυστηρά σφραγισμένη όλη την φαγώσιμη καθημερινότητα της οικογένειας.

Μην τρομάζετε όμως, αυτός ο γιαγιαμαχαλάς πολύ διακριτικά ξέροντας να αποφεύγει τα γεροντικά –βαρετά– βουλευόταν στην καθημερινότητα με την δική τους, εξίσου εύγεστης αυτοσχέδιας αφρίζουσας λεμονάδας ζαχαρωμένου νερού, λεμόν-ντουζού και καρβουνάτου.

Μερικές φορές αυτές τις μέρες του Αυγούστου, πρωί πρωί με την δροσιά, κρατώντας το χέρι μου γερά η γιαγιά Χρυσή με πήγαινε στην κάτω αγορά, εκεί που χτυπούσε η καρδιά του εμπορίου, στα τρένα μέχρι το ωραίο πέτρινο σπίτι του Σάλιαρη, και στο λιμάνι.

Περιδιαβαίνοντας τα στενά μέσα στην κίνηση των αμαξιών διάβαζα σιγά-σιγά τις αυστηρές ταμπέλες των μαγαζιών –γενικών εμπορίων–

μπρος απο τους Πινάτηδες και τους Τερζήδες.

Η Στάση για μια αναπνοή και για ασβέστη για τα γλυκά του κουταλιού γινόταν στο διώροφο γωνιακό σπίτι, πάνω στο μεγάλο δρόμο της καλής γιαγιάς της Δεσσαριδαινας με μπόλικα τραταρίσματα και χρωματιστά –εμπηπλιά– στραγάλια.

– Εμ,πώς! Από βραδύ-βραδύ το θέλει τον ασβέστη το καίσι το γλυκό!

– Πώς, πώς... Αυτά έλεγε η κυρία Κατίνα, παλιά φιλενάδα από το Κάστρο της Ανδριανούς στη γιαγιά.

Κάνοντας πως καταλάβαινα γιατί θέλει το καίσι γλυκό με το αμυγδαλάκι του τον ασβέστη και ποιά είναι η πατρίδα των αποικιακών και εδωδίων, τραβούσα με δύναμη τη γιαγιά προς τον χρωματιστό παιδικό κόσμο του Καταστήματος του Κολοβού.

Κάνοντας πως καταλαβαίνω τι σημαίνουν τα ΕΔΩΔΙΜΑ και ΑΠΟΙΚΙΑΚΙΑ τραβούσα το χέρι της γιαγιάς προς το χρωματιστό Κατάστημα του Κολοβού με όλα τα είδη του παιδικού βασιλείου. Τα κόκκινα πλαστικά με ζελατίνη γυαλιά, η μαϊμού με τα κουδουνάκια, ο μεγάλος πράσινος λαστιχένιος κροκόδειλος-σασίβιο με τα ξίδευαν στους μακρινούς μυστήριους παράδεισους με τα ΕΔΩΔΙΜΑ και ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ σύμφωνα με τις νεφελώδεις εξηγήσεις της γιαγιάς.

– Να μπρε, δε νιώνεις... εκεί στην ζούγκλα με τον Ταρζάν, που έχει πολλά μαϊμούνια σαν και αυτά που είδ(ι)α μικρή σ' ένα πανυήρ στο κάστρο στην Ανδριανού, να κάνουν μαϊμουτζιλίκια και έφαγα χουρμάδες.

– Μμμ σιγά, λίγο καλύτερη από τα ξυλοκέρατα και τα τζίτζιφα!

Μετά πολλά φτάναμε στον γιαχανά των Χαμπούρηδων για κορδονάτο χαλβά και σουσαμέλαιο, για νηστήσιμους κουραμπιέδες με καβουρντισμένα αμύγδαλα.

Μοσχομύριζε ο τόπος απο ξεροψημένο σουσάμι και καφέ, ανεβαίνοντας προς την εμπορίου για βανίλια τριαντάφυλλο, σεκέρια και λουκούμια, του Βαγενά. Μέσα στην κοσμούρα άκουγα την μπουρού των εμπορικών πλοίων και το γλυκό σφύριγμα της αμαξοστοιχίας.

Την ένιωθα, καλές μου γιαγιάδες, τη χαρά σας για το αλισβερίσι του πάρε-δώσε, της καλής-μέρας, του μουραμπά, γι' αυτά τα λίγα τα ταπεινά, που απολαμβάνατε στα στερνά σας.

Μαρία Π. Αλπιναλάζη-Στρομπούλη.
Διετέλεσε πρόεδρος του Συλλόγου
Κυριών και Δεσποινίδων περί το 1935.
Ήταν γιαγιά της Λιλής Μανιά και της
Ιωάννας Αποστολίδη.

Άλλωστε, αυτή ήταν και η φιλοσοφία όλων αυτών των γνωστικών και στωικών κυράδων της εποχής εκείνης, ότι τίποτα δεν παίρνει κανείς μαζί του και ότι τον περίσσιο πλούτο, που αποκτάς, σου τον χαρίζει ο Θεός. Δεν χρειαζόταν μεμψιμοιρίες, διότι το κουβάρι της ζωής είχε σωθεί και είχαν συμβιβαστεί με την πραγματικότητα.

Μέρα Παναγιάς όμως, ότι έκανε φτερά από τον φούρνο του κυρ-Δημητρώ, του Σούλιου, ο ένας από τους δύο ταβάδες, το γιοβέτσι με το σαμοθρακίτικο κατσακί, την προβληματίσε πολύ...

– Τζάναμ, τόση φτώχεια, τόσες καταστροφές, τα σπίτια κλειδιά δεν είχαν, το κλειψιό δεν το νιώσαμε!

– Μπα, μπα, μπα, μπρε Δημητρώ! Δεν το φτουρά. Μπρος στα μάτια σ' άρπαξαν το συνί από το τεζιάκι; Μπάριμ να άρπαξαν το μικρό με τον τζιεροσαρμά. Συ δεν σημάδευες με κιμωλία, χαμπάρι δεν πήρες;

– Μάξος το πήραν, λέει ο Δημητρός.

– Μάξος Ξεμάξος, κύριε ελέησον! Τίλιο κρέας είναι αυτό που απέμεινε; Άστα τα λόγια τα καμπάδικα... Τέτοια μέρα, τρώγονται αγκάθια με κολοκύθια; Μη χειρότερα, χαμνοσύνη με ήρτε...

– Άιντε κυρά Χρυσή Μπουμπουλτζού! Μια μέρα είναι, θα περάσει με λίγο ταρατόρ και τζιεροσαρμά.

Αυτά της είπε ο καλός μας κυρ-Δημητρός! Που είναι αλήθεια ότι έγραφε με κιμωλία τους ιδιοκτήτες των ταψιών ανάλογα με την καταγωγή τους. Τσανάκαλου, Προυσαλού, Σταμπουλού, Νίτισσα, Λαζού, Καραγαιοιανή.

Φαίνεται από τότε αγρίεψαν τα πράγματα και η γιαγιά άργησε να το καταλάβει ότι όλη η μεταπολεμική πανσπερμία της γειτονιάς είχε καθιερώσει τις αγκινάρες και τα κουνελάκια στη διατροφική αλυσίδα της οικογενείας τους.

Και πάλι έδωσε άφεση αμαρτιών, σύμφωνα με την ανατολίτικη φιλοσοφία της, γελώντας στα μουχαμπέτια της λέγοντας: η πείνα δεν μετριέται με το καντάρι!

Όσπου, μια χειμωνιάτικη μέρα, ξαφνικά το σπίτι άδειασε. Δεν πίστευα ότι κλαίνει και οι μπαμπάδες.

– Τι να γίνει, Κώστα, ωρίμασε σαν το σύκο! Έτσι είπε ο Ραχμανίδης, ο γιατρός.

Αν και μικρό παιδί, κατάλαβα ότι ξεκόλλησε κάτι από την ψυχή μου, την έψαχνα στις γωνιές του σπιτιού να μου μιλήσει με τον δικό της τρόπο. Μέχρι που ξεθώριασε με το χρόνο η εικόνα αυτού του μυθικού προσώπου.

– Ναι, σας αναπολώ καλές μου πολυπάθες και στωικές αρχόντισσες του περασμένου αιώνα από όλες τις γωνιές της Ανδριανούς. Ιλδρίμ, Κίκι, Κά-

στρο, Σαράντα Εκκλησιές, Κάραγατς, Λουλέ Μπουργκάτζ και από όλη την επικράτεια του Βυζαντίου.

Ξέρω ότι είστε λυπημένες, διότι χάνεται σιγά-σιγά στον ορίζοντα του χρόνου η κοσμοπολίτικη πατρίδα σας και ότι ματαίως προσπαθείτε να κοσκινίσετε με τον δικό σας βελούδινο τρόπο τα σημερινά γεγονότα. Όλα άλλαξαν! Μόνο οι Καλπαζάνηδες μας μέιναν σαν είδος διαχρονικό. Βέβαια, μεγάλα κεφάλια δεν έχουν, αλλά έχοντας μεγάλες τσέπες ζουν και βασιλεύουν και τον κόσμο κυριεύουν.

Σας ενοχλεί το παγκόσμιο φαινόμενο της υπερκατανάλωσης όπως και το τρεχαλητό όλων αυτών των αμίλητων, αγέλαστων ανθρώπων, οι οποίοι, χορταίνοντας με τον εθισμό της σπατάλης, προσπαθούν να φτάσουν τη σκιά τους, αυτήν την πλαστικοποιημένη ευτυχία. Τι να σας πω, τι να σας ομολογήσω! Το ξύλινο αυγουλάκι για τις κάλτσες είναι πια μουσειακό κομμάτι. Μηχανές πλένουν ρούχα, πιάτα και όλες οι νοικοκυράδες είναι κατακουρασμένες. Τα τσουρέκια τώρα καμαρώνουν στους φούρνους, όλα φουσκωμένα με την ίδια τρόμπα, χωρίς να έχουν τη γεύση της ανατολής σαν της Χριστίνας, της δασκάλας, της Τριανταφυλλίδου.

– Αχ! Πονηρές γιαγιάδες, δεν ξέρω πώς τα καταφέρνετε όλα τα “εμ καλύτερα ήταν της Ανδριανούς” κανείς μα κανείς δεν ξεπλένει τώρα τους πόνους του με τραγούδι στην αυτοσχέδια θεατρική καθημερινότητα. Σφάλισε για πάντα το παραθυράκι του σπιτιού μας που έφερνε βουνίσιο αέρα της Αισύμης. Όπως σφάλισε η πίσω πορτούλα του μαγειριού μας που δεν έκλεινε ποτέ, από όπου ευώδιαζε η γειτονιά από τους Κυριακάτικους πασσά-κεφτεσί κεφτέδες στιφάδο με μπόλικά μπαχαρικά.

Όλα μαντάλωσαν, όπως και οι καρδιές μας. Μην έρθει κανείς από αυτούς τους παράξενους κυρίους που άλλαξαν με το έτσι θέλω τον τρόπο ζωής της πατρίδας μου και μου πάρουν τους κεφτέδες μαζί με το τηγάκι. Μην ρωτάτε τίποτα. Όλα τα εξαφάνισε η μαγική σβύστρα του χρόνου. Στο σταθμό της 14ης Μαΐου και στα Καραγαιοιανά, αγαπημένες Ανδριανουπολίτικες γειτονιές, μην τολμήσετε για κυριακάτικο περίπατο· θα πικραθείτε, θα είστε γραφικές. Ούτε λαντόνια, ούτε κοζερί, άγνωστες μεταξύ αγνώστων. Το παραθύρι της Ιουστίνης που είχε λουλούδια χειμώνα καλοκαίρι σαν την πασχαλιά και ακουγόταν νότες του πιάνου σφάλισε για πάντα. Ηρεμήστε, μην νιάζεστε για μας, καλές μου κοκκόνες, διότι γονιδιακά σας μοιάζουμε, θα επιβιώσουμε σαν τις κατσαρίδες.

Τις ορμήνιες σας όμως δεν τις

Η Κυριακή Νικολαΐδου. Από τα δύο παιδιά της Γεώργιο και Νικόλαο, ο τελευταίος ήταν ο συγγραφέας του γνωστού δίτομου έργου «Η Αδριανού μας». Ήταν γιαγιά της Φρίντας και Κούλας Νικολαΐδου.

ξεχνούμε! Ναι... Δώσε, δώσε ρυζόγαλο με μπόλικη κανέλλα στους γαμπρούς, τους στρώσαμε.

Ναι! Δεν ξεχνούμε τη σπουδαιότερη ορμήνια σας στα Φράγκικα· το silence, silence! Αυτήν τη σιωπή που λύνει πολλά προβλήματα και είναι το φάρμακο πάσης ασθένειας.

Ναι... θυμάμαι που τιμαρεύατε γι' αυτόν τον κάποιον, σύμφωνα με την άδολη ανατολίτικη φιλοξενία σας, τα λουκούμια, το λικέρ, τα οποία από το τιμάρ-τιμάρ ξεχνούσατε πού τα τιμαρεύατε και όταν τα βρίσκατε όμως ήταν ακατάλληλα προς βρώσιν και προς πόσιν.

Θυμάμαι ακόμη ένα τενεκεδένιο κουτάκι του καφέ, ζωγραφισμένο με πολύχρωμους ανεμόμυλους, ψηλά πολύ ψηλά στο ράφι του μπουφέ, το οποίο όταν ανα-

Τα παιδιά της οικογένειας Χαράλαμπου Λεονταρίδη, Μαρία και Λιλή (Λέων), η γιαγιά Σμαρώ, η Πόπη, η νόνα, η Έλλη και η Σμαρώ. Ο Λέων Λεονταρίδης, αθλητής του Πένταθλου, σκοτώθηκε το 1945 από νάρκη. (Φωτο του 1915)

κάλυψε η παιδική μου περιέργεια, η γιαγιά Χρυσή με μια οκλαϊ στο χέρι ξεφωνάζοντας έλεγε:

– Μη μπρε, θα σκοτωθείς! Αυτός είναι ο γκαϊβές για τα τρανά μουσαφiriά.

Αυτό το χλιοχτυπημένο κουτάκι της Πανδώρας, φερμένο κακήν κακώς από το νοικοκυριό της Ανδριανούς, για μένα έχει τα ωραιότερα χρώματα του κόσμου.

Αχ, καλές μας, αξέχαστες κυράδες! Μήπως με τα πολλά ευχαριστώ και τα πα ντε κουά γίναμε παράδες παλιάς κοπής, αδύναμες να τα βγάλουμε πέρα σε αυτήν την κοινωνική ανεμοθύελλα που βιώνουμε;

Είστε λυπημένες γιατί το θρόισμα απο τις λεύκες, οι μυρωδιές από τις τζιτζιφιές, τις ακακίες δεν είναι ίδιες εκεί πάνω και ούτε λειτουργικά μπορείτε να γευτείτε το τριαντάφυλλο γλυκό.

Μπάριμ... φωνάξτε μας στοργικά. Γιαβρίμ! Γιαβρίμ! Ποιός ξέρει, μπορεί να τ' ακούσουμε· το 'χουμε ανάγκη καλές μας βυζαντινές κοκκόνες. Είναι νόμος πια, οι λίγοι με πανεπιστημιακές, οικονομικές παρόλες να ταλαιπωρούν τους πολλούς. Εσείς όμως κοκκόνες από τις πολιτείες του Βοσπόρου, την Καλόλημο του Μαρμαρά, Μυριόφυτο, Γαννόχωρα, γιαγιά Ευτέρπη και Στυλιανή και

άλλες κι άλλες τα καταφέρατε να κάνετε το θαύμα της Αναγέννησης του ιστού της Ελληνικής οικογένειας.

Σας γνωρίζω καλά εσάς, όλες τις Βυζαντινές αρχόντισσες, παραχώνοντας την πίκρα της προσφυγιάς σας και μετουσιώνοντας το πένθος σε περηφάνεια, χωρίς περισσευάμενα, μόνο χρειαζόμενα, λύνατε τα οικονομικά, τα του οίκου σας, αθόρυβα, μετρώντας πολλές φορές αριθμούς με κλειστά τα μάτια.

Αχ! Κι εσύ καλή μου γιαγιά Σμαρώ, πρεσβυτέρα του παπά Πυθαγόρα από την Ανδριανού, σύμφωνα με τις αρχές σου αγκάλιασες με στοργή τα παιδιά της αγαπημένης σου Άννας, συζύγου του Χαράλαμπου Λιονταρίδη, τη Μαρία (Παπανικολάου), τον Λιλή Λεονταρίδη, τη Πόπη (Μιχαήλογλου), την Έλλη (Ορφανίδου), τη Σμαρώ (Καρυωτάκη), που βιάστηκε να φύγει στα σαρανταεπτά της χρόνια.

Μη νοσταλγείς τίποτα, μα τίποτα από εδώ κάτω! Ρίχνοντας θλιμμένες λοξές ματιές, με ανησυχία στο δρόμο του Γολγοθά σου, τα δενδράκια που προστάτεψες κάνανε κορμούς και κλώνους. Γνωρίζεις καλά ότι τα βάσανα του κόσμου αυτού τελειωμό δεν είχαν ποτέ.

Στωικές και γνωστικές γιαγιάδες, αφού δεχθείτε το καταστάλαγμα της ψυχής μας, δεηθείτε στον Κύριο ώστε αυτή η παγκόσμια διανόηση να προστατέψει την χλιοσταλαίπωρημένη πατρίδα μας.

Ωχ αμάν! Απ' ό,τι κατάλαβα ούτε και εκεί πάνω ησυχάζει ο άνθρωπος... Άιντε... Να είστε καλά....

Στολίστε τα αέρινα παραθύρια σας με μαγιάντικα τριαντάφυλλα κάνοντας

μουχαμπέτι στις ουράνιες αιώρες σας και απολαύστε την αστροφεγγιά των γαλαξιών σιγομουρμουρίζοντας το γνωστό τραγουδάκι σας...

*Έχε γειά Παναγιά, τα μιλήσαμε
όνειρο ήτανε, το λησμονήσαμε.*

Όνειρα γλυκά, αξέχαστες γιαγιάδες, αρχόντισσες Βυζαντινές Κυράδες!

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

σεκέρια = καραμέλες

αλισβερίσι = χρηματική συναλλαγή

μάζος = επίτηδες, ξεμάζος=ξεπίτηδες

χαμνοσύνη με ήρτε = ένωσα άσχημα

καμπάδικα = αφράτα τίλιο = τι είδους

ταρατόρ = αργιάνι με γιασούτρι, σκόρδο και αγγουράκι

καντάρι = ζυγαριά ορμήνιες= συμβουλές

τιμάρ-τιμάρ = πολύ τιμάρεμα, φύλαγμα

οκλαϊ = πλάστης ζύμης πα ντε κουά = δεν κάνει τίποτε

κεβρέδικος = τραγανός, ξεροψημένος

μπουζ ντουλάπ = παγωνιέρα

μουραμπά = πρωινή ευχή, καλημέρα

συνί = είδος ταψιού

μπάριμ = τουλάχιστον

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΘΡΑΚΩΝ

9ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη - Παναγιώτης Τσιακίρης

Πραγματοποιήθηκε στις 17, 18 και 19 Αυγούστου, στη μικρή πόλη των Φερών με τις Βυζαντινές καταβολές, το 9ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών και με θέμα "Η Θράκη στο παγκόσμιο στερέωμα".

Η συμμετοχή ομολογούμενως μικρή, διότι το κονδύλι για την όλη διοργάνωση ήταν πολύ μικρό. 12.000 ευρώ, όπως ομο-

λόγησε ο Δήμαρχος του διευρυμένου Καλλικράτειου Δήμου Αλεξανδρούπολης, Φερών και Τραϊανούπολης κ. **Ευάγγελος Λαμπάκης**, ο οποίος ήταν και ο υπεύθυνος της όλης εκδήλωσης. Οι συνέδριοι ήλθαν με δικά τους έξοδα ή των Συλλόγων, στους οποίους ανήκαν. Αλλά και η συμμετοχή των ντόπιων ήταν περιορισμένη. Οι εισηγητές ή ομιλητές προσπάθησαν να αποδώσουν το γεγονός στην παθογένεια του Συνεδρίου. Από την άλλη μεριά όμως ήταν συγκινητική η ευγένεια και η φιλοξενία που επέδειξαν οι Φεριώτες και ιδιαίτερα οι νεαρές Φεριώτισσες στους συνέδρους. Την όλη ευθύνη στις Φερέες είχε ο Αντιδήμαρχος του διευρυμένου Δήμου κ. Νικόλαος Γκότσης.

Την Οργανωτική Επιτροπή αποτελούσαν: ο Δήμαρχος του διευρυμένου Καλλικράτειου Δήμου Αλεξανδρούπολης, Φερών και Τραϊανούπολης κ. Ευάγγελος Λαμπάκης, ο Πρόεδρος της Π.Ο.Θ.Σ. Ελευθέριος Θ. Χατζόπουλος, ο Αντιπρόεδρος της ΠΟΣΑΡ Γεώργιος Μηνόπουλος, ο Γεν. Γραμ. της ΠΑ.Ο.Ν.Ε. Μάριος Γαρταγάνης, ο Αντιδήμαρχος Φερών Νικόλαος Γκότσης, ο Αντιπεριφερειάρχης Πρω-

τογενούς Τομέα ΑΜΘ Ούστογλου Γεώργιος, πρώην Δήμαρχος Διδυμοτείχου, ο Μητροπολίτης Αλεξανδρουπόλεως κ.κ. Άνθιμος και ο Μητροπολίτης Μαρωνείας και Κομοτηνής κ.κ. Δαμασκηνός. Γραμματεία του Συνεδρίου Μ. Νάκου και Α. Ρίγγου.

Την πρώτη ημέρα, Παρασκευή, 17 Αυγούστου 2012, στο Κλειστό Γυμναστήριο Φερών, τέλεσαν τον αγιασμό ο Μητροπολίτης Ξάνθης κ.κ. Παντελεήμων, ο Πρωτοσύγγελος Κωνστάντιος, εκπρόσωπος του Μητροπολίτη Κομοτηνής, ο Μητροπολίτης Διδυμοτείχου κ.κ. Δαμασκηνός και ο δικός μας Μητροπολίτης κ.κ. Άνθιμος. Το συνέδριο άρχισε με προσφώνηση και καλωσόρισμα από τον Μητροπολίτη Ξάνθης κ.κ. Παντελεήμονα, ο οποίος ανέλυσε το φετινό κεντρικό θέμα και τη σημασία του, δηλαδή «**Η Θράκη στο Παγκόσμιο Στερέωμα**».

Ο ομιλητής τόνισε τη σημασία της προσωπικής επικοινωνίας στους συνέδρους και την ανάγκη συζήτησης σε θέματα και προβλήματα που απασχολούν τον Τύπο. Εξήρε την πολυπολιτισμικότητα της Θράκης, που ως σήμερα έχει αποτελέσει πρότυπο και προσήγγισε με διακριτικότητα το τελευταίο πρόβλημα που απασχόλησε όλο το συνέδριο και τους ομιλητές: τη δημιουργία άλλων τριών κέντρων υποδοχής παράνομων μεταναστών, σύνολο πέντε, στην περιοχή μας. «Πλησίασε» το πιθανό κλείσιμο των Σχολών με το επιχείρημα ότι δεν έχουν τις προϋποθέσεις για τη φύλαξη των παράνομων μεταναστών και ολοκλήρωσε με το μεγάλο πρόβλημα, το πρόβλημα της απασχόλησης των νέων. Ήταν θετικός στις προσεγγίσεις ξένων επενδυτών αλλά με όρους και ασφαλιστικές δικλείδες. Εξέθεσε σύντομα το ρόλο της Εκκλησίας και έκλεισε με ευχές, ευελπιστώντας και συγχαίροντας τους οργανωτές του Συνεδρίου

Οι επίσημοι και οι σύνεδροι στο ξεκίνημα του Συνεδρίου

Ο σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αλεξανδρούπολης στο βήμα

Ο Δήμαρχος Αλεξανδρούπολης Ευάγγελος Λαμπάκης και ο Πρόεδρος της Π.Ο.Θ.Σ. Ελευθέριος Θ. Χατζόπουλος προεδρεύουν.

Ο δημοσιογράφος του δημοτικού ραδιοφώνου των Φερών κ. **Αθαν. Σταυρίδης** πήρε το λόγο και έκανε μια σύντομη αναφορά στην ιστορία των Παγκόσμιων συνεδρίων κατά τα 25 περίπου χρόνια που μεσολάβησαν.

Στη συνέχεια, στο συγκινημένο ακροατήριο ακούσθηκε ο «Ύμνος της Παναγίας Κοσμοσωτείρας των Θρακών», σύνθεση της Βασιλικής Χατζηβασιλειάδου σε στίχους Ευστ. Καραμανίδη, ερμηνευμένος από τον γνωστό τραγουδιστή Πέτρο Γαϊτάνο.

Κατά εισήγηση του κ. **Γιώργου Μηνόπουλου** αποφασίσθηκε να μη γίνουν εισηγήσεις από κομματικά πρόσωπα ή παρατάξεις. Οι χαιρετισμοί των βουλευτών ως και του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. δόθηκαν ως έντυπα στους συνέδρους. Διαβάσθηκαν μόνο τα μηνύματα του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. **Βαρθολομαίου** και του Επισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. **Ιερωνύμου**.

Τιμητικά κλήθηκε ο πρώην δήμαρχος Διδυμοτείχου κ. **Γεώργιος Ούστογλου**, ο οποίος ζήτησε από τους συνέδρους να είναι πιο διεκδικητικοί αυτή τη φορά.

Ο Περιφερειάρχης κ. **Άρης Γιαννακίδης** στράφηκε προς το γενικότερο πρόβλημα της Ελλάδας και της νεολαίας και ζήτησε να διεκδικήσουμε από το κέντρο, ως μεγάλη περιφέρεια, τόνισε τον οφειλόμενο πατριωτισμό και τον «αέναο μύθο της φυλής μας», την ανάγκη της φι-

Ο Δήμαρχος Αλεξανδρούπολης και πρόεδρος του Συνεδρίου Ευάγγελος Λαμπάκης

λοπατρίας, επάνω από το κομματικό όφελος και την ενότητα όλων των Θρακών, όλων των κοινωνικοπολιτικών ομάδων της Θράκης. «Κανείς δεν αγαπά τη Θράκη περισσότερο από τους Θρακιώτες», φράση που την ενίσχυσε με το Σωκρατικό (Πλατ. Κρίτων) «Μπρός τε καί πατρός καί τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς καί σεμνότερον καί ἀγιώτερον καί ἐν μείζονι μοίρα καί παρά θεοῖς καί παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι...». Δεν ξέχασε να αναφερθεί και στο μεταναστευτικό και διατύπωσε το «παράπονο» ότι στην Αθήνα αποφασίζουν χωρίς εμάς.

Το λόγο πήρε ο δήμαρχος του διευρυμένου Καλλικράτειου Δήμου Αλεξανδρούπολης, Φερών και Τραϊανούπολης κ. **Ευάγγ. Λαμπάκης**, ο οποίος τόνισε τη σημασία του φετινού συνεδρίου με την ιδιαιτερότητα του σήμερα, το αβέβαιο μέλλον του δήμου, τη συρρίκνωση του οικονομικού μεγέθους του 9ου Συνεδρίου, συγκρίνοντας το ποσό που είχε διατεθεί στα προηγούμενα (150.000-200.000 €) με το σημερινό (12.000 €).

Με μία αποστροφή έκανε γνωστό στους συνέδρους, χαριτολογώντας, ότι αυτός είναι ο νουνός του τίτλου του συνεδρίου «Η Θράκη στο παγκόσμιο στερέωμα» και προχώρησε στην ανάλυση με επιχειρήματα σχετικά με τη Θράκη ως οντότητα, σε στενότερο πλαίσιο ή εντός του συνόλου, τη σχέση μεγέθους της προς τη Βόρεια (Ανατολική Ρωμυλία, σήμερα Βουλγαρική), Ανατολική Θράκη (σήμερα Τουρκική) και διερωτήθηκε με παράπονο, «γιατί να μένει ερμητικά κλεισμένη στο χώρο μας;» προκαλώντας τους βουλευτές. Αναφέρθηκε στο λιμάνι, στη γειτονική Βουλγαρία και απευθύνθηκε στην Αθήνα, αναφερόμενος στον Τουρισμό, τη γεωθερμία, τα αιολικά πεδία, τη Σαμοθράκη, τον μη προσδιορισμό της Α.Ο.Ζ., στο Δημοκρίτειο, την παράνομη μετανάστευση και τον μεγάλο αριθμό των κέντρων κράτησης. Επιχειρηματολόγησε αρνητικά για τα χρυσωρυχεία και αναφέρθηκε στο ρόλο του Τουρκικού προξενείου Κομοτηνής και τα προβλήματα που δημιουργεί.

Ζητώντας να ξυπνήσει στον κάθε Θρακιώτη ο παλιός πατριωτισμός και το πάθος για τη Θράκη, κήρυξε την έναρξη του συνεδρίου.

Ο κ. Μηνόπουλος, ως προεδρείο της ημέρας, επανέφερε το θέμα του συνεδρίου, δηλαδή το σημερινό γίνεσθαι της Θράκης και το λόγο πήρε, ως κεντρικός ομιλητής, ο σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αλεξανδρουπόλεως κ.κ. **Άνθιμος**.

Μετά από τις προσφωνήσεις και τα καλωσορίσματα κάνει μια σύντομη αναδρομή στο κεντρικό θέμα των προηγούμενων συνεδρίων και υπενθυμίζει ότι με τους αγώνες των Θρακών ήλθαν αλλαγές στη Θράκη (π.χ. αναπτυξιακοί νόμοι, ευρωπαϊκά πακέτα, ευαισθητοποίηση διεθνών οργανισμών).

Σήμερα όμως, στην εποχή των μνημονίων, που το όραμα χάνεται, προσπαθεί να διατυπώσει τα αίτια της αποτυχίας των συνεδρίων:

1. η εναλλαγή προσώπων στις θεσμικές θέσεις
2. τα επί μέρους προβλήματα Νομών και Δήμων
3. η έλλειψη μονίμου Εκτελεστικής Γραμματείας, ως ενδιάμεσου των Συνεδριακών κρίκων.

Συχνά διανθίζει την ομιλία του με αναφορά σε αρχαίους ή σε νεότερους συγγραφείς. Εκτιμά ότι η έλλειψη ισορροπίας στη Θράκη, σε σχέση με το μειονοτικό, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει εθνική πολιτική γραμμή (το προξενείο κυκλοφορεί σημαία και εθνικό ύμνο της Θράκης). Επισημαίνει τα μεγάλα επί πλέον προβλήματα της Θράκης, την εγκατάλειψη της γεωργίας, την ανυπαρξία προβολής του πολιτιστικού πλούτου της Θράκης και την επικινδυνότητα της συζητούμενης Ε.Ο.Ζ. στη Θράκη.

Σταματά στον τουρισμό της Θράκης και αναπτύσσει την άποψή του ότι πρέπει να είμαστε ανοιχτοί στους τουρίστες που έρχονται από τη Ρωσία, τη Βουλγαρία, την Τουρκία, το Ισραήλ. Οι παράνομοι μετανάστες απασχολούν όλους τους ομιλητές και καθένας προσεγγίζει το θέμα με ανθρωπιά και διακριτικότητα. Ο σεβασμιώτατος συσχετίζει το πρόβλημα με την έλευση των τουριστών. Προσεγγίζει τη σχέση Ελλάδας - Τουρκίας και ζητά να γίνει πιο καθαρή. Προβλέπει πτώχευση της Τουρκίας σε 5 χρόνια και επισημαίνει το γεγονός ότι «η Τουρκία κλέβει την ιστορία μας».

Φέτος γιορτάστηκαν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες τα 1700 χρόνια από το όραμα που είδε ο Μ. Κωνσταντίνος στην Μουλβία γέφυρα το 312 το «Εν τούτω νικά». Η Τουρκία συμμετείχε σε όλες τις εκεί εκδηλώσεις με εκθέματα βυζαντινά.

Θυμάστε όταν έφερα πριν δύο χρόνια καθηγητές αρχαιολόγους από την Κωνσταντινούπολη και μας μίλησαν για την εντολή που είχαν λάβει, από τον Πρωθυπουργό τους, να αναδείξουν κάθε τι βυζαντινό που κρύβεται στα σπλάχνα της σημερινής Τουρκίας!

Είδατε τους δικέφαλους αετούς που προσετέθησαν στο σήμα της Αστυνομίας της γείτονος χώρας. Διαβάσατε και είδατε στο διαδίκτυο τα αγάλματα των αρχαίων Ελλήνων της Ιωνίας που τοποθέτησαν οι Δήμαρχοι σε όλες τις πόλεις της Μικράς Ασίας, λέγοντας ότι αυτοί ήταν οι «άνθρωποι του Αιγαίου».

Αναλύει το σύγχρονο πρόβλημα των εταίρων της Ευρωζώνης από θρησκευτική οπτική γωνία και εκφράζει μια ερμηνεία της κόντρας μεταξύ των κρατών της Ευρωζώνης, στηριζόμενος στη διαφορά του δόγματος (προτεστάντες → Γερμανοί - Ολλανδοί ..., καθολικοί → Ιταλοί - Ισπανοί - Γάλλοι - Πορτογάλλοι, ορθόδοξοι → Βαλκάνιοι).

Προχωρώντας σε πολιτική παρατήρηση ως προς το μέλλον όλων των ορθοδόξων Βαλκανίων, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, προτείνει ευρύτερη ένωση των Ορθοδόξων. «Οι φάροι κτίζονται πάνω σε βράχους». Συνεχίζει με κωδικοποιημένες τις προτάσεις του:

Ας γίνουμε, λοιπόν, μια πιο δυναμική και συγκεντρωτική Περιφέρεια, που θα εργάζεται και θα λειτουργεί συλλογικά, ενιαία και γρήγορα. Επιστημονικά επιτελεία, γραφειοκρατικές ομάδες εργασίας, ελεγκτικές επιτροπές και ιδιωτικές προσπάθειες. Όχι ο καθένας μας «απέχω και διαλογίζομαι», μόνος του και για την Επαρχία του, αλλά όλοι μαζί, ως διαρκές «βουλευμένο σώμα» με κατευθυντήριες γραμμές που θα μας δίδει η Περιφέρεια. Έπειτα θα συλλέγει τις προτάσεις μας, θα τις επεξεργάζεται, θα

τις καταστρώνει, θα τις συγκρίνει, θα τις συσχετίζει, θα τις διαφοροποιεί, θα τις κωδικοποιεί, θα τις αξιολογεί, θα τις κατατάσσει και θα τις κρατά στο Αρχείο της η Περιφέρεια, ώστε «ευκαιρίας δοθείσης» να τις εξαπολύει για υλοποίηση.

Κλείνει απευθυνόμενος αφ' ενός στους συνέδρους που ζουν στο εξωτερικό και αφ' ετέρου σε όλους τους συνέδρους να μη περιμένουν πλέον από το κέντρο τις αλλαγές:

Θα χρειαστεί να σεβαστούμε και να αποδεχτούμε τη δυσχερή θέση στην οποία βρίσκεται η Πατρίδα μας μέσα στην Ε.Ε. και δεν ξέρουμε αύριο πώς θα εξελιχθεί. Αν δεν καταρρεύσει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα και παραμείνουμε σ' αυτό, θα χρειαστεί να προετοιμαστούμε για το τεκταινόμενο, καθώς λέγεται, σχέδιο της Ε.Ε. για δημιουργία μεγάλων Περιφερειών, με κοινά πολιτιστικά στοιχεία, καταργουμένων των συνόρων!

Θα χρειαστεί να επανεξετάσουμε τις σχέσεις μας με τη Βαλκανική, με σκοπό να τις βελτιώσουμε, για να παύσει η Βαλκανική να είναι αυτό που πάντοτε ήταν· η θρυαλλίδα της Ευρώπης. Και θα βρούμε σχέσεις ιστορικές, θρησκευτικές, εθνικές, οικονομικές.

Θα χρειαστεί, βάσει της θέσεώς μας, να επαναπροσδιορίσουμε τον ρόλο που (θέλουμε δε θέλουμε) μας αναλογεί στην ταραγμένη ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Ο τόπος μας είναι ο κεντρικός δρόμος Ασίας - Ευρώπης. Αυτό δεν αλλάζει. Το ανατολικό Αιγαίο μέχρι τη Θράκη έγινε αεροπορικός διάδρομος του Ισραήλ. Αυτό το θέλουμε. Παρέλκει να τα συζητήσουμε, ας τα αξιοποιήσουμε, λοιπόν. Να υπολογίσουμε ότι δίπλα μας βρίσκεται μια μεγάλη χώρα, η Τουρκία.

Συνιστά να δραστηριοποιηθούν όλοι οι Θράκες με ένα περιστατικό από τη ζωή του Θαλή του Μιλήσιου, χρωματίζοντας τις συστάσεις του, με υπαινιγμούς, για τη ρεαλιστική ματιά που πρέπει να βλέπουμε όλοι τα πράγματα.

Ο κ. Μηνόπουλος, κρίνοντας την πρώτη ημέρα του συνεδρίου επιτυχημένη, προχωρεί στον επίλογο.

Ακολούθησε δείπνο στο ανοιχτό κολυμβητήριο Φερών και η ημέρα τελείωσε με ωραία μουσική εκδήλωση στο υπαίθριο θέατρο Φερών από τη χορωδία της Αγίας Κυριακής Αλεξανδρουπόλεως.

Η χορωδία της Αγίας Κυριακής Αλεξανδρούπολης

Ο καθηγητής κ. Παναγιώτης Καρακατσάνης στο βήμα

Τη δεύτερη ημέρα, **Σάββατο 18 Αυγούστου**, στον ίδιο χώρο, ακούσθηκαν τρεις επιστημονικά σημαντικές αλλά και ενδιαφέρουσες ομιλίες, σε σχεδόν άδεια αίθουσα. Ουδείς επίσημος παρευρέθη, εκτός ενός εκπροσώπου του Στρατού και των επισήμων οργανωτών.

Αντί για την καθορισμένη ομιλία της κ. **Μάρως Παπαθανασίου** με θέμα «Η επίδραση του Ορφέα και του Ορφισμού», ο καθηγητής Φιλοσοφίας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο κ. **Παναγιώτης Καρακατσάνης** μίλησε με θέμα «**Οι επιδράσεις της ορφικής σκέψης στη συγκρότηση εξέλιξης της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας**».

Ο ομιλητής άρχισε με την ανάλυση της έννοιας πολιτισμός, με αναφορές σε φιλοσόφους, σύγχρονους και παλαιότερους, για να φθάσει στον Ελληνικό πολιτισμό που ήταν ανοιχτός προς τους άλλους, έχοντας πάντοτε μια προϋπόθεση: τη **σύνθεση**, τη **συμμετρία** και την **αφομοίωση** (το δανεικό στον πολιτισμό παραμένει πάντα ξένο). Η Θεογονία του Ησίοδου, αλλά και το σύνολο του έργου του εκπονήθηκε με μυθολογικά πρωτόλεια δανεισμένα από αντίστοιχα έργα της ανατολής, κυρίως των Χετταίων.

Προχωρεί προς τον πολιτισμό της Θράκης, τον Ορφέα, στους Ορφικούς ύμνους. Ο Ελληνικός πολιτισμός συντέθηκε **σύμμετρα** από τις πολυειδείς πνευματικές εισφορές των ομόδοξων κοινωνικών ομάδων που διαλεκτικά τον απάρτισαν και η συνεισφορά της Θράκης, ήδη από την 2η χιλιετία π.Χ. στην σύνθεση της αρχαιοελληνικής πολιτισμικής ψυχής υπήρξε θεμελιακή, ουσιαστική και σπουδαία, εφόσον το ορφικό πνεύμα με το οποίο η πολιτισμική αυτή ψυχήμπολιάστηκε, υπήρξε ένα από τα κεντρικότερα και αρχαιότερα συνθετικά της στοιχεία: «**ἅπαντα γὰρ ἢ παρ' Ἑλλήσι θεολογία τῆς Ὀρφικῆς ἔστι μυσταγωγίας ἔκγονος**» θα σημειώσει κατά τους ύστερους χρόνους ο νεοπλατωνικός Πρόκλος και όχι μόνο βέβαια η θεολογία.

«**Σιωπῶ δέ Ἡράκλειτον τόν Ἐφέσιον, ὅς παρ' Ὀρφῆως τά πλεῖστα εἴληφεν**» θά ετυμολογήσουν ο Πλούταρχος και ο Κλήμης ο Αλεξανδρεὺς. Ιδιαίτερα σημαντικής, κοσμοϊστορικής θα λέγαμε σημασίας για τον πολιτισμό εμφανίζονται όμως κατά τη γνώμη μας, η ορφική Θεολογία και ψυχολογία που ως «**Εἶναι**» και «**συνειδένα**» αποτέλεσαν και αποτελούν τις δύο απολήξεις του φιλοσοφικού άξονα, στον οποίο κινείται ο φιλοσοφικός στοχασμός ως σήμερα.

Ο ομιλητής, σε υψηλό επιστημονικό επίπεδο, προσεγγίζει τον Πλάτωνα, τον Πλωτῖνο και άλλους γύρω

από τις έννοιες του αγαθού, του ωραίου και του έρωτος και φθάνει στην κάθαρση και θέαση του ενός. Στόχος του ομιλητή ήταν να αποδείξει ότι η Ορφική θεολογία, η συνένωση με το ένα έχει σχέση με τον ένα Θεό του Χριστιανισμού. Απλοποιώντας την επιστημονική προσέγγιση του ομιλητή ως προς τη σχέση Ορφικής θεολογίας και Χριστιανισμού μεταφέρουμε αυτή την παρατήρηση, φυσικά με όλες τις επιστημονικές του επιφυλάξεις.

Πρωταρχικό χαρακτηριστικό της ορφικής, όπως και της ομηρικής και ησιόδειας θεολογίας, **είναι ότι η θεότητα δεν μπορεί να διαχωριστεί από τον νατουραλιστικά εννοούμενο φυσικό κόσμο**, που στην Φιλοσοφία εκφράζεται συνήθως με την απαρεμφατική έννοια «**Εἶναι**». Ο κόσμος των θεών εκπροσωπεί, κατά βάση, φυσικές αναγκαιότητες και δυνάμεις.

Κατά την ορφική ανθρωπολογία λοιπόν το ανθρώπινο γένος παρουσιάζεται αφενός μεν δισυνπύστατης οντολογικής συγκρότησης με αθάνατη ψυχή σε φθαρτό και εφήμερο σώμα-φυλακή της, αφετέρου δε βεβαρημένο με ένα προπατορικό αμάρτημα, επειδή οι προπάτορες Τιτάνες κατέφαγαν το Θεό. Από το αμάρτημα αυτό η ανθρώπινη ψυχή, προκειμένου να αποφύγει το κολαστήριο των ανέμων μετενσαρκώσεων, στο οποίο έχει καταδικαστεί, θα πρέπει απαραίτητως να εξαγιστεί.

Ο εξαγνισμός της ανθρώπινης ψυχής ωστόσο γινόταν στο πλαίσιο μιας τριφασικής πορείας που συμπεριλαμβάνόταν στις ορφικές μυστηριακές τελετές και εξασφάλιζε την **κάθαρση**, το **φωτισμό** και την **εποπτεία** ή **τελείωση** ή **ένωση** της ψυχής με το Θεό...

Με στόχο να εδραιώσει τον συλλογισμό του ότι ο ενεργός ευρωπαϊκός πολιτισμός με τα χαρακτηριστικά του έχει τις ρίζες του στην Ορφική θεολογία, ζητά από τους ακροατές του να αντιληφθούν τη σημασία του Θρακικού πολιτισμού και την απαρχή του και προκαλεί να διεκδικήσουν ό,τι έχει σχέση με τη Θράκη, τη μυθολογία της, τη φιλοσοφία της, τον πανάρχαιο πολιτισμό της.

Σε μια αποστροφή του, με παράπονο αναφέρεται στην αφαίρεση από τους Βουλγάρους κίωνων από το ναό του Πλούτωνα στο Δέρειο - Πρωτοκκλησί, χωρίς να διεκδικήσει κανείς τα κλοπιμαία.

Ακολούθησε η ομιλία της κ. **Ιφιγένειας Βαμβακίδου**, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας της Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με θέμα «**Ο ξεριζωμός του Θρακικού Ελληνισμού**».

(Η περίληψη που μεταφέρουμε στηρίζεται στο έντυπο που διανεμήθηκε στους συνέδρους και σε μερικές δικές μας σημειώσεις.)

Το α' μέρος της ομιλίας, όπως καταγράφεται στο έντυπο, δεν αναλύθηκε από την ομιλήτρια (γεωγραφικός προσδιορισμός της Θράκης [μείζονος], η αρχαία εποχή της, η γλώσσα, η ετυμολογία της λέξης, η προϊστορική εποχή, η ιστορική από την οποία διασώζεται και γραπτή παράδοση, η γεωπολιτική της σημασία μετά τον Φίλιππο, η Βυζαντινή ακμή της και, μετά το 1204, η σταδιακή παρακμή της).

Συχνά αναφέρεται στα βιβλία του Κ. Βακαλόπουλου. Αφού παραθέσει ένα σύντομο χρονολόγιο από το 1361

Η κ. Ιφιγένεια Βαμβακίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια της Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας στο βήμα

έως το 1920 και διατυπώσει επιστημονική ερμηνεία της ιστορίας, προσεγγίζει το κυρίως θέμα, τον ξεριζωμό των Θρακών.

Χρονολογικά ξεκινά η ομιλήτρια από το κίνημα των Νεοτούρκων το 1908 και την προσπάθεια εκτουρκισμού. Η γενοκτονική συμπεριφορά τους έναντι των Ελλήνων της Θράκης αποκαλύφθηκε όταν ανακαλύφθηκαν όπλα στο Ουζούν - Κιοπρού (Μακρά γέφυρα) το 1909 και ανακλήθηκε

ο Έλληνας πρόξενος στην Αδριανούπολη.

Ο εκτουρκισμός των Θρακιωτών της Ανατ. Θράκης περιελάμβανε βαριά φορολογία, λεηλασία περιουσίας, καθολική στράτευση, ατιμώσεις, σφαγές, διαρπαγές της σοδειάς, εμπορικοί αποκλεισμοί. Και όλα αυτά με την εποπτεία του γερμανικού στρατού, εμπνευστή των διώξεων, επειδή θεωρούσαν τους ελληνικούς πληθυσμούς αποσταθεροποιητικό παράγοντα για την εθνολογική ομοιογένεια της Τουρκίας.

Ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος χαρακτηρίζεται από τον βουλγαροτουρκικό ανταγωνισμό με στόχο την εξόντωση του ελληνικού στοιχείου στη Θράκη. Ο πρώτος ξεριζωμός αποτελεί οργανωμένο πολιτικό σχέδιο στη συγκυρία αντιπαράθεσης της βουλγαροτουρκικής αλλά και της αδράνειας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Αναφέρεται σε πολλές μαρτυρίες που αποδεικνύουν όσα αναλύει και επισημαίνει την προσπάθεια των Νεοτούρκων να δικαιολογήσουν την μαζική φυγή των Θρακών της Ανατολικής Θράκης με το ότι οι συγγενείς τους στην Ελλάδα τους υποκίνησαν να μεταναστεύσουν. Αναφέρεται σε νούμερα και λεπτομέρειες (119.938 Έλληνες είχαν εκδιωχθεί πριν από τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, κατά μία εκδοχή). Συνεχίζει με τον θετικό ρόλο του Πατριαρχείου (σε 232.299 εκτοπισμένους, όπως αναφέρουν οι πατριαρχικές πηγές).

Συσχετίζει το ρόλο των Μ. Δυνάμεων στο όλο παιχνίδι με τη σημερινή «κρίση». **Όπως τότε, ενισχύοντας τη διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, έφτιαξαν τις Βαλκανικές χώρες και κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο πρωταγωνίστησαν στη διάλυση των Βαλκανικών χωρών και επανασύσταση της Τουρκίας, έτσι και σήμερα. Τονίζει τη σύνδεση Γερμανίας - Τουρκίας και τα κοινά συμφέροντά τους.** Προσθέτει υπόμνημα του Ελ. Βενιζέλου που παρουσιάζει την υπεροχή του Ελληνικού πληθυσμού στη Θράκη στις αρχές του αιώνα.

Τελειώνοντας επισημαίνει ότι ο κεμαλισμός σήμερα «είναι κάτι περισσότερο από κρατική ιδεολογία, καθώς έχει προσλάβει διαστάσεις θεολογίας και αποτελεί το συνεκτικό δεσμό που ενοποιεί τις κρατικές ελίτ».

Και έκλεισε με μία πρόταση: Να διδάσκεται η Θρακική ιστορία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η διδασκαλία της ιστορίας πρέπει να ξεκινά από το τοπικό και να προχωρεί στο εθνικό και όχι αντίστροφα.

Σημ. Στο επόμενο τεύχος θα προσπαθήσουμε να μεταφέρουμε αναλυτικότερα τις εξαιρετικά ενδιαφέρουσες επισημάνσεις που διατύπωσε η κ. Ιφιγένεια Βαμβακίδου, γύρω από τον ξεριζωμό των Ανατοlikoθρακιωτών, που έγιναν πριν από τον ξεριζωμό των Μικρασιατών και των Ποντίων.

Στη συνέχεια ακολούθησε ομιλία από τον καθηγητή του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. **Μόσχο Πολύσιο**, εκπροσώπου της ΠΑ.Ο.Ν.Ε. με θέμα:

«Η συμβολή του πρωτογενούς τομέα στην ανάπτυξη της Θράκης»

Αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά: νέες προσδοκίες για παραγωγούς και μεταποιητές στην περιφέρεια της Θράκης

Ο κ. Πολύσιος ξεκίνησε την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ομιλία του με τις εξής διαπιστώσεις:

Η περίοδος που διανύουμε χαρακτηρίζεται από έντονες ανακατατάξεις και ραγδαίες μεταβολές στην Ευρωπαϊκή αλλά και στην παγκόσμια γεωργία. Ως συνέπεια είναι προφανές σε όλους ότι και η ελληνική γεωργία καλείται να λειτουργήσει σε ένα εντελώς νέο τοπίο.

Οι παραδοσιακές καλλιέργειες εγκαταλείπονται αλλά εναλλακτικές καλλιέργειες - δραστηριότητες ήδη εμφανίστηκαν στην παραγωγή σε **φαρμακευτικά** και **αρωματικά φυτά**, τα **όσπρια**, τα **μαντάρια**, τη **βιολογική καλλιέργεια κηπευτικών**, τη **βιολογική δένδροκομία**, τις **βιολογικές ζωτροφές** όπως το **βιολογικό κτηνοτροφικό ρεβίθι**, τα **σαλγκάρια**, τη **βιολογική προβατοτροφία**, τη **βουβαλοτροφία**, την παραγωγή και μεταποίηση βιολογικών μαρμελάδων και άλλα προϊόντα τα οποία παρουσιάζουν ζήτηση χωρίς να εξαρτώνται από επιδοτήσεις, καθώς διανύουμε μια εποχή μετάβασης, σε ένα νέο αγροτικό γίγνεσθαι που θα αλλάξει εντελώς το τοπίο της ελληνικής και παγκόσμιας γεωργίας.

Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται συνεχής αύξηση στη ζήτηση προϊόντων ευρείας κατανάλωσης, όπως φάρμακα, καλλυντικά, αλλά και άλλα προϊόντα που περιέχουν φυσικά συστατικά, κυρίως φυτικής προέλευσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως η μεγαλύτερη αγορά αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών στον κόσμο, από άποψη οργανωμένης εμπορικής δομής, ενώ η Κίνα και η Ινδία εκτιμώνται

Ο καθηγητής του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Μόσχος Πολύσιος στο βήμα

ως οι μεγαλύτερες αγορές από άποψη ποσότητας παραγωγής.

Η Ε.Ε. είναι επίσης ο μεγαλύτερος παγκόσμιος εισαγωγέας ακατέργαστων αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών με εισαγωγές της τάξης των 100.000 τόνων, διπλάσια ποσότητα από αυτή των Η.Π.Α. Ακολουθούν το Χογκ Κονγκ, η Γερμανία.

Μπαίνοντας ο ομιλητής στην εγχώρια κατάσταση επισημαίνει το γεγονός ότι στη χώρα μας τα αυτοφυή αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά έχουν χρησιμοποιηθεί και έχουν γίνει αντικείμενο εμπορίου από την αρχαιότητα. Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες ευνοούν ιδιαίτερα την ανάπτυξη ΑΦΦ δίνοντας προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας. Η ελληνική χλωρίδα περιλαμβάνει έναν πολύ σημαντικό αριθμό ειδών με κυριότερα τη **ρίγανη**, το **θυμάρι**, το **θρούμπι**, το **φασκόμηλο**, το **γλυκάνισο**, το **μάραθο** (μαραθόσπορος), το **χαμομήλι**, τη **δάφνη**, τη **μέντα**, το **δυσόσμο**, το **φλησκούνι**, τη **λεβάντα**, το **μελισσόχορτο** και τέλος τα μοναδικά και πολύ γνωστά προϊόντα κάποιων περιοχών της Ελλάδας όπως τη **μαστίχα** της Χίου, τον **κρόκο** της Κοζάνης, το **δίκταμο** της Κρήτης και το **τσάι του βουνού** της Βρύναινας (Ν. Μαγνησίας), ως επίσης και τα **σκόρδα** του Έβρου.

Για τα παραπάνω υπάρχει οργανωμένη παραγωγή, επεξεργασία, τυποποίηση και εμπορία από τους ίδιους τους παραγωγούς σε συνεταιρισμούς και ενώσεις. Πρόσφατα ξεκίνησαν οργανωμένες καλλιέργειες ΑΦΦ σε περιοχές της Στερεάς Ελλάδας, της Θεσσαλίας, της Κεντρικής Μακεδονίας και της Θράκης που αφορούν τη **ρίγανη**, τη **μέντα**, το **μελισσόχορτο**, το **βασιλικό**, το **χαμομήλι**, το **φασκόμηλο**, τη **λεβάντα**, το **δενδρόλιβανο**, το **τσάι του βουνού**, το **θυμάρι**, τον **ύσσωπο** και την **εχινάκεια**.

Προϋπόθεση καταλύτης είναι η πολύ καλή οργάνωση, η απόκτηση καλύτερου γενετικού υλικού, ο βιολογικός τρόπος καλλιέργειας και το ξηροθερμικό κλίμα καθώς και η πολύ καλή σύσταση του εδάφους.

Στην περιοχή μας η κατάσταση είναι ως εξής:

Κατά τη δεκαετία του 1980 στη βιομηχανική περιοχή της Κομοτηνής λειτούργησε μονάδα επεξεργασίας (ξήρανσης - αποθήκευσης - απόσταξης) για τη μέντα (*Mentha piperita*). Η καλλιέργεια της μέντας στην ευρύτερη περιοχή πολύ γρήγορα κάλυψε πάνω από 13.000 στρέμματα με πολύ καλές οικονομικές απολαβές στους παραγωγούς. Η προσπάθεια όμως αυτή πολύ γρήγορα σταμάτησε και τα αίτια δεν εντοπίζονται στην ποσότητα ή την ποιότητα του προϊόντος, η οποία ήταν εξαιρετική, αλλά κυρίως σε κακούς διαχειριστικούς χειρισμούς.

Τελευταία φαίνεται ότι δημιουργούνται νέες προσδοκίες για τους παραγωγούς της Θράκης που ασχολούνται με το **τσάι του βουνού**, επειδή η τοπική βιομηχανία παραγωγής μπίρας, με βάση αυτό το προϊόν, **θα διαθέσει στην αγορά αφεψήματα τύπου ice-tea**. Επειδή η ποιότητα των ελληνικών βοτάνων, όπως δείχνουν όλες οι έρευνες, είναι πάρα πολύ καλή ως ευχηθούμε η συνεργασία αυτή να προκόψει και να κρατήσει σε διάρκεια για το καλό του τόπου.

Ελάχιστη ήταν η μέχρι τώρα συνεισφορά της πολιτείας στην ανάπτυξη του κλάδου των ΑΦΦ στη χώρα μας. Η

έλλειψη κατανόησης της σπουδαιότητας αυτού του δυναμικού κλάδου και στήριξης από τους αρμόδιους φορείς φαίνεται και από το γεγονός ότι εκτός από τα σχέδια βελτίωσης δεν «έτρεξε» κανένα άλλο πρόγραμμα. Αλλά ακόμα και αυτό το πρόγραμμα στην τελευταία του προκήρυξη (2011) περιλαμβάνει ελάχιστα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά με ενισχύσεις κατά πολύ χαμηλότερες από το πραγματικό κόστος εγκατάστασης μιας πολυετούς φυτείας.

Και έκλεισε ως εξής, αφού τόνισε την προσφορά του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών: Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η καλλιέργεια ΑΦΦ καθώς και η παραλαβή των αιθερίων ελαίων ή υδατικών εκχυλισμάτων αποτελεί έναν πρώτης τάξεως εναλλακτικό κλάδο της γεωργίας. Μπορεί να εξελιχθεί σύμφωνα με τα τελευταία αποτελέσματα της καλλιέργειάς τους και τη διεθνή ζήτηση, σε έναν από τους πιο δυναμικούς κλάδους όχι μόνο για τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Κοζάνης, Χίου αλλά και για άλλες περιοχές της Ελλάδας και ιδιαίτερα της Θράκης. Μπορεί επίσης να βοηθήσει στην ανάπτυξη μεταποιητικών επιχειρήσεων και να συμβάλει στη συγκράτηση κυρίως νέου πληθυσμού στην περιοχή της Θράκης.

Μετά την ολοκλήρωση των ομιλιών από τους τρεις εισηγητές ακολούθησαν οι τοποθετήσεις, οι παρατηρήσεις, οι ερωτήσεις των συνέδρων είτε ως άτομα, είτε ως εκπρόσωποι Συλλόγων. Ακουστήκαν και ενδιαφέρουσες - ουσιαστικές σκέψεις, αλλά και άλλες λιγότερο ενδιαφέρουσες. Οπωσδήποτε τότε η ατμόσφαιρα ζώηρεψε, δημιουργήθηκαν και εντάσεις, αλλά ομολογουμένως ο Δήμαρχος Αλεξανδρούπολης κατάφερε να ισορροπήσει καταστάσεις και όχι ευγενείς αντιδράσεις.

Μεταφέρουμε τα ονόματα μερικών ομιλητών και ζητούμε συγγνώμη για τις τυχόν παραλείψεις μας; ο σημερινός δήμαρχος Διδυμοτείχου κ. Παρασκευάς Πατσουρίδης, ο κ. Βλασακίδης, ο πρώην Δήμαρχος Διδυμοτείχου κ. Γεώργιος Ούστογλου, ο εκπρόσωπος των Ελλήνων της Γερμανίας κ. Δεληγιάννης, ο κ. Χατζόπουλος, ο κ. Κουριανίδης, ο κ. Γιαλαμάς και από την Αθήνα ο Γραμματέας της ΠΑ.Ο.Ν.Ε. κ. Μ. Γαρταγάνης και ο Πρόεδρος του Θρακικού Κέντρου κ. Αδαμίδης.

Ενδιαμέσως και ενόσω το συνέδριο ήταν σε εξέλιξη προσφέρθηκε καφές.

Κατά τη διάρκεια του διημέρου λειτούργησε έκθεση ζωγραφικής του γνωστού Θρακιώτη ζωγράφου κ. Ιω. Μητράκα και έκθεση βιβλίου με περιεχόμενο σχετικό με τη Θράκη.

Το βράδυ, η οργανωτική επιτροπή προσέφερε επίσημο δείπνο στο ξενοδοχείο Egnatia Grand Grecotel στην Αλεξανδρούπολη.

Η ημέρα έκλεισε πολύ ευχάριστα. Η *Ορχήστρα Φίλων Αστικής Λαϊκής Μουσικής* του Δήμου Αλεξανδρούπολης μας χάρισε ευχάριστα ακούσματα ρετρό μουσικής. Ήταν οι ωραιότερες στιγμές που ζήσαμε σ' αυτό το συνέδριο.

Το συνέδριο έληξε, την Κυριακή 19 Αυγούστου, με εκκλησιασμό στην ιστορική εκκλησία των Φερών Κοσμοσώτεια και ολοκληρώθηκε με το ψήφισμα του 9ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Θρακών, το οποίο και δημοσιεύουμε.

ΨΗΦΙΣΜΑ 9ου ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΘΡΑΚΩΝ

- 1) Διαπιστώθηκε η επιτυχής έκβαση των εργασιών του 9ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Θρακών, το οποίο υλοποιήθηκε στη χειρότερη οικονομική συγκυρία και δη προ του φάσματος κατάρρευσης της ελληνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα, επιβεβαιώθηκε η ανάγκη συνέχισης του Παγκοσμίου Συνεδρίου Θρακών, καθώς και τα προηγούμενα συνέδρια, τα οποία, παρά τις αδυναμίες τους, είχαν αποτελέσματα, με ισχυρότερο αυτό της σύνδεσης και τακτικής επαφής των απανταχού Θρακών που μας βρίσκει ενωμένους, ιδιαίτερα αυτές τις δύσκολες στιγμές που περνάει ο Ελληνισμός και η αγαπημένη μας Θράκη. Μια εικοσαετία μετά από το πρώτο Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών, ο ύψιστος αυτός οργανικός θεσμός πρέπει να τεθεί σε νέα ανελκτική μελλοντική προοπτική και ήδη στο 9ο Συνέδριο έγινε η αρχή, αφού συνταιριάστηκαν ο πολιτισμός, η ιστορία και η αναπτυξιακή συστράτευση πνευματικών ανθρώπων, θρησκευτικών ηγετών, η μνήμη στην ιστορία, τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμα, ως και την παράδοση, με υπομόχλιο το ανθρώπινο δυναμικό της Θράκης και τις Ομοσπονδίες του Θρακικού Ελληνισμού, ο ρόλος των οποίων ήταν καταλυτικός για την επιτυχία του 9ου Συνεδρίου. **Το επόμενο συνέδριο θα πραγματοποιηθεί πάλι στις Φέρες, όπου θα δημιουργηθεί μόνιμη γραμματεία**, στην οποία θα απευθύνονται οι Θρακιώτες κατά τη διάρκεια της Ζετίας.
- 2) Πανθρακική απαίτηση για α) λύση της σύμβασης «θανάτου» της πολιτείας με τους χρυσοθήρες, β) άμεση και άνευ άλλου τινός η απόρριψη της Μ.Π.Ε. της εταιρείας «ΧΡΥΣΩΡΥΧΕΙΑ ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε.», καθώς και της μητρικής της, καναδικών συμφερόντων, «EL DORADO GOLD» και γ) την τροποποίηση του απαρχαιωμένου αποικιακού χαρακτήρα μεταλλευτικού κώδικα που λειτουργεί εις βάρος των τοπικών κοινωνιών και των μελλοντικών γενεών. Οι Θράκες που ζουν εντός ή εκτός Θράκης δεν θα επιτρέψουμε την καταστροφή της, αφού με τη χρήση κυανίου για την εξόρυξη χρυσού καταστρέφεται το περιβάλλον, ο υδροφόρος ορίζοντας, η προοπτική της κτηνοτροφίας και της γεωργίας, η θάλασσα, τα δάση, η υγεία και η ίδια η ζωή των Θρακών.
- 3) Αποφασίστηκε να ζητηθεί η επαναφορά των πραγμάτων στην πρότερη κατάσταση με το άνοιγμα των τριών σχολών αστυφυλάκων σε Ξάνθη, Κομοτηνή και Διδυμότειχο και ταυτόχρονα η απομάκρυνση όλων των παράνομων μεταναστών από αυτές, με δεδομένο ότι η Θράκη ήδη διαθέτει κέντρα υποδοχής παράνομων μεταναστών προ πολλού, ενώ σε καμία άλλη περιοχή δεν υφίστανται. Η Θράκη, με τις πολλές ευαισθησίες και ιδιαιτερότητες, στο θέμα αυτό δεν μπορεί να αντέξει περαιτέρω βάρος. Σε περίπτωση που λειτουργήσουν σε ολόκληρη την Ελλάδα λιγότερες από τρεις σχολές, αυτές πρέπει δικαίωμα να λειτουργήσουν στη Θράκη.
- 4) Υιοθετήθηκε πλήρως η άποψη ότι για τη Θράκη, με τις πολλές ευαισθησίες και τις επικίνδυνες ισορροπίες, καθώς και τη θέση στο γεωγραφικό χώρο, απαιτείται άμεσα η εκπόνηση ενός **ειδικού αναπτυξιακού σχεδίου**, αφού πέραν των άλλων πρόκειται για το φτωχότερο τμήμα της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρωτογενής τομέας, ενέργεια και λιμάνι της Αλεξανδρούπολης είναι αναπτυξιακοί πόλοι, οι οποίοι απαραίτητα πρέπει να συμπεριληφθούν στο παραπάνω σχέδιο, ώστε να υπάρχει αληθινή ουσιαστική και πολύπλευρη ανάπτυξη της.
- 5) Αποφασίστηκε η υλοποίηση του ψηφίσματος του 7ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Θρακών που αφορά την άμεση ενεργοποίηση - σύσταση του Παγκόσμιου Ιδρύματος Θρακών (Παναγία Κοσμοσώτεια) που θα αποτελέσει τον υλοποιητή των αποφάσεων των συνεδρίων και τον μοχλό πίεσης προς κάθε κατεύθυνση της ανάπτυξης και της προάσπισης των δικαιωμάτων της Θράκης.
- 6) Στις βαθμίδες της εκπαίδευσης να συμπεριληφθεί στη διδακτέα ύλη η ιστορία της Θράκης, η οποία απαράδεκτως είναι ανύπαρκτη μέχρι σήμερα, γεγονός που αποτελεί προσβολή στη Θράκη και τους Θρακιώτες, αλλά και στην ισχυρή ιστορική μας μνήμη.
- 7) Το Τουρκικό Προξενείο στην Κομοτηνή επιτέλους να περιοριστεί στο ρόλο για τον οποίο δημιουργήθηκε χωρίς να υπερβαίνει τις υπερκείμενες διεθνείς διατάξεις.
- 8) Αποφασίστηκε, τέλος, να ζητηθεί από την πολιτεία η ανάδειξη όλων των σπουδαίων ιστορικών μνημείων στο πέρασμα των χρόνων, αναδεικνύοντας τον ιστορικό χώρο της Θράκης από τους σπουδαιότερους παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένων και των Ορφικών.

Ο Δήμαρχος Αλεξανδρούπολης Ευάγγελος Λαμπάκης διαβάζει το Ψήφισμα του 9ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Θρακών, μετά τη λειτουργία στην Κοσμοσώτεια.

Φέρες, 19/08/2012

Σημ. Πολλές προτάσεις που υπέβαλε στο υπόμνημά του ο Σύλλογός μας περιλαμβάνονται στο παραπάνω ψήφισμα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

«ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ 2012»

ΕΝΑΣ ΑΓΩΝΑΣ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΒΟΛΗ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕ ΤΑ 30 ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

Γράφει ο Παναγιώτης Τσιακίρης

Μερικές φορές είμαστε περισσότερο ταπεινοί από όσο πρέπει και δεν προβάλλουμε την προσφορά των δικών μας ανθρώπων. Το αθλητικό γεγονός που περιέχει το σύντομο και περιεκτικό ρεπορτάζ που ακολουθεί θα έπρεπε να προβληθεί περισσότερο, όχι μόνο από τα δημόσια μέσα ενημέρωσης αλλά από εμάς τους συμπολίτες του Προέδρου του «ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ» που τυχαίνει να είναι-ήταν Πρόεδρος ή Ταμίας του Συλλόγου μας και διοργανώνει τέτοιες αθλητικές αναμετρήσεις. Συγχαρητήρια λοιπόν από εμάς.

Σ.Ε.

Με τη λαμπρή τελετή απονομής των μεταλλίων στο κέντρο ΑΣΤΕΡΙΑ ΓΛΥΦΑΔΑΣ και την παρουσία 400 και πλέον ατόμων, έπεσε η αυλαία του 30ού διεθνούς αγώνα υπεραποστάσεων «ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ 2012».

Ο αγώνας ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ 2012 πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία. Από τους 310 αθλητές, που βρέθηκαν στην αφετηρία, τερμάτισαν 72 ανάμεσα στους οποίους ήταν εννέα γυναίκες. Το μικρό ποσοστό τερματισμών οφείλεται στην καταπόνησή τους από την υψηλή θερμοκρασία και υγρασία. Οι Έλληνες είχαν το μεγαλύτερο ποσοστό τερματισμών σε σχέση με τις 42 συμμετοχές τους.

Το σημαντικότερο γεγονός ήταν η συμμετοχή της παγκόσμιας πρωταθλήτριας του 2011 στον αγώνα 24 ωρών με 247 χλμ. Βρετανίδας **Elizabeth Hawker**, η οποία τερμάτισε τρίτη με χρόνο 27 ωρών και 2', που είναι ο καλύτερος για γυναίκα στα 30 χρόνια.

Πρώτος στη γενική κατάταξη ήταν: ο Γερμανός **Stu Thoms** με χρόνο 26:28:19, δεύτερος ο Ιάπωνας **Tetsuo Kiso** με χρόνο 26:36:21, τρίτη η Βρετανίδα **Elisabeth Hawker** με χρόνο 27:02:17 και τέταρτος ο παλαίμαχος Αυστριακός καρδιοχειρουργός **Markus Thalmann** με χρόνο 27:13:25. Ο Thalmann έχει 14 συμμετοχές και αντίστοιχους τερματισμούς και κατάληψη της 1ης, 2ης και 3ης θέσης.

Στις γυναίκες δεύτερη ήταν η Ολλανδή

Leonie Van den Haak με χρόνο 28:42:36, 8η στη γενική κατάταξη και τρίτη η **Szilvia Lubics**, από την Ουγγαρία, με χρόνο 29:45:56, 13η στη γενική κατάταξη και πρώτη πέρυσι.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ανάμεσα στους 72 που τερμάτισαν φέτος είναι και δώδεκα Έλληνες, ένας από τους οποίους κατέλαβε τη 14η θέση στη γενική κατάταξη.

Η επανάληψη της αποκλειστικής δωρεάς του ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ «ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ» σε συνδυασμό με την προσφορά της LG Hellas Electronics S.A., μας επέτρεψαν να εφαρμόσουμε και

φέτος την ηλεκτρονική καταγραφή των αθλητών και απευθείας μετάδοση στην ηλεκτρονική μας ιστοσελίδα, η οποία σημείωσε καταπληκτική επισκεψιμότητα παγκοσμίως. Τα αποτελέσματα εμφανίζονταν ζωντανά σε δύο μεγάλες οθόνες, στον τερματισμό.

Η οργάνωση και η διεξαγωγή του αγώνα άφησε απόλυτα ικανοποιημένους τους δρομείς και η φιλοξενία, αθλητών και των συνοδών, στη χώρα μας υπήρξε ικανοποιητική. Έτσι αναχώρησαν για τις πατρίδες τους αποκομίζοντας τις καλύτερες εντυπώσεις και με την υπόσχεση να ξανάρθουν του χρόνου.

Πολλά τα συγχαρητήρια μηνύματα στα πληρώματα των σταθμών εφοδιασμού, στα μέλη και στον επί δεκαέξι χρόνια πρόεδρο του Διεθνούς Συνδέσμου ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ και δικό μας ταμία κ. Παναγιώτη Τσιακίρη.

Η πρώτη γυναίκα νικήτρια με τον Δήμαρχο Μόρφου

Ο πρώτος νικητής με τον Πρόεδρο του ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ κ. Παναγιώτη Τσιακίρη

Οι τρεις πρώτοι νικητές του ΣΠΑΡΤΑΘΛΟΝ στην Αθήνα

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Έκθεση «Χαρακτική¹ και Σχέδια» στην Art Gallery

Επιμέλεια: **Βάγια Κάλφα - Κωνσταντινιά Σαραντίδου**

Το καλοκαίρι, ανάμεσα σε πολλές και σημαντικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις ή πνευματικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στην Αλεξανδρούπολη, ξεχωρίσαμε μία έκθεση με εικαστικά έργα που θύμιζαν γκαλερί Αθήνας ή Θεσσαλονίκης, για να μιλήσουμε για ελληνικά δεδομένα. Ψυχή του όλου ξεχωριστού γεγονότος ήταν η **Αθανασία Πεφτουλίδη**, και η ίδια ζωγράφος, της οποίας το «μάτι» πάει πιο μπροστά σε κάθε προσπάθειά της.

Τη Δευτέρα 6 Αυγούστου 2012 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της Έκθεσης «Χαρακτική και Σχέδια» στον πολυχώρο Τέχνης «Art Gallery» (Σκρα 4) στην Αλεξανδρούπολη. Υπεύθυνη - επιμέλεια Έκθεσης: **Πεφτουλίδη Αθανασία** (25510-81220), επιμέλεια ξεναγήσεων **Παυλίδου Μαριάννα**, σε συνεργασία με το «**Τρένο του Πολιτισμού**» της Περιφερειακής Ενότητας Έβρου.

Η Έκθεση περιλαμβάνει 29 χαρακτηριστικά και σχέδια 9 καλλιτεχνών διεθνούς φήμης του τέλους του 19ου-20ου αιώνα από την γκαλερί Berthe-Sculptures, τα οποία εκτέθηκαν στο Παρίσι κατά την περίοδο 1977-2002. Τα έργα είναι αντιπροσωπευτικά μερικών από τα σπουδαιότερα καλλιτεχνικά ρεύματα της εποχής, όπως Σουρρεαλισμός, Κυβισμός και Αφηρημένη Τέχνη.

Τα βασικά θέματα της Έκθεσης είναι η **γυναίκα και ο έρωτας**, ο **θάνατος** και η **ιστορική πραγματικότητα**, ενώ κοινή συνισταμένη των έργων που εκτίθενται είναι η υπέρβαση της πιστής απόδοσης της εξωτερικής πραγματικότητας.

1. Η Γυναίκα ως πηγή έμπνευσης

Η Γυναίκα αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τους καλλιτέχνες όλων των τεχνών και των εποχών. Εξαιρέση δεν αποτελούν και οι καλλιτέχνες της συγκεκριμένης Έκθεσης, στην οποία εμφανίζονται 16 γυναίκες (Μιρό 6, Νταλί 3, Πικάσο 2, Μασσόν 2, Ροντέν 1, Ματίς 1, Φενόζα 1).

Συγκεκριμένα, από τον Ροντέν (1840-1917), ενός από τους σημαντικότερους γλύπτες του 20ου αιώνα, εκτίθεται μία σπουδή γυναικείου γυμνού (σχέδιο με μολύβι και χρώματα ακουαρέλας). Από τον Φενόζα (1899-1988), επίσης διακεκριμένο γλύπτη, εκτίθεται ένα χαρακτηριστικό το οποίο αποτελεί μελέτη της κίνησης του γυναικείου σώματος - καλλιτεχνική μετουσίωση της γυναικείας φιγούρας σε φυτό και στη συνέχεια σε δέντρο.

Από τον Ματίς (1869-1954), ιδρυτή του Φωβισμού, παρουσιάζεται μία χαλκογραφία με την τεχνική της οξυγραφίας, στην οποία αποτυπώνεται μία ημίγυμνη γυναίκα μορφή σε ανάκλιτρο, εικόνα αντλημένη από την καθημερινή ζωή.

2. Η Τέχνη ως ντοκουμέντο και καταγγελία της ιστορικής πραγματικότητας

Η κοινωνία στην οποία ζούμε μοιραία ασκεί επίδραση επάνω μας. Η επίδραση αυτή είναι περισσότερο εμφανής στους καλλιτέχνες, οι οποίοι συχνά παίρνουν κριτική στάση απέναντί της, είτε καταθέτοντας είτε καταγγέλλοντας τα κακώς κείμενα της κάθε κοινωνίας.

Η ιστορική πραγματικότητα εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό στα έργα του Βελίκοβιτς (1935-), σύγχρονου Σέρβου ζωγράφου, ο οποίος αποτυπώνει την οδυνηρή εμπειρία από τα πρόσφατα πάθη της

Χαρακτικό και Σχέδιο, Βελίκοβιτς

1. **Χαρακτική**: η εγχάραξη σε μέταλλο, ξύλο ή πέτρα του αρχικού σχεδίου και η μετέπειτα μεταφορά του σε χαρτί σε έναν αριθμό αντιτύπων των οποίων την ευθύνη φέρει ο καλλιτέχνης.

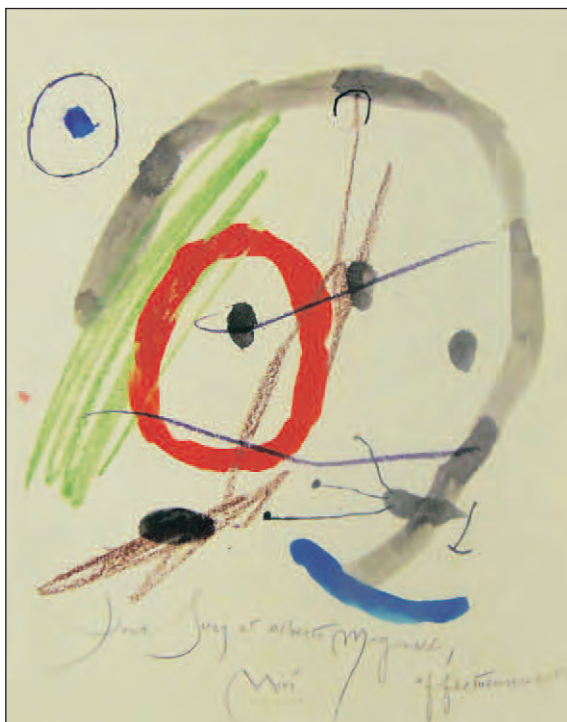
μαρτυρικής του πατρίδας και καταγγέλλει την αθλιότητα και τον παραλογισμό του πολέμου. Στην Έκθεση μπορεί κανείς να δει ένα χαρακτηριστικό του καλλιτέχνη με σινική και ένα σχέδιο, στα οποία κυριαρχούν οι τραχιές γραμμές καθώς και το μαύρο/γκρι και το κόκκινο χρώμα. Για το γκρίζο του Βελίκοβιτς, ο Μαρσέλ Μιρό είπε «δεν είναι μια ήττα της πολυχρωμίας, είναι συχνά μια ήττα της αυταπάτης», ενώ για το κόκκινο «δεν υπάρχει όμοιο του στη φαντασία του αίματος. Ματώνει από την εσωτερική ιστορία μας, όπως οι αναίτιες αιμορραγίες του τρόμου και των πολέμων».

Επιπλέον, σε ένα από τα έργα του Μασσόν (1896-1987) που εκτίθεται στη γκαλερί είναι εμφανής η επίδραση της *Γκουέρνικα* του Πικάσο. Μέσα από ένα πλήθος συμβόλων (κερί, πρόσωπο που δακρύζει, κρανία ζώων) το έργο του Μασσόν συνιστά μία κραυγή διαμαρτυρίας για την εξαθλίωση στην οποία οδηγεί ο πόλεμος τον άνθρωπο.

3. Η Τέχνη ως Παγκόσμια Γλώσσα

Ένα από τα αιτήματα της Ζωγραφικής είναι η εύρεση μίας παγκόσμιας γλώσσας. Η Αφηρημένη Τέχνη κινείται προς αυτή την κατεύθυνση, χρησιμοποιώντας γεωμετρικούς όγκους, γραμμές και χρώματα μέσα από τα οποία αποδίδει απλοποιημένη και καθολική την αίσθηση της πραγματικότητας. Ο Καντίνσκι (1866-1944), πατέρας της Αφηρημένης Τέχνης, απέδωσε την τάξη που υπάρχει στον κόσμο εντάσσοντάς τον σε κύκλο.

Στην ίδια κατεύθυνση, της Αφαίρεσης, κινήθηκε και ο Μιρό (1893-1983), ο οποίος σε μία γραμμή συμπυκνώνει

Καθιστή Γυναίκα, Μιρό

την αίσθηση που του προκαλεί η γυναικεία μορφή (βλ. *Καθιστή Γυναίκα*).

4. Η Εισαγωγή του Ονείρου στην Τέχνη

Ο Νταλί, ηγετική και η πιο εκκεντρική φυσιογνωμία του Σουρρεαλισμού, επηρεασμένος από τη θεωρία του Freud, ο οποίος ανέδειξε τον τρόπο με τον οποίο το ασυνείδητο ανασύρεται στο όνειρο, δημιούργει έναν κόσμο απαλλαγμένο από τις δεσμεύσεις της λογικής και της εξωτερικής πραγματικότητας. Στους πίνακές του χρησιμοποιεί πληθώρα συμβόλων, φαινομενικά αταίριαστων μεταξύ τους τα οποία, δημιουργώντας μία αίσθηση παραδόξου και ελευθερίας, συνιστούν ονειρο-εικόνες

παράφορης και εκρηκτικής φαντασίας.

Στην Έκθεση παρουσιάζονται τέσσερα χαρακτηριστικά του Νταλί, μεταξύ των οποίων ο πιο γνωστός είναι ο *Μέγας Αυνανιστής*. Στο έργο, κοχύλια, αυγό, ακρίδα, μόνιμα μοτίβα της τέχνης του, συμπυκνώνουν την άποψη του καλλιτέχνη για τον κόσμο, τον έρωτα, τη φθορά και το θάνατο.

Στους πίνακες του Μασσόν, επίσης κυρίαρχης φυσιογνωμίας του Σουρρεαλισμού, το όνειρο κάνει την εμφάνισή του μέσα από σύμβολα, αλλά και φιγούρες οι οποίες δίνουν την εντύπωση πως ζωγραφίστηκαν μέσα σε κατάσταση μέθης, ζάλης ή ρεμβασμού.

5. Ο Κατακερματισμός της Πραγματικότητας και Η διάσταση του Χρόνου στη Ζωγραφική

Ο Πικάσο (1881-1973), συνιδρυτής του Κυβισμού με τον Ζωρζ Μπρακ, αφού πέρασε από διάφορες περιόδους πειραματισμού, κατέληξε στον Κυβισμό (Αναλυτικό αρχικά, Συνθετικό στη συνέχεια), κίνημα το οποίο αποσκοπούσε στον κατακερματισμό των αντικειμένων και στην εκ νέου σύνθεσή τους, στοιχεία τα οποία πετυχαίνει με την απεικόνιση του αντικειμένου από πολλές οπτικές γωνίες ταυτόχρονα. Παράλληλα, εισάγει τη διάσταση του χρόνου.

Στην Έκθεση φιλοξενούνται δύο έργα του Πικάσο, αντιπροσωπευτικά του Κυβιστικού κινήματος, *Η δυόμισι ετών κόρη του καλλιτέχνη με πλοίο* και *Γυναίκα* στα κόκκινα πάνω σε πράσινη πολυθρόνα.

Η Γυναίκα στον Μασσόν

στην βιβλία

Γιώργος Ψύλλας Ποτέ και πάντα

Ιστορικό μυθιστόρημα, εκδ. Ωκεανός, σελ. 420, τιμή 14€

Είναι το τρίτο βιβλίο του φίλου και συνεργάτη του περιοδικού μας Γιώργου Ψύλλα. Με αυτό κάνει ένα νέο άλμα στην συγγραφική του διαδρομή. Γράφει τη ζωή ενός Έλληνα της Ιωνίας και απομακρύνεται από τα γνωστά θέματα που αφορούν στην ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας μας ή της πατρίδας των γονιών του, της Αίνου.

Ανοίγεται στη λογοτεχνική λάξευση ενός ήρωα που έζησε τον 20ό αι. στον ευρύτερο Ελλαδικό χώρο, βίωσε τα σπουδαιότερα γεγονότα κυρίως των πρώτων δεκαετιών του αιώνα με τον δικό του τρόπο, ενώ παράλληλα ο συγγραφέας περιγράφει τον ιστορικό περίγυρο μέσα στον οποίο έδρασε και εξελίχθηκε ο ήρωάς του: «Μια ιστορία ζωής από την κοσμοπολίτικη Σμύρνη μέχρι τη Θεσσαλονίκη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου κι από την εκστρατεία στη Μικρασία μέχρι τον ξεριζωμό του '22, και μέχρι τις μέρες μας στη Σάμο, στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, όπου κυριαρχούν τέσσερις γυναίκες σ' έναν ατέρμονο χορό αγάπης και πάθους: η τραγική Αγνή, η Μουσουλμάνα Εμέλ, η τραγουδίστρια Χαρίκλεια, η χήρα Ραλιώ.»

Συγχρόνως με την περιγραφή της ανέλιξης του ήρωά του, ενώ αλλάζουν οι πόλεις και οι καταστάσεις μέσα στις οποίες βρίσκεται ο Γ.Ψ. πλάθει και άλλους «ήρωες», άνδρες και γυναίκες, Έλληνες και Τούρκους. Ο κεντρικός ήρωας με το παράξενο όνομα-παρατσούκλι δημιουργεί σχέσεις ανθρώπινες (φιλία, έρωτα, συνεργασία), οι οποίες όμως μόνον προσφέρουν στον ήρωα και δεν παίρνουν τίποτε από τον Γιωργή-Γιουφκά. Το παρατσούκλι αυτό ίσως φέρει και την λύτρωση.

Ως προς τη δομή, το μυθιστόρημα έχει ενδιαφέρον. Ένας «αφηγητής» σε πρώτο πρόσωπο, σύγχρονος Έλληνας, με τα δικά του προσωπικά προβλήματα σχέσεων συναντά τον κεντρικό ήρωα και στη συνέχεια ο συγγραφέας in medias res "βουτάει" στις αναμνήσεις και τα παλαιότερα γεγονότα που είναι και ο "μύθος" του μυθιστορήματος. Ευχάριστη και καλά δουλεμένη λογοτεχνική γλώσσα, με ιδιωτισμούς της Δημοτικής μόνο στα διαλογικά μέρη αλλά με πολλές λέξεις, παρμένες από την Τουρκική, συνήθειες στην περιοχή μας και φυσικά στην Ιωνία. Θα συναντήσουμε και ενδιαφέρουσες Τουρκικές παροιμίες, μεταφρασμένες φυσικά. Ο Γ.Ψ. έχει δημιουργήσει ένα ευχάριστο προσωπικό ύφος γραφής, οπότε προκαλεί τον αναγνώστη να μην "αφήσει από τα χέρια του" το βιβλίο, όχι μόνο για να δει το τέλος αλλά για να συνεχίσει να πλανάται στην ωραία ατμόσφαιρα που δημιουργεί η ανάγνωση του μυθιστορήματος. Ωραίες εικόνες, τρυφερές ερωτικές σκηνές, αλλά και απλά κα-

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

ταξιωμένα μηνύματα για το χρήμα, για τον έρωτα, για την πατρίδα, για τη φιλία, για τον πόλεμο, το θάνατο, βγαίνουν αβίαστα από τις συγκρούσεις, ανατροπές, συνέπειες αποφάσεων που προχωρούν τον μύθο του μυθιστορήματος.

Σας το συνιστούμε και ευχόμαστε καλή ανάγνωση.

Βάγια Κάλφα Απλά πράγματα

Ποίηση, εκδ. Γαβριηλίδη, Αθήνα 2012
Επιμέλεια έκδοσης Παναγ. Κερασιδής

«Η ποίηση φαίνεται νάναι σαν ένας επίπονος δρόμος, απ' όπου πορεύεται η ψυχή προς τον εαυτό της, γυρεύοντας το πιο δικό της φως, που συσκοτίζεται...»

Γ. Θέμελης

ΑΡΧΗ

Υπάρχει ένα σημείο
Μία κορυφή
Όπου τα πάντα ενώνονται
Και από εκεί διαχέονται:
Κρύσταλλο

Βάζεις το μάτι
Και εμφανίζονται
Απροσδόκητες όψεις

Κι εκείνα τα ερωτήματα
Που επείγουν
Και σου κόβουν
Δάχτυλα

Τώρα προσθέτουν

Η νεαρή φιλόλογος Βάγια Κάλφα, γεννημένη στην Αλεξανδρούπολη, προσφέρει το «απλά πράγματα» στο αναγνωστικό κοινό που αγαπά την ποίηση και για πρώτη φορά εκδίδει έργο της. Ανακαλύπτουμε στο ποίημά της «Ψυχρό» την προσωπογραφία ενός ποιητή που μάλλον είναι αυτοπροσωπογραφία και έτσι δικαιολογεί την απόφαση-τόλμη της να "γράψει" ποίηση.

Σε κάθε μία από τις 70 περίπου σελίδες, που αποτελούν το σύνολο της δουλειάς της, κυριαρχεί ένας περιεκτικός τίτλος και ακολουθούν, ένας, τρεις, πέντε... έως και 25 στίχοι ελεύθερης ποίησης, άλλοτε δομημένοι σε στροφές, άλλοτε σε συνεχή σύνθεση.

Η Β.Κ. ξεκινά την επίπονη ποιητική της διαδρομή ως εγώ και προχωρεί απευθυνόμενη στο "εσύ" συνομιλώντας με αυτό ή αναζητώντας αυτό. Από την αρχή νιώθουμε την αγωνία της να συναντήσει το "άλλο πρόσωπο", να επικοινωνήσει μαζί του και να προβάλει σ' αυτό τα δικά της ερωτηματικά. «Χάσε με ν' αρθρώ μαζί σου», έτσι ξεκινά.

Ο στίχος της εξαιρετικά πυκνός, όχι μόνο σε αριθμό λέξεων, αλλά και ως προς αυτή καθεαυτή τη λέξη για να πυκνωθούν έτσι τα νοήματα.

Άλλοτε λοιπόν η λέξη είναι πολύ σκληρή, άλλοτε λυρική, πνιγμένη όμως και αυτή μέσα στην σκληράδα και την ειρωνεία του "επιθέτου" ή του ρήματος ή και της εικόνας. Το ίδιο και ο στίχος: ίσως και τα μηνύματά της μέσα από τους δυνατούς της στίχους να είναι άγρια, προκλητικά, "αδίστακτα" και οργισμένα, αλλά με εκπληκτική αφαιρετικότητα, ώστε να οδηγούν τον αναγνώστη στο ανάλογο συναίσθημα, που είναι και ο στόχος του ποιητικού λόγου.

Εικάζουμε ότι το νεαρό της ηλικίας της οδηγεί σ' αυτόν τον συγκλονιστικό τρόπο θέασης του σημερινού κόσμου, των ανθρώπων, των σχέσεων, των "εκδοχών".

Ας μας επιτρέψει να της συστήσουμε να συνεχίσει να γράφει... Καλό για όλους μας!

ΨΥΧΡΟ

Ο ποιητής
Είναι αδίστακτος
Περνά
Πάνω απ' τα ανυποψίαστα ποιήματα
Περιεργάζεται προσεκτικά
Ένα προς ένα
Τα μέλη
—Νεογέννητες λέξεις—

Μες στο χέρι του πιάνει τα καχεκτικά
Και τα πνίγει

102 ΧΡΟΝΙΑ 1909-2011

ΜΙΚΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Κείμενα - Σκέψεις - Φωτογραφίες

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

ΚΑΘΗΓΗΤΟΛΟΓΙΟΝ

Της πρώτης μεταπολεμικής - ταραγμένης
γυμνασιακής εξαετίας (1945-1951)

Γράφει ο Γιώργος Χατζηανδρέου

ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ, Καθηγήτρια Τεχνικών

Από πού ν' αρχίσω
και πού να τελειώσω
για την καθηγήτρια
των Τεχνικών, ή σω-
στότερα Καλλιτεχνι-
κών, που έκανε με-
γάλη προσπάθεια να
διδάξει σε σχεδόν
αδιάφορα παιδιά, που
οι χαλεποί καιροί επέ-
βαλλαν άλλα ενδιαφέ-
ροντα. Για μένα, όμως,

ήταν το μάθημα που λάτρευα και μου
εξασφάλιζε το 20σάρι που έπαιρνα
ανελλιπώς, μαζί με τον Μίμη Ζάρα, στην
τάξη μας. Στα πρώτα χρόνια, για την
επίδοσή μου στο ελεύθερο σχέδιο, που

ήταν κυρίως τα Τεχνικά, μου έδειχνε μία εύνοια αλλά είχε
και περισσότερες απαιτήσεις. Έτσι από την απλή προτροπή,
πέρασε σε σχεδόν πίεση να προσανατολισθώ επαγγελματικά
για σπουδές στη Σχολή Καλών Τεχνών.

Την αντιμετώπιζα με την τετριμμένη για τους ζωγράφους
φράση: «Δεν θέλω να πεθάνω στην ψάθα». Αυτή η στάση
μου την κατέβασε στο λιμάνι όπου ανεζήτησε και βρήκε
τον πατέρα μου και προσπάθησε να τον πείσει, ώστε να με
καταφέρει εκείνος (...που ήθελε να γίνω καπετάνιος) να
πάω στην Καλών Τεχνών.

Τελικά, έγινε αυτό που χωρίς δέσμευση υποσχέθηκα.
Ασχολήθηκα, ως αυτοδίδακτος, ερασιτεχνικά με τη ζωγρα-
φική και ιδιαίτερα με την τορευτική, ενώ αυτοσχεδιάζοντας
επενόησα πρωτότυπο συνδυασμό τους.

Αυτός ήταν ζωγραφική με χρώματα ψυχρού σμάλτου
επάνω σε ανάγλυφο υπόβαθρο φύλλου χαλκού. Τα περίπου
100 έργα μου βρίσκονται σε σπίτια συγγενών και φίλων
και 5-6 από τα καλύτερά μου στο εξωτερικό.

Μερικά από τα έργα αυτά είναι και τα παρακάτω.

1. Ο συγκλονιστικός «Εσταυρωμένος»
του Σαλβαντόρ Νταλί σε οξειδωμένη
τορευτική ανιγραφή (1976).

2. «Χίπισσα». Χαλκογραφία με
σμαλτοχρώματα (1978).

3. «Μέγας Αλέξανδρος». Τορευτική
με οξείδωση (1974).

4. «Άνθη». Ανάγλυφη ζωγραφική
με σμαλτοχρώματα (1977).

Στην ηλικία των αποχαιρετισμών

Γράφει ο Ζαφείρης Αλεξιάδης

Μεγάλος στην ηλικία πια και οι παράγοντες που με κηδεμονεύουν πολλοί· μεταξύ δε αυτών και η μνήμη. Έτσι, με αφορμή κάτι που πληροφορήθηκα προχθές, με πήρε και με έμπασε στις αίθουσες του Γυμνασίου μας στην Αλεξανδρούπολη και μάλιστα στην ώρα των τεχνικών της “κυρίας” Παπάζογλου.

Έμπαινε, θυμάμαι, στην αίθουσα χαμογελαστή, πρόσχαρη, κρεμούσε το παλτό της στο καρφί του τοίχου και γύριζε προς εμάς. Με τη ματιά της μας ενεθάρρυνε και μας ευχόταν καλή επιτυχία.

Ένα παλτό, κρεμασμένο από ένα καρφί, ήταν ένα δύσκολο ιχνογραφικό θέμα. Ευτυχώς εμένα και το μάτι μου έκοβε και το χέρι μου έπιανε, ώστε ανάλογο ήταν το αποτέλεσμα.

Την ικανότητά μου την πρόσεξε η “κυρία” Παπάζογλου και κέρδισα την εκτίμησή της στο μάθημά της. Ίδια ήταν η επιτυχία μου και στο άλλο αγαπητό θέμα της καθηγήτριας: μια ψάθινη καρέκλα επάνω στην έδρα.

Επί σκηνής! Ο γράφων με τον Σταμάτη. Πίσω διακρίνεται ο καθηγητής Τόλκας.

Το ενδιαφέρον της καθηγήτριας για εμένα μεγάλωσε, σε σημείο που με κάλεσε στο σπίτι της, να μου δείξει τα έργα της. Ήταν φτασμένη ζωγράφος. Έμενε εκεί, στην αρχή της Μοσχονησίων, κοντά στο τότε στρατιωτικό νοσοκομείο. Όταν μάλιστα κατάλαβε πόσο μου άρεσαν, μου πρότεινε να πάω στη Σχολή Καλών Τεχνών, να γίνω ζωγράφος.

Της είπα την αφελή μου σκέψη ότι στην Αλεξανδρούπολη είχαμε δύο ζωγράφους, τον Γρηγόρη Κουρουτζίδη και τον Ζωρζ τον Ασπρομάλλη· ο ένας ζωγράφιζε τις ταμπέλες των έργων που έπαιζαν τα “Τιτάνια” και ο άλλους στον άλλο κινηματογράφο, στα “Ηλύσια”. Τρίτος κινηματογράφος δεν υπήρχε στην Αλεξανδρούπολη. Αν γινόμουν ζωγράφος, σε ποιον κινηματογράφο θα ζωγράφιζα τις ταμπέλες;

Στην τάξη μας υπήρχαν και άλλα παιδιά που είχαν επιδεξιότητα στο παλτό και στην καρέκλα της κυρίας Παπάζογλου. Ένας ήταν ο φίλος και συμμαθητής μου από τα χρόνια του Δημοτικού, ο Σταμάτης Πολυμερούδης. Μαζί δουλεύαμε και στα “Τιτάνια” και κάτι αρπάζαμε από την τέχνη του αυτοδιδάκτου και ταλαντούχου Γρηγόρη Κουρουτζίδη.

Στην Ορεστιάδα. Μαζί με τον γράφοντα και τον Σταμάτη διακρίνονται ο Στέφανος Αθανασιάδης, ο Σταύρος Τοπάκης, ο Κυριάκος Χααραλαμπίδης και ο Λωζάνης Γεωργιάδης.

Κάποτε, το 1954 νομίζω, το Γυμνάσιο ανέβασε μια θεατρική παράσταση για την 25η Μαρτίου. Την κατασκευή των σκηνικών αναλάβαμε εγώ και ο Σταμάτης.

Κάναμε καλή δουλειά. Είχαμε βλέψεις τη σχετική πείρα από μια δυο ανάλογες εργασίες στα “Τιτάνια” ως βοηθοί του Κουρουτζίδη. Τα είδε η “κυρία” Παπάζογλου, της άρεσαν και εμείς πετούσαμε από τη χαρά μας. Και εις ανάμνηση, φωτογραφηθήκαμε μπροστά στο σκηνικό, επάνω στη σκηνή στα “Ηλύσια”. Το έργο παίχτηκε και στην Ορεστιάδα και εγώ με τον Σταμάτη συνοδεύσαμε το μαθητικό θίασο σαν τεχνικό προσωπικό.

Με τον καιρό, τα παλιά γίνονται ευχάριστες αναμνήσεις. Το πέρασμα του χρόνου όμως είναι μια αδυσώπητη πραγματικότητα.

Προχθές πληροφορήθηκα το θάνατο του Σταμάτη Πολυμερούδη, ύστερα από πολύχρονη ασθένεια. Η μνήμη έφερε και στρίμωξε στο νου μου όλες αυτές τις αναμνήσεις. Μελαγχόλησα. Μεγάλωσα βλέψεις και είμαι πια στην ηλικία των αποχαιρετισμών...

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

• Με θλίψη πληροφορηθήκαμε ότι στις 28 Σεπτεμβρίου 2012 απεβίωσε η παλιά μας συμπολίτισσα Άννα Δημουλά-Γκιρτζή, αδελφή της μητέρας του προέδρου μας Παναγιώτη Παρασκευόπουλου. Ειλικρινή συλλυπητήρια στον αδελφό της Παναγιώτη Γκιρτζή και στα ανήψια της. Ευχόμαστε να είναι ελαφρύ το χώμα που τη σκεπάζει.

• Φέτος το καλοκαίρι, στις 21 Αυγούστου, έφυγε από τη ζωή απροσδόκητα ο καλός φίλος και συμμαθητής πολλών Ανδρέας Ρήγας. Στην γυναίκα του Πολύμνια, στην αδελφή του Ελένη, στην κόρη του Κλαίρη και σε όλους τους συγγενείς και φίλους εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια.

• Στις 15 Αυγούστου έφυγε από κοντά μας ο αγαπητός φίλος Άγγελος Μάκρας, Εκπαιδευτικός Σύμβουλος. Συλλυπούμαστε θερμά τη σύζυγό του Ευαγγελία, τα παιδιά του Πολυζώη και Χρήστο και τα εγγόνια του και ευχόμαστε ο Θεός να αναπαύσει την ψυχή του.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΣ

Στα ενδότερα του Νομού μας

ΤΟ «ΠΕΤΑΛΟ» ΤΟΥ ΠΕΠΛΟΥ

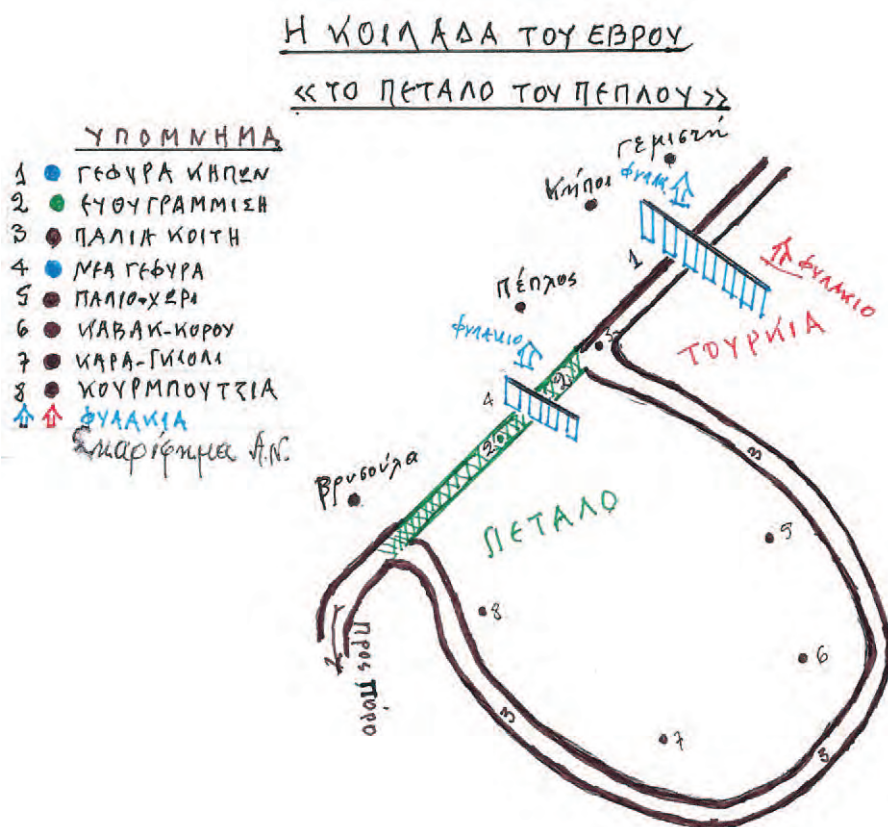
Ελάτε να γνωρίσουμε και άλλες ομορφιές του Νομού μας

Γράφει ο Ανέστης Νικολαΐδης

Τα τελευταία χρόνια, πολύς ντόρος γίνεται για το «Πέταλο» του Μαλιακού κόλπου, εξαιτίας τροχαίων κυκλοφοριακών ατυχημάτων, λόγω της δυσκολίας του οδικού δικτύου. Το δικό μας «Πέταλο» του Πέπλου, της κοιλάδας του Έβρου, έρχεται στο προσκήνιο με τις πλημμύρες και τις βιβλικές καταστροφές, που επιφέρει η υπερχειλίση του ποταμού. Πώς και γιατί προέκυψε αυτό το «Πέταλο;» Ελάτε, να σας ξεναγήσω στην κοιλάδα του Έβρου όπου υπάρχουν πολλές περιοχές, τοπωνύμια, άγνωστα σε πολλούς. Το «Πέταλο» του Πέπλου προέκυψε από τα μεγάλα, εθνικής εμβέλειας αντιπλημμυρικά έργα, που ξεκίνησαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1950, μετά από κοινή απόφαση Ελλάδας και Τουρκίας. Έγιναν τεχνικές διορθωτικές επεμβάσεις-παρεμβάσεις κατά μήκος του ποταμού, με προστατευτικά αναχώματα ένθεν και εκείθεν του ποταμού, με σκοπό τη διεύρυνση του εύρους της κοίτης, για να δέχεται μεγάλο όγκο υδάτων, στις περιπτώσεις υπερχειλίσης. Η **ευθυγράμμιση** είναι τεχνητό κανάλι, το οποίο βοηθάει την καλύτερη ροή του ποταμού, από εκείνη τη

στροφή, που αποτελούσε το κομβικό σημείο και πλημμύριζε όλος ο κάμπος. Το κομμάτι αυτό, έκτασης 9 χιλ. στρεμμάτων περίπου, κανονικά δόθηκε, όπως ακούγαμε από τότε, στην απέναντι χώρα, με αντάλλαγμα αντίστοιχης έκτασης στην περιοχή των Λαβάρων. Βέβαια, παρότι το κράτος δαπάνησε και δαπανά τεράστια κονδύλια, παραταύτα τα έργα αποδείχτηκαν αδύναμα να αντισταθούν στη manía των ακραίων καιρικών φαινομένων. Συνεπώς, χρειάζεται η από κοινού αντιμετώπιση του προβλήματος με τα γειτονικά κράτη, ειδικά όμως θα ξοδεύονται χρήματα, χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Με την ευθυγράμμιση λοιπόν συμμαζεύτηκε η περιοχή και πήρε το σχήμα «Πέταλου αλόγου», όπως το βλέπετε στο σκαρίφημα. Για την ιστορία, πρέπει να σας πω ότι η τεράστια αυτή έκταση που ξεκινάει από τη Γέφυρα των Κήπων και φθάνει μέχρι τις εκβολές του ποταμού, ήταν μια αχανής έκταση, από 'δω και από τη μεριά της Τουρκίας, παραδομένη στο έλεος της φύσης, την ορμή των νερών, που κατέκλυζαν μεγάλο μέρος, και έμενε ανεκμετάλλευτη. Παράδειγμα, στο Πέταλο λίγη ήταν η

καλλιεργήσιμη έκταση, ενώ η υπόλοιπη ήταν καταπατημένη από ελώδη και αυτοφυή οργιώδη βλάστηση. Η παραποτάμια ζώνη ήταν γεμάτη από αιωνόβια από της εποχής δημιουργίας του ποταμού, από ποικιλία διαφόρων υδροχαρών δέντρων και φυτών. Τόση ήταν η οργιώδης βλάστηση -πύκνωση-, σωστή ζούγκλα, που η πρόσβαση ήταν δυνατή σε ελάχιστα σημεία στην κοίτη του ποταμού. Στην ίδια κατάσταση και ακόμη χειρότερα βρισκόταν η απέναντι μεριά και, απ' όσο ακούγαμε, οι εκτάσεις εκεί είχαν περιέλθει στα χέρια τσιφλικάδων. Απέναντί μας, από τα Ύψαλα (Κύπελα, κατά Στράβωνα) μέχρι το ύψος του Πόρου ακουγόταν το όνομα του τσιφλικά Καρά-Μπεκίρ. Είχε κοπάδια ζώων ελεύθερης βοσκής και ριζοκαλλιέργειες.

Από τη Γέφυρα των Κήπων και μέχρι τις εκβολές του ποταμού δεν υπήρχε φύλαξη συνόρων, καθότι η εκτεταμένη περιοχή, λόγω της εδαφικής μορφολογίας, της πυκνής βλάστησης και της ελώδους κατάστασης, δεν συνέτρεχαν λόγοι φύλαξης. Ακόμη δε, και με τη Συνθήκη της Λωζάνης 1923, το πρώτο φυλάκιο «παρατηρητήριο» είναι το ίδιο, της Γέφυρας των Κήπων. Το δεύτερο βρίσκεται στα Λαγηνά, το άλλο στην Κορνοφωλιά και το τελευταίο στα Μαράσια, που είναι και το Τριεθνές. Πριν από τα αντιπλημμυρικά έργα, ελάχιστες ήταν οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις και εκείνες είχαν μεγάλο ρίσκο, από το φόβο των πλημμυρών. Τα νέα αρδευτικά έργα, παράλληλα με την ύδρευση, την παροχή ηλεκτρικού, την αναμόρφωση, ανάπλαση της ρυμοτομίας του χωριού, άλλαξαν άρδην την εικόνα και τη ζωή των κατοίκων. Έφυγαν οι φράχτες, οι κοπριές και γέμισαν οι αυλές από γεωργικά μηχανήματα. Το νερό και το ηλεκτρικό ρεύμα ήρθαν μέσα στα σπίτια και επιτέλους βγήκαν οι χωρικοί από την «τυράγνια» και είδαν άσπρη μέρα.

Όμως, τα τεχνικά έργα, δεν μπορούν να αποδώσουν από μόνα τους, αν δεν συνοδεύονται από βελτιωτικά. Χρειάζεται συνεχής παρακολούθηση στην προσαρμογή νέων τρόπων-μεθόδων, στην σύγχρονη αντίληψη των νέων καλλιεργειών και κυρίως στο μεγάλο πρόβλημα ορ-

Κινητή πλωτή σχεδιά. Έτσι περνούσαμε στην απέναντι όχθη του ποταμού (Παραμάρτσι). Η τυράγνια εδώ γράφεται με ΚΕΦΑΛΑΙΑ γράμματα.

(Φωτ. ΚΑΠΗ Πέπλου 1960)

γάνωσης-διάθεσης των προϊόντων. Είναι το μείζον πρόβλημα των αγροτών μας. Οι πλημμύρες όμως, παραμένουν βασικό πρόβλημα των κατοίκων και για τις τρεις χώρες.-

Σημείωση: Δεν έχω επίσημα στοιχεία. Η περιγραφή μου στηρίζεται σε προσωπική μου εμπειρία και πληροφορίες από τους χωριανούς μου. Θα χαρώ πολύ να έχω τις όποιες συμπληρωματικές.

ΔΩΡΕΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΕΣ

Αγγελίδης	Άγγελος	40.00 €	Μασκαλέρης	Χρήστος	50.00 €
Ανεμίδου	Ζαχαρούλα	100.00 €	Μασκαλέρης	Αθανάσιος	50.00 €
ΑΝΩΝΥΜΟΣ		20.00 €	Μποτονάκη	Ιζαμπελα	30.00 €
ΑΠΟΔΗΜΟΣ		300.00 €	Μποτονάκης	Χρήστος	50.00 €
Απόφοιτοι 1955		20.00 €	Ναλμπάντης	Δημήτριος	100.00 €
Βερβερίδης Μόσχος, Αθανάσιος & Χαράλαμπος		60.00 €	Παχουμιάδου-Πετρίδου	Λίτσα	30.00 €
Γερέλκεν	Μαρίνα	20.00 €	Πετρίδου-Μουφτόγλου	Αντωνία	30.00 €
Γεροντοπούλου	Ασπασία	50.00 €	Προκοπίου	Αριστείδης	30.00 €
Γιαννούτσος	Ιωάννης	100.00 €	Ρούμπου	Τιτίκα	30.00 €
Γκιούρδα	Όλγα	50.00 €	Ρούντη-Λιανίδου	Ελένη	30.00 €
Καραμανή	Μαρία	60.00 €	Σταματοπούλου	Ρίτσα	50.00 €
Καραμπερίδης	Στέργιος	100.00 €	Συναχείρη	Λυδία	15.00 €
Καραπάνου	Μαίρη	20.00 €	Σωτηριάδης	Ευστράτιος	25.00 €
Κάρτσωνα	Μαίρη	100.00 €	Τσαλαγράδα	Άννα	30.00 €
Κουρουτζίδης	Αθανάσιος	20.00 €	Τσινάρης	Σταμάτης	50.00 €
Κουφού	Αρχοντούλα	30.00 €	Φαράτσος	Ιωάννης	150.00 €
Μαγουνάκης	Παναγιώτης	30.00 €	Φατφατούλη	Κωνσταντίνα	20.00 €
Μανταφούνη-Ρέζο	Ευαγγελία	100.00 €	Χατζηαγγελής	Κων/νος (Ν. Υόρκη)	100.00 €
Μαρτίνης	Μιχάλης	50.00 €			

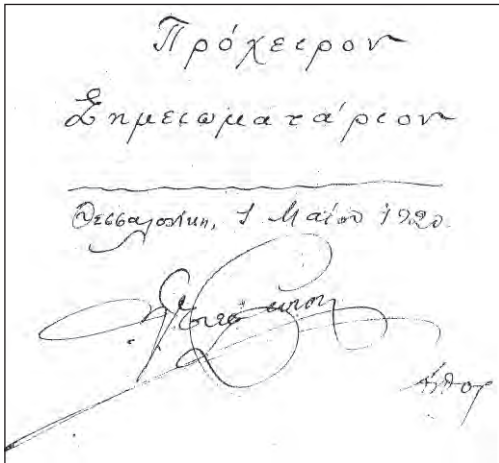
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

Πρόχειρον Σημειωματάριον

Θεσσαλονίκη, 1η Μαΐου 1920

(υπογραφή καλλιτεχνική αββιά δυσανάγνωστη)

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μποτονάκη

Το χειρόγραφο σημειωματάριο που παρουσιάζουμε στο περιοδικό μας εστάλη από τον συμπατριώτη μας οφθαλμίατρο κ. Ανδρέα Καφετζή. Ο φίλος αναγνώστης απέκτησε το πολύτιμο αυτό ντοκουμέντο από μία δημοπρασία της ALPHA STAMPS Θεσσαλονίκης και, όπως παρατηρεί και ο ίδιος, αυτός που έγραψε το σημειωματάριο ήταν γραμματέας στρατοδικείου και κατά συνέπεια νομικός, όπως φαίνεται και από την τέλεια γνώση της Ελληνικής γλώσσας (καθαρεύουσας, επίσημης γλώσσας της εποχής, που χρησιμοποιούσαν όμως οι μορφωμένοι Έλληνες και κατά τον προσωπικό γραπτό λόγο). Ο συντάκτης του «σημειωματαρίου» ξεκινά τις πρόχειρες σημειώσεις του από τις 22 Απριλίου 1920, όταν επιβιβάσθηκε από τα Χανιά στο ατμόπλοιο της γραμμής «Ζάκυνθος» με τελικό προορισμό τη Θεσσαλονίκη, όπου θα συναντούσε τη Μεραρχία του. Οι σημειώσεις του φθάνουν μέχρι και τις 20 Οκτωβρίου 1920· μάλιστα η περιγραφή των τελευταίων ημερών είναι πολύ σύντομη, σχεδόν επιγραμματική.

Β' ΜΕΡΟΣ

Ο ανώνυμος ανθυπολοχαγός, γραμματέας του στρατοδικείου, συνεχίζει τη δεύτερη διαμονή στο Δεδέαγατς...

«Ένεκατεστάθησαν τά γραφεία τοῦ Στρατοδικείου εἰς τό παρά τήν Μπιρόπολιν Νηπιαγωγεῖον, ὅπου καί διεμένομεν καί ἡμεῖς, ὡς κριθέντων ἀκαταβλήτων τῶν δωμάτων, αἶμα μᾶς ὠρίσθησαν πρὸς διαμονήν. Ἐνταῦθα ἔχει ἤδη ἐγκατασταθῇ καί τό Σῶμα Στρατοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἀπό πορτλῶν ἡμερῶν. Ἡ διαμονή μας ἐνταῦθα ὑπό ὄφθας τὰς ἐπόμεναις καλῇ. Θά ἦτο εὐτύχημα ἂν διεμένομεν ἕως πορτλῶν ἐνταῦθα ἀββιά δυστυχῶς 8 ½ π.μ. ὥραν τῆς 16 Ἰουνίου εἰδοποιήθημεν ὅπως ἐπιβιβασθῶσιν αἱ ἀποσκευαί μέχρι τῆς 8 μ.μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ατμοπλοίου «Χαλκίς»...»

Με λεπτομέρειες ως προς την ακριβή ώρα ο γράφων αφηγείται την άφιξή τους στο Μούδρο της Λήμνου, αναφέρεται στα ονόματα των άλλων πλοίων και στη διαδρομή τους προς τα στενά των Δαρδανελίων.

Με λεπτομέρεια ως προς την ώρα και την ημέρα αναφέρεται στην κίνηση των Ελληνικών πλοίων στα στενά, όπου συνήντησαν και μερικά Αγγλικά πολεμικά στην πορεία τους και παρατηρεί: «... Τό παρονισαζόμενον θέαμα εἰς τόν ὀρίζοντα ἦτο ἀφαντάστον μεγαλείον. Μὲ τὰς διόπτρας παρακοιλονθούσαμε τὰς διαφορούς ἐντός τῶν στενῶν πόλεις. Τό πηλίοις τῶν στενῶν εἶναι διηλίσσιον τοῦ πηλίου τοῦ σιμέντος τῆς Σούδας. Τό πηλίοις τῶν στενῶν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλῃ πόλιν μέ ὠραία οἰκῆματα ἐπὶ τῆς προκυμαίας. Ἐκατέρωθεν τῶν στενῶν εἰς διάφορα μέρη εὐρίσκονται τορπιλισμένα πορτλῶν πλοῖα».

Η προσέγγιση στην Καλλιόλη τον εντυπωσιάζει:

Ἐνταῦθα ἐλάσαν ἡμεῖς πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ φάρος τοῦ ἡγίου Ἰωάννου Νηπιαγωγείου, ὅπου ἡ διεμένοντις ἡμεῖς, ἡ καλλιόλη ἀνακαταστάθη τῶν δωμάτων, αἶμα μᾶς ὠρίσθησαν πρὸς διαμονήν. Ἐνταῦθα ἔχει ἡδη ἐγκατασταθῇ καί τό Σῶμα Στρατοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἀπό πορτλῶν ἡμερῶν. Ἡ διαμονή μας ἐνταῦθα ὑπό ὄφθας τὰς ἐπόμεναις καλῇ. Θά ἦτο εὐτύχημα ἂν διεμένομεν ἕως πορτλῶν ἐνταῦθα ἀββιά δυστυχῶς 8 ½ π.μ. ὥραν τῆς 16 Ἰουνίου εἰδοποιήθημεν ὅπως ἐπιβιβασθῶσιν αἱ ἀποσκευαί μέχρι τῆς 8 μ.μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ατμοπλοίου «Χαλκίς»...

Τό φάρος τοῦ ἡγίου Ἰωάννου Νηπιαγωγείου εἰς τὸ φάρος τοῦ ἡγίου Ἰωάννου Νηπιαγωγείου. Ἡμεῖς ἐλάσαν πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ φάρος τοῦ ἡγίου Ἰωάννου Νηπιαγωγείου, ὅπου ἡ διεμένοντις ἡμεῖς, ἡ καλλιόλη ἀνακαταστάθη τῶν δωμάτων, αἶμα μᾶς ὠρίσθησαν πρὸς διαμονήν. Ἐνταῦθα ἔχει ἡδη ἐγκατασταθῇ καί τό Σῶμα Στρατοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἀπό πορτλῶν ἡμερῶν. Ἡ διαμονή μας ἐνταῦθα ὑπό ὄφθας τὰς ἐπόμεναις καλῇ. Θά ἦτο εὐτύχημα ἂν διεμένομεν ἕως πορτλῶν ἐνταῦθα ἀββιά δυστυχῶς 8 ½ π.μ. ὥραν τῆς 16 Ἰουνίου εἰδοποιήθημεν ὅπως ἐπιβιβασθῶσιν αἱ ἀποσκευαί μέχρι τῆς 8 μ.μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ατμοπλοίου «Χαλκίς»...

«...Σημαίαι τεράστιαι Έβληνικαί φαίνονται σειόμεναι ἐπὶ τῆς προκυμαίας».

Περισσότερο εντυπωσιάζεται όταν στις 19 Ιουνίου 1920 αγκυροβολούν στην Πάνορμον της Μ. Ασίας.

«... Ἀπεβιάσθημεν τὴν 9ην π.μ. εἰς τὴν προκυμαίαν, ὅπου ὄβλοι οἱ κάτοικοι εὐρίσκοντο. Πανζουρλισμός κατὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὴν Μπιρόπολιν. Τάπτες ἐστρωμένοι εἰς τοὺς δρόμους. Γενικὴ συγκίνησις. Μεγάλῃ ὑποδοχῇ. Διετέθη δωμάτιον δι' ἐμέ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐμπόρου Ἀλεξάνδρου Μαρντίρι(:). Ἐκεῖ δευπνῶ καθ' ἑσπέραν καὶ ἐκεῖ προγευματίζω τὴν πρωίαν, μόλις κατορθώνων νά μοῦ ἐπιτραπῇ ὅπως τὴν μεσημβρίαν γευματίζω εἰς τὴν στρατιωτικὴν βίεσιν. Δωμάτιον ἐπιπλωμένον ἄριστα μέ τάπτες καὶ μετάξινα ἐφαινώματα κ.β.π. χρειώδη εἰς τὴν κλίνην μου διετέθη. Ἡ περιποίησις τῶν εἶναι ἀπερίγραπτος.

Καίτοι πολλοὶ ἡμέραι παρήλθον, ἐντούτοις δέν πιστεύουν εἰσέτι ὅτι ὁ ἑβληνικὸς στρατὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν πόλιν τῶν. Οὐδέποτε θά βησιμονήσω τὴν καθυσύνην καὶ τὰς περιποιήσεις τῶν ταύτας...»

Αφού συγκινημένος αφηγείται τὴν σύντομη παραμονήν του στην Πάνορμον της Μ. Ασίας, συνεχίζει και σταματά στην Αρτάκη ή Κύζικο. Και στην Κύζικο ο γράφων αναφέρεται με πολλή συγκίνηση:

«... Ἄμα τῇ ἀποβίβάσει μας, τοιοῦτος πανζουρλισμός ἐπεκράτησε ὥστε ἐσταμάτησε κυριολεκτικῶς ὁ νοῦς ὄλων μας. Ὅλοι οἱ κάτοικοι μᾶς ἀγκάλιαζαν, μᾶς φιλοῦσαν, φιλοφρονήματα μᾶς πετοῦσαν ἀπὸ τὰ παράθυρα, τὰ σακκάκια μας ἐτραβοῦσαν διὰ νά τοῖς μεταδοθῇ ἴσως ἡ ζωὴ μας ἢ ἡ ἐλευθερία μας. Ἦτο συγκινητικώτατον τό θέαμα τῶν γυναικῶν κλαιουσῶν τῶν ἀνδρῶν κρατούντων ἀπὸ τοὺς βραχίονας καὶ τῶν δεσποινίδων, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας ῥυτιζομένων εἰς τὰς ἀγκάλας μας καὶ ἀσπαζομένων μας.

Δακρύων κρουνοὶ διέτρεχον τὰς παρειάς μας ἐπὶ πολλὰς ὥρας, οἷτινες πῆλθονσαν ὅταν ἤρχισαν οἱ προσφωνήσεις. Σχεδόν μᾶς ἐπεβλήθησαν οἱ κάτοικοι ὅπως παραμείνωμεν τὴν νύκτα ἐκεῖ ἄλλῃ δυνωτικῶς τό ἀντιτορπιλικὸν ἐπρόκειτο νά ἀναχωρήσῃ μετ' ὀλίγον καὶ ἔτσι ἠναγκάσθημεν νά παραμείνωμεν εἰς Ἀρτάκη μόνον 2 ὥρας καὶ κατόπιν νά ἐπιβιβασθῶμεν ἐπὶ τὰ δάκρυα καὶ τοὺς συγκινητικούς ἀποχαιρετισμούς τῶν κατοίκων. Ἦταν (:) ἀδύνατον νά περιγραφῇ ἡ κορύφωσις τῆς τρέλλης κατὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἑβληνικῆς σημαίας ἐπὶ τοῦ Τεβωνείου. Ἐκκωφαντικὰ ζήτω καὶ πέταγμα τῶν φεσιῶν ἦτο τό ζενίθ τῆς τρέλλης. Σημειωτέον ὅτι ὄβλοι οἱ κάτοικοι Πανόρμον/Αρτάκης, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκευματος φεσοφοροῦν κατὰ διαταγὴν τῶν τέως (:) Τουρκικῶν Ἀρχῶν...»

Μια φοβερὴ θαλασσοταραχὴ καθυστέρησε τὴν ἀποβίβαση ἀπὸ το ἀντιτορπιλικὸ Λέων που εἶχε ἐπανελθεῖ στην Πάνορμον και συνεχίζει με τὴν περιγραφὴ τῆς ἀφίξης του ἀρχιστρατήγου, με τὸ ἐπιτελεῖο του, Παρασκευόπουλου, στον σιδηροδρομικὸ σταθμὸ τῆς Πανόρμου και τὴν ὑποδοχὴ που τοὺς ἐπεφύλαξαν οἱ κάτοικοι (22 Ιουνίου 1920).

Δοκίμα' εἶδμεν τὴν 9ην π.μ. εἰς τὴν προκυμαίαν ὅπου ὄβλοι οἱ κάτοικοι εὐρίσκοντο. Πανζουρλισμός κατὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὴν Μπιρόπολιν. Τάπτες ἐστρωμένοι εἰς τοὺς δρόμους. Γενικὴ συγκίνησις. Μεγάλῃ ὑποδοχῇ. Διετέθη δωμάτιον δι' ἐμέ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐμπόρου Ἀλεξάνδρου Μαρντίρι. Ἐκεῖ δευπνῶ καθ' ἑσπέραν καὶ ἐκεῖ προγευματίζω τὴν πρωίαν, μόλις κατορθώνων νά μοῦ ἐπιτραπῇ ὅπως τὴν μεσημβρίαν γευματίζω εἰς τὴν στρατιωτικὴν βίεσιν. Δωμάτιον ἐπιπλωμένον ἄριστα μέ τάπτες καὶ μετάξινα ἐφαινώματα κ.β.π. χρειώδη εἰς τὴν κλίνην μου διετέθη. Ἡ περιποίησις τῶν εἶναι ἀπερίγραπτος. Καίτοι πολλοὶ ἡμέραι παρήλθον, ἐντούτοις δέν πιστεύουν εἰσέτι ὅτι ὁ ἑβληνικὸς στρατὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν πόλιν τῶν. Οὐδέποτε θά βησιμονήσω τὴν καθυσύνην καὶ τὰς περιποιήσεις τῶν ταύτας.

Ἄμα τῇ ἀποβίβάσει μας, τοιοῦτος πανζουρλισμός ἐπεκράτησε ὥστε ἐσταμάτησε κυριολεκτικῶς ὁ νοῦς ὄλων μας. Ὅλοι οἱ κάτοικοι μᾶς ἀγκάλιαζαν, μᾶς φιλοῦσαν, φιλοφρονήματα μᾶς πετοῦσαν ἀπὸ τὰ παράθυρα, τὰ σακκάκια μας ἐτραβοῦσαν διὰ νά τοῖς μεταδοθῇ ἴσως ἡ ζωὴ μας ἢ ἡ ἐλευθερία μας. Ἦτο συγκινητικώτατον τό θέαμα τῶν γυναικῶν κλαιουσῶν τῶν ἀνδρῶν κρατούντων ἀπὸ τοὺς βραχίονας καὶ τῶν δεσποινίδων, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας ῥυτιζομένων εἰς τὰς ἀγκάλας μας καὶ ἀσπαζομένων μας. Ἐκκωφαντικὰ ζήτω καὶ πέταγμα τῶν φεσιῶν ἦτο τό ζενίθ τῆς τρέλλης. Σημειωτέον ὅτι ὄβλοι οἱ κάτοικοι Πανόρμον/Αρτάκης, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκευματος φεσοφοροῦν κατὰ διαταγὴν τῶν τέως (:) Τουρκικῶν Ἀρχῶν...»

Ειδοποιήθηκαν ότι πρέπει να επιστρέψουν στο Δεδέαγατς και στις 23 Ιουνίου 1920 (ημέρα, ώρα) καταπλέουν στο λιμάνι του Δεδέαγατς και καταλύουν πάλι στο Νηπαγωγείο. Την άλλη μέρα, δηλαδή στην 1 Ιουλίου, ανεχώρησαν σιδηροδρομικώς για το Σουφλί (2 ½ ώρες ταξίδι). Για το Σουφλί, οι εντυπώσεις του δεν είναι και πολύ κολακευτικές!

«... Κατέβηκα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χαιζή-Χρήστου Τσακμάκη. Δυστυχῶς, πολλοὺς τῶν ἀξιωματικῶν ἀπεδίωξαν τὴν νύκτα οἱ ἰδιοκτῆται τῶν οἰκιῶν, εἰς ἃς ὥρισθη ὅπως μένουν οὗτοι. Τὸ Σουφλί σχετικὰ μεγάλῃ κομώπολιν ἀριθμεῖ ὀλίγον πληθυσμοῦ. Ρυμοτομίαν δὲν ἔχει, οὐδ' ἄλλο τι ἄξιον λόγου, εἰ μὴ μόνον τὸ ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τὸν εἶναι Ἑλλήνες. 300 μέτρα μακρὰν μας εὐρίσκονται αἱ Τουρκικαὶ προφυλακαὶ διακρινόμεναι, ὥς καὶ τὸ χωρίον εἰς ὃ ἔχουν κατασκηνώσει. Ἄγνωστον ἐπὶ πόσον θὰ παραμείνωμεν...»

Από τις 10 Ιουλίου έως και 22 Ιουλίου 1920 ο γράφων δεν σημειώνει καθημερινά και όταν σημειώνει αναφέρεται πολύ συνοπτικά στην πορεία του ελληνικού στρατού: Κιουλελί, Μπουργάς, Οζούν Κιουπρού, Αλπουλού και τέλος 40 Εκκλησιές, διανυκτέρευαν, τότε μέσα στο τρένο και στις 40 Εκκλησιές στο ξενοδοχείο “Κωνσταντινούπολις”. Σημαντική πληροφορία ότι στις 20 Ιουλίου 1920, στις 12 ½ μ.μ. κατελήφθη η Αδριανούπολη.

«... διαμονή ἐφεξῆς ἐν τῇ ὀρισθεῖσιν οἰκίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Χαιζηγιαννάκη» στις 40 Εκκλησιές.

Από τις 22 Ιουλίου έως 17 Σεπτεμβρίου υπάρχει απόλυτο κενό. Επανέρχεται στις 17 Σεπτεμβρίου και αφηγείται συνοπτικά τη διαδρομή του και τα μέσα με τα οποία έφθασε στην Αδριανούπολη, για υπηρεσιακούς λόγους (40 Εκκλησιές, Αμπουλού, Κουλελί, Μπουργάς).

Σημαντική πληροφορία ότι στις 20 Σεπτεμβρίου έφθασαν στην Αδριανούπολη «... οἱ περιοδεύοντες δήμαρχοι τῆς παλαιᾶς Ἑλλιάδος...». Επέστρεψε στις 40 Εκκλησιές στις 21 Σεπτεμβρίου 1920. Για ένα μήνα, δεν σημειώνει τίποτε! Και τελειώνει: 20 ὀβριόν. Τρομερό κρύο. Ὁ ἥλιος ἔχει νά φαῖ 3 ἡμέρας. Χιόνι ἄφθονον προχθές τὴν νύκτα.

Οι ιστορικοί θα σχολιάσουν ίσως το απότομο τέλος του ημερολογίου.

Η μισή τελευταία σελίδα είναι άγραφη.

Κατέβηκα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χαιζή-Χρήστου Τσακμάκη. Δυστυχῶς, πολλοὺς τῶν ἀξιωματικῶν ἀπεδίωξαν τὴν νύκτα οἱ ἰδιοκτῆται τῶν οἰκιῶν, εἰς ἃς ὥρισθη ὅπως μένουν οὗτοι. Τὸ Σουφλί σχετικὰ μεγάλῃ κομώπολιν ἀριθμεῖ ὀλίγον πληθυσμοῦ. Ρυμοτομίαν δὲν ἔχει, οὐδ' ἄλλο τι ἄξιον λόγου, εἰ μὴ μόνον τὸ ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τὸν εἶναι Ἑλλήνες. 300 μέτρα μακρὰν μας εὐρίσκονται αἱ Τουρκικαὶ προφυλακαὶ διακρινόμεναι, ὥς καὶ τὸ χωρίον εἰς ὃ ἔχουν κατασκηνώσει. Ἄγνωστον ἐπὶ πόσον θὰ παραμείνωμεν...»

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

Αινείτου Σοφία	50.00 €	Παπαδοπούλου-Κόμη Εύα	50.00 €
Εἰς μνήμην του γαμβρού της Σωκράτη Μηνόπουλου		Εἰς μνήμην του συζύγου της Αντωνίου	
Βερβερίδης Νικόλαος & Σμαρῶ	50.00 €	Πασαχρήστου Γεώργιος	50.00 €
Εἰς μνήμην Ευφροσύνης Συροπούλου		Εἰς μνήμην Ἀγγελου Μάκρα	
Δαλαβέρα Μαρίνα	100.00 €	Πιρπιρής Χρήστος	90.00 €
Εἰς μνήμην των γονέων της και της ἀδελφῆς της Πόπης		Εἰς μνήμην της ἀδελφῆς του Μαρίας	
Δικ. Γραφεῖο Γεωργίου και Πέτρου Αλεπάκου	50.00 €	Πολυχρονίδης Δημήτριος	100.00 €
Εἰς μνήμην Κυριακῆς συζ. Θεοδ. Ορδουμποζάνη		Εἰς μνήμην γονέων του Ευσταθίου και Αικατερίνης	
Ζώλου-Παπαλιά Βέττα	100.00 €	Πούλιου Αθανασία	50.00 €
Εἰς μνήμην του γαμβρού της Στέλιου Παπαϊωάννου		Εἰς μνήμην της ἀδελφῆς της Αναστασίας Πούλιου, δασκάλας	
Μούτλια-Καρυτίδου Μαρίκα	50.00 €	Σουλακάκη Λίτσα	200.00 €
Εἰς μνήμην Ἀγγελου Μάκρα		Εἰς μνήμην Γιώργου και Κούλας Κοντογιαννάκη	
Μπάτσα Φωτεινή	50.00 €	Φιλίππιδου Ἄννα & Θεογνωσία	200.00 €
Εἰς μνήμην Γεωργίου και Χρυσῆς Γιαννούτσου		Εἰς μνήμην Γεωργίου & Χρυσῆς Γιαννούτσου	
Μπιλιμπίνης Ξάνθιππος & Ελενη	50.00 €	Χριστοδούλου Πασχάλης	50.00 €
Εἰς μνήμην Γεωργίου Γιαννούτσου		Εἰς μνήμην γονέων	
Μπουλμπουτζή-Παπαδανιήλ Ειρήνη	50.00 €	Υπερείδου Μαίρη (Καναδάς)	300.00 €
Εἰς μνήμην Παναγιώτας Τυρή-Παπαδανιήλ		Εἰς μνήμην της μητέρας της Χρυσούλας Βαλασιδου-Υπερείδης (απεβίωσε 100 ετών)	
Οικογένεια Γ. Αλεπάκου	50.00 €		
Εἰς μνήμην Γιάννη Σταθάτου			

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

Το «Πάρκο Εγνατία» έργο ζωής των παλιών προσκόπων της πόλης!

Γράφει ο Θεόδωρος Ορδονμποζάνης

Αφορμή γι' αυτό το άρθρο αποτέλεσε μια τυχαία συνάντηση με ένα υπέροχο συμπολίτη μας. Με σταμάτησε μπροστά στη Δημαρχία και μου είπε: «Να ζητήσετε από το Δήμαρχο να μετονομάσει το "Πάρκο Εγνατία" σε "Πάρκο Προσκόπων", γιατί αυτό το έχουν δεντροφυτέψει οι πρόσκοποι». Και μου έδειξε μια φωτογραφία του 1946 που ως Ναυτοπρόσκοπος συμμετείχε σε δενδροφύτευση στο χώρο που είναι σήμερα το πάρκο αυτό. Πράγματι, η ιστορία είναι παλιά και το πάρκο αυτό είναι συνδεδεμένο με τους προσκόπους στους οποίους και οφείλει κατά μεγάλο μέρος την ύπαρξή του.

Ο χώρος αυτός πριν από το 1937 ήταν μια άγονη έκταση, γεμάτη αγριόχορτα, τσουκνίδες και γαϊδουράγκαθα. Το χώμα της ήταν μαύρο από τη σκόνη και τη σκουριά του εγκαταλειμμένου πετροκάρβουνου του βομβαρδισμένου κατά το 1915 από τις συμμαχικές δυνάμεις της ANTANT σιδηροδρομικού σταθμού Joncion Salonique - Constantinople (Ενωτικός - J.S.C.). Το μόνο κτήριο που υπήρχε στην περιοχή αυτή ήταν τα σφαγεία της πόλης, αμέσως μετά τη στροφή της παραλιακής λεωφόρου, επί του αιγιαλού, στο σημείο που σήμερα έχει ανεγερθεί το ξενοδοχείο ΕΓΝΑΤΙΑ. Οι εγκαταστάσεις του σιδηροδρόμου ήταν εκεί που σήμερα βρίσκεται το κλειστό γυμναστήριο και το κλειστό κολυμβητήριο και παράλληλα προς τον κεντρικό δρόμο. Στη συνέχεια υπήρχε η δεξαμενή από την οποία γέμιζαν οι ατμομηχανές νερό και αμέσως μετά από το γυμναστήριο και μέχρι το ρέμα του Βανικιώτη ήταν ο χώρος όπου εναπόθεταν το πετροκάρβουνο για την κίνηση των ατμομηχανών.

Επάνω: ο Ενωτικός σιδηροδρομικός σταθμός της εταιρίας Joncion Salonique - Constantinople (J.S.C.), στο δυτικό τμήμα του οποίου δημιουργήθηκε το Πάρκο Εγνατία.

Κάτω: το Πάρκο με το Ηρώων της πόλης κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1950.

Ομάδα νεαρών της πόλης, στο τέλος της δεκαετίας του 1940 σε "σκασιαρχείο" από το σχολείο, για να απολαύσουν το χιόνι που κάλυψε το πάρκο. Πολλοί από αυτούς, όπως ο Νίκος Καρύδης (πρώτος όρθιος από αριστερά), υπήρξαν πρόσκοποι του 1937-38 και συμμετείχαν στις πρώτες δενδροφυτεύσεις του πάρκου).

Στην ακρογιαλιά, κοντά στα σφαγεία, υπήρχε το καφε-νεδάκι του Μπάρμπα - Ευγένη, για τους εργαζόμενους και τους επισκέπτες των σφαγείων, όπου πολλές φορές κατέφευγαν και μαθητές που την «κοπανούσαν» από το σχολείο αλλά και για να καπνίσουν κανένα λαθραίο τσιγαράκι, μια και στην περιοχή δεν πατούσε πόδι καθηγητού. Κατά τη δεκαετία του 1930 η περιοχή χρησιμοποιήθηκε κατά διαστήματα και από τον στρατό για ασκήσεις βολής των νεοσυλλέκτων στρατιωτών των στρατοπέδων της πόλης.

Άνοιξη του 1952: Οι Πρόσκοποι Γιώργος Μαρτίνης και Άκης Τσουγιάννης με τα φτυάρια ανοίγουν τους λάκκους που θα υποδεχθούν τα νέα δενδρύλλια.

Ενωμοτία Ναυτοπροσκόπων στο χώρο της δενδροφύτευσης επί τω έργω. Όρθιοι Δημ. Μπουλμπουτζής, Ευμορφόπουλος, Αντών. Κεπεσίδης, Γιάν. Τσελιγκόπουλος (κάτω) Τάσος Ζώλος και Λέων Μπάστας.

Το 1937 το Δασαρχείο και ο Δήμος πήρε την απόφαση να διαμορφωθεί η περιοχή αυτή σε ένα δασικό πάρκο. Για τον σκοπό αυτόν επιστρατεύθηκαν πρόσκοποι, μαθητές και αργότερα και η Νεολαία του Μεταξά. Έτσι για 2-3 χρόνια, κάθε άνοιξη, πρόσκοποι και μαθητές, με τους κασμάδες και τα φυτάρια ξεχυνόταν ν' ανοίξουν τους λάκκους που θα φιλοξενούσαν τα μικρά δενδράκια πεύκης, προμηθευμένα από το Δασαρχείο. Και όχι μόνο τα φύτευαν αλλά προγραμματίζαν αργότερα προς το καλοκαίρι και επισκέψεις, για να περιποιηθούν και να ποτίσουν τα νεαρά δενδρύλλια και να παρακολουθήσουν την πρόοδό τους. Αυτά μέχρι το 1940 που κηρύχθηκε ο πόλεμος και διακόπηκε η προσπάθεια των παιδιών να δημιουργήσουν ένα μεγάλο περιαστικό άλσος κοντά στην πόλη.

Με την απελευθέρωση, για ένα διάστημα απαγορευόταν να πάει ο κόσμος στο χώρο του υπό διαμόρφωση πάρκου, γιατί έλεγαν ότι οι κατοχικές δυνάμεις είχαν τοποθετήσει ανάμεσα στα δενδράκια νάρκες και υπήρχε κίνδυνος εκρήξεων. Το 1946 οι πρόσκοποι επιστρέφουν στην περιοχή, για να συνεχίσουν το έργο που άρχισαν πριν από τον πόλεμο. Έτσι ξεκίνησαν και πάλι τη συστηματική δενδροφύτευση του χώρου με νέα δενδρύλλια πεύκης και την περιποίηση των διασωθέντων κατά τη διάρκεια της κατοχής παλαιών.

Από μαρτυρίες παλιών προσκόπων αλλά και από πολλές διασωθείσες φωτογραφίες προκύπτει ότι οι πρόσκοποι

Οι Πρόσκοποι της πόλης μας στο γνωστό τους έργο στο Πάρκο κατά την 21 Μαρτίου 1954. Διακρίνονται οι Βασίλης Κουτρούλας, Παναγιώτης Τσακίρης, Νίκος Δοξακόπουλος και Κώστας Καστάνης.

κατ' αποκλειστικότητα έδιναν το παρόν κάθε χρόνο στην αρχή της άνοιξης από το 1946 μέχρι το 1954 κάτω από τις οδηγίες του Δασαρχείου και του Δήμου για τη δενδροφύτευση νέων πεύκων αλλά και ακακιών και την περιποίηση των παλαιότερων φυτευθέντων δένδρων καθώς και τον καθαρισμό της περιοχής. Το 1954 είχε πια διαμορφωθεί σχεδόν ολόκληρος ο χώρος, από το Δημοτικό Στάδιο μέχρι το ρέμα Βανικιώτη σε ένα πολύ ωραίο Δασικό Πάρκο και όλοι οι κάτοικοι αναφέρουν την περιοχή ως «τα πεύκα» ή «τα πευκάκια» εξ αιτίας των πεύκων που είχαν φυτευτεί.

Η περιοχή όλη είχε πρασινίσει και είχε πάρει τη μορφή ενός ολοκληρωμένου δασικού πάρκου, στο κέντρο του οποίου ο Δήμος τοποθέτησε και το Ηρώων της πόλης, (το μετέφερε εκεί από τον Δημοτικό Κήπο απέναντι από το Πασαλίκι) για να γίνεται η κατάθεση στεφάνων στις Εθνικές κ.λπ. γιορτές και να αποτελεί τον μόνιμο προορισμό των εκδρομών και περιπάτων των μαθητών των Γυμνασίων και

19 Απριλίου 1954 από σχολική εκδρομή στο Πάρκο. Οι Θόδωρος Ορδουμποζάνης και Λάκης Τελίδης, πάνω σε ένα από τα μικρά ακόμη πεύκα, λυκόπουλα της εποχής εκείνης, που συμμετείχαν στις δενδροφύτευσεις του Πάρκου κατά το 1952-1954, σε αναμνηστική φωτογραφία.

των Δημοτικών Σχολείων της πόλης! Και για το λόγο αυτό η περιοχή έκτοτε αποκαλείτο και ως «πάρκο του Ηρώου» ή απλά ως «Ηρώων».

Το καλοκαίρι του 1955 το Δημοτικό Συμβούλιο, επί Δημαρχίας Ιωάννη Μπέτσου, εν όψει της ανέγερσης στο ανατολικό τμήμα του πάρκου (δίπλα στο ρέμα Βανικιώτη) υπερπολυτελούς ξενοδοχείου από την εταιρεία «ΑΣΤΕΡΑΣ» της Εθνικής Τράπεζας με την ονομασία «Μοτέλ Αστήρ», έκρινε αναγκαία τη μεταφορά των Δημοτικών σφαγείων στο ανατολικό τμήμα της πόλης (παράλια Μαΐστρου), αφού τα σφαγεία αυτά κατείχαν και ρύπαιναν ένα τμήμα της παραλίας, από τα καλύτερα για την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής. Το πάρκο πλέον απαλλάσσεται από τη βρωμιά των σφαγείων, αξιοποιείται τουριστικά και μετατρέπεται εκτός από χώρο σχολικών εκδρομών και σε τόπο «σκασιαρχείου» των μαθητών από τα μαθήματα, τόπο ερωτικών συναντήσεων των νέων τα βράδια και τόπο για το κυνήγι της καρδερίνας και του σπίνου με δίχτυα, «ξόβεργες» και άλλα «ειδικά» μέσα των νεαρών.

Το 1965, το Δημοτικό Συμβούλιο, επί Δημαρχίας Θωμά Μιχαήλογλου, αποφασίζει να αξιοποιήσει το εναπομείναν από τον «Αστέρα» παράλιο τμήμα του Πάρκου και να ανε-

Οι Πρόσκοποι Κώστας Λέτσος και Τάκης Λουκματζής καταθέτουν στεφάνι στο Ηρώων στις 25 Μαρτίου 1955.

γείρει εκεί ένα ακόμη πολυτελές ξενοδοχείο, το «Εγνατία», την εκμετάλλευση του οποίου ανέλαβε η εταιρεία «Θεόδωρος Σωσίδης και Σία» για 20 χρόνια, και εξαιτίας του οποίου πήρε την ονομασία του ως «Πάρκο Εγνατία». Εν τω μεταξύ η πόλη μεγαλώνει. Κόβεται στην ανατολική πλευρά ένα μεγάλο κομμάτι από το πάρκο, αυτό μεταξύ του ξενοδοχείου Εγνατία και του Γυμναστηρίου, για τη διάνοιξη της παραλιακής οδού και ήδη η απέναντι από το πάρκο περιοχή μέχρι το ρέμα Βανικιώτη γεμίζει από σπίτια και το πάρκο από **περιαστικό** μετατρέπεται πλέον σε **αστικό**. Μια όαση πρασίνου μέσα στην πόλη! Μετά τη μεταπολίτευση καταργείται ο χώρος ως «Ηρώων» και χρησιμοποιείται έκτοτε για άθληση, αναψυχή και ψυχαγωγία.

Αεροφωτογραφία του πάρκου με τα δύο ξενοδοχεία κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1990.

Αυτή είναι με λίγα λόγια η ιστορία του πάρκου, γνωστού σήμερα ως «Πάρκο Εγνατίας», όπου πράγματι οι πρόσκοποι ήταν από τους βασικότερους συντελεστές της δημιουργίας του αλλά και της ανάπτυξής του! Ενθυμούμαι το 1952,

1953 και 1954 ως Λυκόπουλο της 3η Αγέλης Λυκοπούλων, μαζί με πολλά άλλα Λυκόπουλα αλλά και πολλούς μικρούς και μεγάλους προσκόπους, κάθε άνοιξη συμμετείχα σε δενδροφύτευση στην περιοχή αυτή. Ομοίως και αργότερα κάθε χρόνο τον Μάιο, σε προγραμματισμένες εκδρομές μας, ποτίζαμε με τους κουβάδες τα νεαρά δέντρα παίρνοντας νερό από το βυτίο του Δήμου (ένα παλιό αυτοκίνητο του Δήμου που χρησιμοποιείτο για να καταβρέχονται οι χωμάτινοι δρόμοι της πόλης) που μας διατίθετο, ενώ οι μεγαλύτεροι πρόσκοποι με τσαπιά και σκαπάνες έσκαβαν γύρω από τα μικρά δέντρα το χώμα και καθάριζαν τα αγριόχορτα. Το ίδιο επαναλαμβανόταν και τα επόμενα χρόνια. Είχε συνεπώς δίκιο ο υπερήλικας συνομιλητής μου που ζητούσε να ζητήσουμε από το Δήμο να μετονομαστεί αυτό το πάρκο σε «Πάρκο των Προσκόπων», αφού οι βασικοί δημιουργοί του, από το 1937 μέχρι το 1955 ήταν κατά κύριο λόγο οι πρόσκοποι της πόλης.

Οι εγκαταστάσεις αναψυχής που έχουν κατασκευασθεί στο κέντρο του πάρκου.

Τα τελευταία χρόνια πολλά από τα γέρικά πια δένδρα έχουν «θυσιαστεί» υπέρ της αξιοποίησης του χώρου από τα δύο μεγάλα ξενοδοχεία και διαφόρων άλλων εγκαταστάσεων, ιδίως τελευταία με την ανέγερση του νέου ξενοδοχείου στο χώρο του «Μοτέλ Αστήρ», χωρίς να αναπληρωθούν από νέα δενδρύλλια και το πάρκο, που «σφύζει» από κάθε μορφής δραστηριότητες, κινδυνεύει αργά ή γρήγορα να ...καταρρεύσει από υπεργήρανση των δέντρων του.

(Σημείωση: Μετά από αίτημα των προσκόπων, τον Ιούνιο του 2012, το Δημοτικό Συμβούλιο Αλεξανδρούπολης πήρε την απόφαση να αλλάξει την ονομασία του πάρκου Εγνατία σε "Πάρκο Προσκόπων". Η σχετική εισήγηση της Επιτροπής ονομασίας και μετονομασίας οδών και συνοικιών του Δήμου έγινε δεκτή από το σώμα.)

Ο φίλος και συνεργάτης του περιοδικού μας Θεόδωρος Ορδουμποζάνης έχασε τη σύζυγό του Κυριακή, την περασμένη άνοιξη, εντελώς πρόωρα. Οι φίλοι και συμμαθητές του από την Αθήνα και επισήμως συλλυπούνται αυτόν και τα παιδιά του Ευρυδίκη και Κωνσταντίνο και εύχονται δύναμη και παρηγοριά για τη σκληρή απώλεια.

ΜΠΑΚΑΛΗΔΕΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

Το παντοπωλείο του κ. Μπάτσα*Παρουσιάζει η Δώρα Κοτσώνη*

Το αφιέρωμα του περιοδικού μας στα μπακάλικά της Αλεξανδρούπολης αποτελεί άλλη μια νοσταλγική νότα της καθημερινής ζωής έως την δεκαετία του '70, οπότε άρχισαν να ξεφυτρώνουν τα super-markets.

Όσοι, ακόμη και σαν παιδιά, προλάβουμε να ψωνίσουμε στο «Παντοπωλείον –αποικιακά, εδώδιμα» της γειτονιάς, συνήθως καθιερωμένα γνωστό με το όνομα του ιδιοκτήτη– γυρίσαμε χρόνια πίσω και φέραμε στο νου μας σκηνές και εικόνες βγαλμένες θαρρείς από την αξέχαστη ελληνική κωμωδία «Της κακομοίρας» και τον θρυλικό Ζήκο, με τον αξέχαστο Κ. Χατζηχρήστο και τις μοναδικές του ατάκες.

Η αναπόληση αυτή στάθηκε η αφορμή να θυμηθώ το παντοπωλείο του κ. Μπάτσα. Τον ίδιο μπορώ να φέρω αμυδρά στο νου μου ενώ περισσότερο έντονη έχω την εικόνα του μαγαζιού, ψηλοτάβανου και γεμάτου σακκιά με εμπορεύματα.

Από τον κ. Μπάτσα ψώνιζε η οικογένεια της μητέρας μου προπολεμικά και οι γονείς μου έως το 1965, που μετοίκησε στην Αθήνα. Τρεις γενιές πελατών!

Τις πληροφορίες πήρα από την κ. Φωτ. Μπάτσα, την κόρη του που ζει στην Αλεξανδρούπολη, η οποία ανταποκρίθηκε πρόθυμα, όταν της ζήτησα να μιλήσουμε για τον πατέρα της.

Το Παντοπωλείο σας ήταν, όπως θυμάμαι, στην οδό Εμπορίου.

Ναι, βρισκόταν απέναντι από το οινόποιείο του Μαλαματίνα και το μανάβικο του Βουτσινά. Εκείνο που χαρακτήριζε τους καταστηματαρχές της οδού Εμπορίου, δρόμου με τρόφιμα κυρίως, ήταν η αγάπη και σύμπνοια που είχαν μεταξύ τους. Κάθε βράδυ, συνεχίζει η κα Μπάτσα, μαζεύονταν στο μαγαζί του πατέρα μου φίλοι και γείτονες. Με μεζεδάκια του μαγαζιού και ποτά του Μαλαματίνα σχολίαζαν την επικαιρότητα και είχαν ατέρμονες συζητήσεις που τους διάνθιζε ο πατέρας μου με το χιούμορ που τον διέκρινε. Τις γιορτές των Χριστουγέννων οι έμποροι στολίζαν τις βιτρίνες με τα προϊόντα τους και η οδός Εμπορίου φάνταζε λαμπερή και γιορτινή.

Είναι πολύ συγκινητικά όλα αυτά που αφηγήσθε και φέρνουν στα μάτια μας εικόνες της παλιάς ωραίας Αλεξανδρούπολης. Θα σας παρακαλούσα τώρα να μου μιλήσετε για τον ίδιο τον πατέρα σας, σαν ένα μικρό βιογραφικό.

Ο πατέρας μου καταγόταν από το Καρπενήσι. Μικρός βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη, όπου τελείωσε το σχολαρχείο (σημερινό γυμνάσιο) και «μυήθηκε» στο επάγγελμα του εμπόρου, δίπλα σ' ένα θείο του, που διατηρούσε μεγάλο εμπορικό κατάστημα.

Κατά την Μικρασιατική εκστρατεία κατετάγη ως εθελοντής στον Ελληνικό στρατό. Με τη λήξη του πολέμου πέρασε με τον αδελφικό του φίλο Ευάγγ. Μακρή στην Αλεξανδρούπολη. Τους άρεσε η πόλη και οι φιλόξενοι κάτοικοι και έτσι εγκαταστάθηκαν. Το 1930 άνοιξαν το παντοπωλείο, ευρωπαϊκών προδιαγραφών για τα δεδομένα της εποχής, όπου μπορούσε

κανείς να βρει από τα απλά καθημερινά είδη μπακαλικής έως και Γαλλικές σπεσιαλιτέ και ποτά (τρούφες, φουαγκρά, τυρί ροκφόρ κ.ά. εδέσματα).

Στέκομαι κα Μπάτσα στο ρήμα “μυήθηκε” που χρησιμοποιήσατε.

Πράγματι, όλη η ιεροτελεστία του ζυγίσματος, του υπολογισμού της ποσότητας με το μάτι, του τυλγματος και της επί τόπου συσκευασίας των προϊόντων, αλλά και η άμεση, στο χέρι, παράδοσή τους στον πελάτη, απαιτούσε εμπειρία, μεράκι, ευγένεια. Ανάμεσα στον πελάτη και τον παντοπώλη αναπτυσσόταν και υπήρχε σχέση φιλική, οικεία, συζητούσαν ακόμα και προσωπικά θέματα, ανεξάρτητα αν αγόραζε ο πελάτης μισή οκά –ή αργότερα ένα κιλό– τυρί ή δέκα κιλά όσπρια.

Σε αντίθεση με την σημερινή, τυποποιημένη και άψυχη θα έλεγα συναλλαγή στα καταστήματα, όπου τα συσκευασμένα προϊόντα στα ράφια, που τα παίρνει μόνος του ο πελάτης και απλώς πληρώνει στο ταμείο, αντανακλούν εμπορικότητα, διαφήμιση και κέρδος χωρίς ανθρώπινη επικοινωνία.

Η μητέρα μου θυμάται ότι προπολεμικά, που ήταν παιδί, όταν ο παππούς μου εξωφλούσε στο τέλος της εβδομάδας τον λογαριασμό (όλοι αγόραζαν με το τεφτέρι) την επόμενη φορά που πήγαινε να ψωνίσει ο κ. Μπάτσας της έδινε κέρασμα μια μεγάλη χάρτινη σακκούλα με τετράγωνα ΜΠΙΣΚΟΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

Άλλο ένα περιστατικό που δείχνει την ευγένεια και πραγματική φιλία του πατέρα σας είναι ότι όταν έμαθε για τον γάμο της μητέρας μου με τον πατέρα μου, που τον γνώριζε ως δάσκαλο στη Μάκρη, εκφράσθηκε γι' αυτόν στον παππού μου (Ι. Ιακωβίδη) με τα καλύτερα λόγια. Ήταν κάτι που με συγκίνησε όταν μου το ανέφερε η μητέρα μου.

Κατά την διάρκεια του πολέμου το παντοπωλείο έκλεισε;

Με την εισβολή των Βουλγάρων, η οικογένειά μας έφυγε στη Λαμία, ενώ τον πατέρα μου τον επιστράτευσαν με επίταξη του μαγαζιού για την τροφοδοσία του στρατού. Αργότερα, μέσω Σαμοθράκης, ήλθε και μας βρήκε στη Λαμία. Με τη λήξη του πολέμου επιστρέψαμε για να βρούμε το μαγαζί κατεστραμμένο και ληλατημένο. Ο πατέρας μου όμως, σιγά-σιγά, με αγάπη και μεράκι δημιούργησε από την αρχή το παντοπωλείο και το διατήρησε έως το 1970 που έφυγε από τη ζωή, οπότε και έκλεισε οριστικά.

Ήταν πλέον και η δεκαετία ορόσημο κα Μπάτσα, για την αρχή του τέλους των μικρών οικογενειακών καταστημάτων και εμπορικών, ενώ στη θέση τους άρχισαν να εμφανίζονται πολυκαταστήματα και εμπορικά κέντρα.

Κλείνοντας θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη νοσταλγική συζήτησή μας που, όπως και μένα, θα γυρίσει τους φίλους του περιοδικού χρόνια πίσω σε παλιό σινεμά, τότε που η πραγματική αγάπη και αδελφοσύνη χαρακτήριζε τους ανθρώπους.

Ένα ιστορικό παράδειγμα για προβληματισμό...

Γράφει η **Μαρία Γκούτη**

Στα 1828, τα νότια της χερσονήσου του Αίμου, δεν ήταν πια μέρος του «Ρομάν μιλέτ» της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ωστόσο, δεν ήταν και ένα συγκεκριμένο διοικητικό μόρφωμα. Ήταν μια κατεστραμμένη περιοχή από έναν επταετή πόλεμο, που ξεκίνησε ως εθνική επανάσταση και κατάφερε να αναστατώσει τα Βαλκάνια και τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, εμπλέκοντας όλους σε έναν αγώνα συμφερόντων και προώθησης ιδεών. Το μόνο που ήταν ορατό σε αυτό το επισφαλές περιβάλλον ήταν μια ελπίδα ότι η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία, που είχαν άμεσα εμπλακεί στην ελληνική υπόθεση θα έδιναν μια πραγματοποιήσιμη λύση, αλλά και η πεποίθηση ότι ποτέ οι αγώνες δε γίνονται εις μάτην. Ελπίδες και πεποιθήσεις που ενισχύονταν από το πρωτόκολλο του Λονδίνου¹ και μια παρορμητική νίκη του συμμαχικού στόλου έναντι του αιγυπτιακού στο λιμάνι της Πύλου. Ούτε σύνορα είχαν καθοριστεί ακόμα, ούτε ανεξαρτησία είχε παραχωρηθεί στους αντάρτες υπηκόους του Σουλτάνου, που προσδιόριζαν την εθνική τους ταυτότητα ως Έλληνες και δήλωσαν την πολιτική τους ύπαρξη και ανεξαρτησία με επαναλαμβανόμενες εθνοσυνελεύσεις. Στην τελευταία, που έλαβε χώρα στην Τροιζήνα, διατυπώθηκε το λεγόμενο *Πολιτικό Σύνταγμα*, το πιο προοδευτικό συνταγματικό κείμενο της Ευρώπης των αρχών του 19^{ου} αιώνα. Αποφασίστηκε να κληθεί ως Κυβερνήτης για επτά χρόνια ο Ιωάννης Καποδίστριας, μια διπλωματική προσωπικότητα, που είχε δραστηριοποιηθεί διοικητικά ή θεσμικά στα Επτάνησα, την Ιταλία, τη Ρωσία και την Ελβετία.

Στην Πελοπόννησο, την πλέον πληγείσα από τον πόλεμο περιοχή, η κατάσταση ήταν απελπιστική. Αλλά και στην Αίγινα, όπου είχε την έδρα της η προσωρινή κυβέρνηση και ο Καποδίστριας αφίχθη τον Ιανουάριο του 1828 διαπίστωσε: «... είδα πολλά εις την ζωήν μου, αλλά το θέαμα όταν έφτασα εδώ δεν είδα τι παρόμοιον ποτέ... εφώναζαν γυναίκες αναμαλλιαρές, άνδρες με λαβωματιές πολέμου, ορφανά γδυτά, κατεβασμένα από τις σπηλιές, δεν ήτο το συναπάντημά μου φωνή χαράς αλλά θρήνος, μαυροφορεμένες,

γέροντες, μου ζητούσαν να αναστήσω τους πεθαμένους τους...»². Αυτή η απελπισία είναι σαφές ότι δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας επίπλαστης τραπεζικής κρίσης ή συνέπεια επίδρασης των Μ.Μ.Ε. στο κοινό. Οι δυσκολίες φαίνονταν αξεπέραστες, δεδομένου ότι και οι αναφορές των υπεύθυνων της προσωρινής κυβέρνησης δεν ήταν διόλου ενθαρρυντικές. Το εθνικό ταμείο όχι μόνο δεν είχε χρήματα, δεν υφίστατο καν. Η γεωργική παραγωγή είχε καταστραφεί ολοκληρωτικά από την επέλαση του αιγυπτιακού στρατού. Ο ανεφοδιασμός ήταν δυσχερής λόγω των πολεμικών συνθηκών. Τα νησιά του Αιγαίου λυμαίνονταν οι πειρατές, ενώ την ύπαιθρο οι ληστές. Σώματα του οθωμανικού στρατού κυκλοφορούσαν ανενόχλητα. Στα παραπάνω ως προστεθούν και οι συγκρούσεις της φρουράς της Ακροναυπλίας με τη φρουρά του Παλαμηδίου και οι συλλήψεις κατοίκων³.

Εντυπωσιακή, λοιπόν, η υπέρβαση των δυσκολιών, η κατάκτηση του **πρωτοκόλλου της ανεξαρτησίας**, το Φεβρουάριο του 1831, **αντί της αυτονομίας με φόρο υποτέλειας**, όπως είχε αρχικά προταθεί. Εντυπωσιακή και η επίτευξη της συνοριακής γραμμής Παγασητικού – Αμβρακικού, αντί της μη βιώσιμης λύσης, που όπως είχε προτείνει η προστάτιδα Αγγλία, δηλαδή, του περιορισμού σε Πελοπόννησο και Κυκλάδες. Η πλήρης καταπολέμηση της πειρατείας με τη συνδρομή του Α. Μιαούλη καθόρισε την ανάνηψη των νησιών. Άλλωστε οι περισσότεροι πειρατές δεν ήταν παρά νησιώτες

πρώην αγωνιστές, που με τη λήξη του πολέμου βρέθηκαν σε επαγγελματικό αδιέξοδο⁴. Η συγκρότηση ενός εθνικού στρατού, όπου θα μπορούσαν να καταταγούν οι άεργοι πλέον στρατιώτες, αντί να ληστεύουν τις επαρχίες, και η θέσπιση της στρατιωτικής εκπαίδευσης στο Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο, πρόδρομο της σημερινής Σχολής Ευελπίδων, ήταν κάποια από τα επιτεύγματα της σύντομης, αλλά δημιουργικής διακυβέρνησης του Ι. Καποδίστρια. Βέβαια, δεν έλειπαν οι αντιδράσεις, που είτε λόγω διαφορετικών συμφερόντων, είτε λόγω ουσιαστικής ιδεολογικής διάστασης, που γιγαντώ-

θηκαν ως το 1831, συνιστώντας την πρώτη αντιπολιτευτική ομάδα του αρτιγέννητου ελληνικού κράτους⁵. Άλλωστε οι πατερισταλτικές τακτικές του Κυβερνήτη ακύρωναν συχνά πολλά συνταγματικά κεκτημένα.

Ωστόσο, αυτό που εντυπωσιάζει περισσότερο δεν είναι τόσο η αποτελεσματικότητα και τα πρακτικά επιτεύγματα της τετραετίας, όσο η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, που διαφαίνεται σε μια εποχή κατ'ουσίαν δυσχερή. Γιατί το ζήτημα, που αναδείχθηκε ως πρωταρχικό και για το οποίο δεν υπήρξε οικονομική φειδώ, ήταν η παιδεία. Η οργάνωση ενός ενιαίου και ομοιογενούς εκπαιδευτικού συστήματος με έμφαση στη στοιχειώδη παιδεία για το μεγαλύτερο δυνατό ποσοστό του πληθυσμού αποτέλεσε προτεραιότητα του Καποδίστρια, που είχε και στο παρελθόν ασχοληθεί με την αναδιοργάνωση των εκπαιδευτικών δομών στην Ιόνιο Πολιτεία και τη Ρωσία και είχε μελετήσει τα αλληλοδιδασκτικά σχολεία της Ελβετίας⁶. Σε αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα, που υπαγορευόταν από την ανάγκη, κυριαρχούσε η στοιχειώδης εκπαίδευση μέσω της αλληλοδιδασκτικής μεθόδου και απουσίαζε η ανώτατη, μιας και οι μορφές μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που συντελούνταν στο Κεντρικό Σχολείο της Αίγινας και σε άλλα επαγγελματικού χαρακτήρα διδασκαλεία δε συνιστούσαν πανεπιστημιακή μόρφωση.

Η έφεση για μόρφωση των νέων δεν ήταν μόνο επιδίωξη της κυβέρνησης, αλλά και ελπίδα των κατοίκων. Όπως μας πληροφορεί η «Γενική Εφημερίς», σε όλες σχεδόν τις επαρχίες οι κάτοικοι συγγεντρώναν χρηματικά ποσά για τη σύσταση σχολείων. Οι κατάλογοι των προσφορών αποδεικνύουν πώς όχι μόνο οι προύχοντες, αλλά και ο κάθε πολίτης, παραμερίζοντας την ένδειά του, κατέθετε στην υπόθεση της εκπαίδευσης, ακόμα και 2-3 γρόσια⁷. Ακόμα και στην αστικά διαμορφωμένη Σύρο, η επιτυχημένη επιχειρηματικότητα συνδεόταν με την ενί-

σχυση της εκπαίδευσης και όχι με τη συσσώρευση κεφαλαίων και την προώθησή τους σε ξένες τράπεζες⁸.

Οι άνθρωποι του 19^{ου} αιώνα πίστευαν αληθινά στη δύναμη της παιδείας ως αναμορφωτικού παράγοντα της νοοτροπίας και ολόκληρης της ζωής του ατόμου. Άρα, μπορούσαν να τη θέσουν σε προτεραιότητα, έναντι υλιστικών επιλογών. Βέβαια, αυτές οι γενιές είχαν επηρεαστεί από τις ιδέες του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού διαφωτισμού, αυτές που τους έφεραν πιο κοντά στην ιδέα της ελευθερίας. Όχι από τις ροπές του ευδαιμονισμού, αυτές που εξαρτούν τον άνθρωπο από την κατανάλωση. Ο προβληματισμός είναι για μας, σήμερα...

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. D. Dakin, *Ο Αγώνας για την ανεξαρτησία των Ελλήνων*, μτφρ. Ρ. Πατρικίου, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα, 1999, σ. 352-4.
2. Γ. Τερτσέτης, *Άπαντα, Απόλογα για τον Καποδίστρια*, Αθήνα, 1953, σ. 214.
3. Α. Δεσποτόπουλος, *Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας και η απελευθέρωση της Ελλάδος*, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα, 1996, σ. 71.
4. Ν. Διαμαντούρος, *Οι απαρχές της συγκρότησης του σύγχρονου κράτους στην Ελλάδα*, μτφρ. Κ.Κουρεμένος, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα, 2002, σ. 99-100.
5. Όλες οι διαστάσεις της αντιπολίτευσης αναλύονται στη διατριβή του καθ. του Πανεπιστημίου Κρήτης, Χ. Λούκου, *Η αντιπολίτευση κατά τον Ι.Καποδίστρια, 1828-1831*, Θεμέλιο, Αθήνα, 1988.
6. Μια διεξοδική προσέγγιση του εκπαιδευτικού συστήματος προσφέρει η διατριβή του επικ. καθ. Του Ε.Κ.Π.Α., Χ.Μπαμπούνη, *Η εκπαίδευση κατά την Καποδιστριακή περίοδο, διοικητική οργάνωση και εκπαιδευτική λειτουργία*, Σύλλογος προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων, Αθήνα, 1999.
7. Γ.Ε.Ε., αρ.φ. 62, σ. 25/8/1828.
8. Η Ερμούπολη αποτελούσε ένα τόπο εγκατάστασης προσφύγων από αστικά κέντρα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τους διωγμούς που υπέστησαν με την έναρξη της Επανάστασης. Η ουδετερότητα του νησιού και η γαλλική προστασία που προέκυψε με τις διομολογήσεις είχαν διαμορφώσει την ευνοϊκή συνθήκη για την ανάπτυξη ενός αστικού σχηματισμού. Κ. Κόμης, «Προσφυγικές μετακινήσεις, πολεμικές καταστροφές και νέες εγκαταστάσεις», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2003, τ.3, σ. 240-241.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Στο τεύχος 41 σελ. 43 δημοσιεύθηκε μια πληροφορία, προφορική, από αναγνώστη μας, σχετικά με την ιδιοκτησία του πλοίου "Παναγιά". Ο Γιώργος Χατζηανδρέου, γιος του Ανδρέα Χατζηανδρέου, ιδιοκτήτη του καϊκιού, ευγενικά μας ενημέρωσε ότι η πληροφορία είναι λανθασμένη και ότι το καϊκι ήταν ιδιοκτησία του πατέρα του.

Επειδή προσπαθούμε να καταγράφουμε την μικρή-μεγάλη ιστορία της πόλης μας, επανορθώνουμε τα λανθασμένα και ζητούμε συγγνώμη για τα λάθη μας. Είναι ευνόητο ότι δεν έγινε με πρόθεση κακή, αλλά από ελλιπή διασταύρωση. Παρακαλούμε λοιπόν τους αναγνώστες μας, όταν διαπιστώνουν τυχόν "λάθη" **ως προς την ιστορική ακρίβεια των γεγονότων και των πραγμάτων** να την διατυπώνουν γραπτά και εμείς θα δημοσιεύουμε την τυχόν διαφορετική πληροφορόρηση.

Η "Ιστορία" της πόλης μας ακόμη γράφεται.

Για μια φορά ακόμη παρακαλούμε, εφ' όσον οι συνεργάτες μας στέλνουν τα κείμενα χειρόγραφα, να δίνουν και τη δυνατότητα, μέσω ενός e-mail, να ενημερώνονται ηλεκτρονικά πώς μεταφέρονται στον υπολογιστή για να αποφεύγονται λάθη, άλλες φορές χωρίς σημασία και άλλες φορές λάθη που αλλοιώνουν το νόημα.

Διορθώνουμε στο τεύχος 41, στο άρθρο «Νάρκες και θύματα», στη σελ. 36: άψογα αντί **άψυχα**, ξηράς αντί **ξέρας**, στη σελ. 37: Καρκατσάκη αντί **Καρακατσάνη**, αθέατα αντί **αθέατη**.

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

Η Ψαρού

Γράφει ο Γιώργος Ψύλλας

Η Μαριώρα, η μάνα, τα κανόνισε όλα μόνη της για το γάμο του γιου της, του Χρύσανθου· κανέναν δεν άφησε να χάσει τη μούρη του, μοναχοπαίδι, που τον είχε. Άλλο πράγμα η φροντίδα της μάνας κι άλλο τα συμπεθέρια, έτσι δεν είναι;

Κι όχι πως δεν έκανε κι άλλα παιδιά. Έκανε, καλέ κι σεις.

Δύο σκάρωσε, πριν τον Χρύσανθο. Το ένα το έχασε ζεστό-ζεστό ανάμεσα στα σκέλη της, τι πήγε στραβά, δεν το κατάλαβε ποτέ της και τ' άλλο, δυο χρονών, πνίγηκε στον κακό βήχα ένα βράδυ, πάει κι αυτό.

Τον Χρύσανθο τον μεγάλωσε στην ποδιά της. Δίπλα της τον κοιμίζει μέχρι τα τώρα, που ήταν σε ηλικία για φαντάρος, να τον ακούει, να τον νιώθει. Στα γύρω χωράφια δεν πάτησε το πόδι του ποτέ, έχουν φίδια και τσουκνίδες τα χωράφια κι η θάλασσα κακή κι αυτή, έχει μύδια, τσούχτρες κι αχινούς, αϊ στο καλό της. Απ' τα ποδήλατα πάλι, πέφτουν και γκρεμίζονται. Όχι στα ποδήλατα. Στην μπάλα, σπάνε τα γόνατά τους. Ούτε μπάλα. Σπίτι, καλέ! Σπίτι! Κοντά της! Σάμπως δεν τον έβγαζε η ίδια βόλτα, μέχρι τα τρένα, στο Ντεπό και μέχρι τη γέφυρα της Μαϊστρου; Σινεμά μαζί. Από κοντά τον είχε, να ξέρει τι της γίνεται, χήρα γυναίκα. Αστέια-αστεία, αγρύπνια στην αγρύπια, έφτασε τον Χρύσανθο της για γάμο με την Αθανασία, αλώβητο, ακέραιο, κοτζάμ παλλήκαρο δυο μέτρα, που λέει ο λόγος κι ας μην πήγε φαντάρος και τον κακολογούσαν τα σόγια της Αθανασίας, στην Απολλωνιάδα. Ποιος πάει φαντάρος, με μια πλατυποδιά, να!

Τη νύφη, την βρήκε η ίδια.

Έφαγε όλα τα Καραγατσιανά πρώτα-πρώτα κι όλη την Αλεξανδρούπολη μετά, σπίτι με σπίτι. Καμιά! Γλωσσούδες, ξιπασμένες, σουρτούκες. Καμιά! Αν ήταν να δώσει τον Χρύσανθο σε καμιά τσιπλάκο, στο Βατοπέδι να τον έστελνε καλύτερα, να καλογερέψει.

Την είδε στα ψαράδικα, που βοηθούσε πρωί-πρωί, τον πατέρα της. Άρπαζε τις ψαροκασέλες και τις στοίβαζε, σαν πούπουλα, σε ντάνες. Φρέσκια η σαρδέλα, ολόφρεσκη, τζάμπα η γαρίδα σήμερα, οι κολιοί ένα τάλιο τη μιάμιση οκά. Καπάτσα, της φάνηκε. Δουλευταρού και με σέβαση, μια κοπέλα. Της έδωσε τζάμπα και μια τσάντα με φρέσκα σκουμπριά, για να τα ξεράνει, να τα κάνει τσίρους για τον χειμώνα. Λεφτά πήρε μόνο για τις γαρίδες. «Γεια σας, κυρία Μαριώρα μου και πάλι ορίστε, δικό σας το μαγαζί», γύρισε και της είπε, που την ξεπρόβαλε.

Της άρεσε αυτό το χουβαρνταλίκι, της κοπέλας. “Ψαρού” της έβγαλε ένα παρατσούκλι, πριν καλά-καλά φύγει από το μαγαζί. Αθανασία την έλεγαν την κοπέλα.

Κόλλησε να την σκέπτεται στο δρόμο.

Ρώτησε και έμαθε. Για καλή την λέγανε όλοι. Καλή και η προίκα της. Σπίτι διώροφο στην Απολλωνιάδα, φάτσα στο πέλαγος. Και το ψαράδικο, μαγαζάρα να βγάζει το χρήμα και με το παραπάνω. Όλα καλά.

Τον Χρύσανθο, είχε δεν είχε, τον έχωσε υπάλληλο στο ΣΕΚ. Ελεγκτής στα τρένα, πήγαινε-έλα στην Ορεστιάδα, μέρα παρά μέρα. Μήνας μπαίνει, μήνας βγαίνει. Μα... τους έβαλε όρο απαράβατο. Το ζευγάρι θα έμενε κοντά της. Στο ίδιο σπίτι, για να εξηγούμαστε. «Ναι, μαμά», είπε ο Χρύσανθος. Η Ψαρού είπε, να μην της χαλάσει το χατίρι. Είπε: «εσύ ξέρεις Μαριώρα μου».

Παραμονή του γάμου. Αύριο ο Χρύσανθος παντρεύεται. Πρέπει να μάθει και τα τελευταία χρειαζόμενα για αύριο το βράδυ, το πρώτο γαμπριάτικο βράδυ του με την Ψαρού. Τα κυριότερα, δηλαδή. Μην πέσει σαν ψάρι στο νυφοκρέβατο, αμάθητος που ήταν.

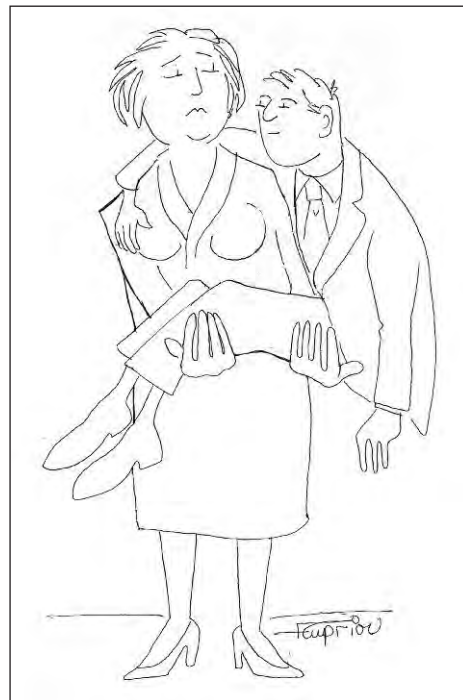
«Μην χώνεις την μούρη σου, όπου να 'ναι, αγουρούδιμ, ούτε και πολλά ψαξίματα με τα χέρια σου, καταλαβαίνεις. Ο Θεός σου έδωσε αυτό που χρειάζεσαι, φτάνει και περισσεύει για να κάνεις τη δουλειά σου. Τα άλλα άστα, πουλάκι μου, μην αρρωστήσεις, θα πεθάνω αν αρρωστήσεις».

Κατάλαβε ο Χρύσανθος.

«Εν τάξει Χρύσανθε;»

«Εν τάξει, μαμά», αυτός.

Πάνω στα σαράντα του γάμου, βράδυ που ο Χρύσανθος έλειπε στην Ορεστιάδα, η Αθανασία δεν άντεξε άλλο κι

έστησε κοτζάμ Μαριώρα απέναντί της. Είκοσι βράδια ο γιος σου κυρά Μαριώρα, χαμένος στα ταξίδια του, βγάλτα αυτά και τα άλλα είκοσι βραδάκια, ούτε με το έτσι ούτε με το αλλιώς να την αφήσει, να τον χαρεί σαν άντρα της. «Τι 'ναι βρε Χρύσανθε κι αποτραβιέσαι, πάνω στα καλύτερα;»

«Να! Η μάνα μου, Αθανασία!», της δικαιολογήθηκε, εψές. Όλα τα ξέρασε στην Αθανασία. Να τον έχει και να τον χαίρεται, τον γιόκα της, η σκατόγρια. Αυτή δεν κάθεται άλλο να παιδεύεται μ' έναν χαντούμη άντρα. Τα μαζεύει για την Απολλωνιάδα απόψε κιόλας και μην είδατε τον Παναή, της είπε!

Τελικά, αχάριστη η Ψαρού! Σουρλουλού, μια γυναίκα! Γυρνούσε νύχτα από το ψαράδικο κι ήθελε βαρβατίλες και παιχνιδάκια, κακό χρόνο να' χει, η σιχαμένη.

Και βρώμαγε ψαρίλα, το κρεβάτι της. Αμάν, βρώμα! Ολόκληρη, μια βρωμοψαρίλα ήταν. Πώς και της ξέφυγε αυτό το πράμα, απ' την αρχή;

Στον διάολο, να πάει και η Ψαρού κι όλο της, το σόι. Στα Τάρταρα! Χίλιες φορές, ανύπαντρος να μείνει ο Χρύσανθος της. Ανέραςτος κι ανέπαφος, χίλιες φορές. Στον διάολο...

Άκουσε από το σπίτι της το βαρύ σύρσιμο της οτομοτρίς στις γραμμές του Ντεπτό, εννιά και είκοσι ακριβώς. «Ήλθε!», είπε με ανακούφιση κι άνοιξε την κουρτίνα της, στο πλάτος της αγκαλιάς της, να δει το τρένο.

Ο Χρύσανθος όμως, δεν ήλθε, τελικά.

Είπανε στη δουλειά πως εκείνη τη νύχτα, συνέχισε για τη Θεσσαλονίκη, χωμένος, θαμμένος καλύτερα, στο σύμπλεγμά του.

Κι η Μαριώρα;

Αυτή βρέθηκε με τα πολλά, να ζει σ' ένα χαμόσπιτο, πέρα από το Πρώτο Σχολείο, κοντά στο εργοστάσιο της πίσσας. Ολομόναχη! Άθλια μια γριά, ανήμπορη πια να ελέγξει τα κουσούρια της ψυχής της, περίμενε τον Χρύσανθό της απ' τη Θεσσαλονίκη, να έλθει, να τη δει. Μα αυτός αργούσε και αργούσε. Είκοσι χρόνια, όλο δουλειές και ταξίδια έχω, μάνα, της έγραφε.

«Δεν θα πεθάνω, μωρή Ψαρού, αν δεν έλθει, να τον δω», έλεγε η Μαριώρα, που η Αθανασία, παντρεμένη ...ξαναπαντρεμένη, θέλω να πω, με δυο παιδιά... ερχόταν και την κοίταζε, να μην πεθάνει στη βρώμα και στην πείνα. Ό,τι έγινε, έγινε με τον Χρύσανθο.

Δεν άντεξε κι αυτή, που ξεκόλλησε μάνα και γιο, για αμάρτημα το είχε. Δεν το κατάλαβε, πως ανάμεσά τους υπόβοσκε αρρώστια κακιά, της ψυχής μια αγιάτρευτη αρρώστια.

Την πρόσεχε και την συντηρούσε. Κι ούτε ένα ευχαριστώ! Μια τόση δα, γλυκιά κουβέντα, δεν άκουσε απ' τη γριά.

Ο Χρύσανθος κι ο κόσμος όλος!

Χαιρετώ σας.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Δ. ΜΑΝΤΖΟΥΝΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΟΦΘΑΛΜ/ΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΛ.ΑΣ.
Λ. ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 163Α (3ος όρ.) 115 26 ΑΘΗΝΑ
(πλησίον Μετρό Κατεχάκη)
e-mail: arismantzounis@gmail.com
ΤΗΛ. 210 6998223, 210 6997766
FAX: 210 6997765 κιν. 6948 275909

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΠΑΥΛΙΔΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 106 (2ος όρ.) ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ
ΤΗΛ. / FAX: 25510 36856 κιν. 6945655110
e-mail: mpavlid@otenet.gr

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΥΡΟΛΟΓΟΣ - ΑΝΔΡΟΛΟΓΟΣ
Δ/ΝΤΗΣ ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΛ.ΑΣ.
Λ. ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 163Α (3ος όρ.) 115 26 ΑΘΗΝΑ
(έναντι Μετρό Κατεχάκη)
ΤΗΛ. 210 6998220 FAX: 210 6997765
κιν. 6948 274048
e-mail: chspap@yahoo.gr

ΠΕΤΡΟΣ Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΩΡΛ - ΠΑΣΤΙΚΟΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΥ
Fellow της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Πλαστικής Προσώπου
ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 10 ΚΟΛΩΝΑΚΙ
ΤΗΛ. 210 7223200 FAX: 210 7223209
κιν. 6944 248247
e-mail: economoupetros@gmail.com

FACE CLINIC
www.economoupetros.com
www.faceclinic.gr | www.facialplasticsurgery.gr

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΓΑΛΕΤΖΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ
ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 56 (4ος όρ.) 106 78 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 210 3831737 - 210 3803803
FAX: 210 3301910 κιν. 6977349339
e-mail: galetzas.e@dsa.gr

ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ (ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ) ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ Ή ΚΑΙ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΑ

MARIA GIASSEMAKI

ARCHITECT N.T.U. (ATHENS)
11, LEMBESSI STR, 117 42 ATHENS
TEL. (+30) 210 9231 346
Fax: (+30) 210 9231 392
Mob.: 6944 247 744
E-mail: mgias@tee.gr

ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ του ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΛΟΥΚΑ ΜΠΕΛΛΟΥ 13 ΑΘΗΝΑ 115 24
210 6927 058 6973 224 639
E-mail: nchatzian@tee.gr

ΓΙΑΣΕΜΑΚΗ ΧΑΡΑ

ΓΡΑΦΙΣΤΑΣ - ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΟΣ
ΛΕΜΠΕΣΗ 11 ΑΘΗΝΑ 117 42
ΤΗΛ. 210 9231 363 κιν. 6944 346 348
Fax: 210 9231 392

ΕΛ. ΣΤΑΥΡΙΑΝΙΔΗ

ΚΕΝΤΡΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ "ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ"
ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ
1. ΕΒΡΟΥ 16 & ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ
ΤΗΛ./FAX: 210 9316575
2. ΑΓΧΙΑΛΟΥ 23 & ΑΜΙΣΟΥ ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ
ΤΗΛ./FAX: 210 9319070
www.flmellon.gr - e-mail: info@flmellon.gr

ΓΑΡΥΦΑΛΛΙΑ ΣΥΡΙΔΟΥ του ΣΠΥΡΟΥ

ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΣ
ΘΗΣΕΩΣ 25 ΜΑΡΟΥΣΙ 151 24
ΤΗΛ. 210 6129 044 κιν. 6974 003 216

ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ του ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
Μ. ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ 13 ΑΘΗΝΑ 115 24
ΤΗΛ. 210 6916789 κιν. 6936 928534
E-mail: nicolhat@hotmail.com

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ του ΙΩΑΝΝΗ

ΚΑΘ. ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
ΟΥΡΑΝΟΥ 6 ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ 166 71
κιν. 6983 930799

ΣΠΥΡΟΣ Ε. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ

ΛΟΓΙΣΤΗΣ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 15 ΑΘΗΝΑ 105 52
ΤΗΛ. 210 3248100
ΟΙΚΙΑ: ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΥ 22 ΑΘΗΝΑ 112 55
ΤΗΛ. 210 2018092

ΚΟΥΡΟΥΤΖΙΔΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝ.

DENISE ELEFThERIOU

ΣΧΕΔΙΑΣΤΡΙΑ ΜΟΔΑΣ
ΜΗΤΡ. ΙΩΣΗΦ 5 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 546 22
ΤΗΛ. 2310 272477 FAX: 2310 273663
6973 802974 www.deniseEleftheriou.gr

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΓΚΑΡΔΙΑΚΟΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Μετεκπαιδευθείς στα ενδοστοματικά εμφυτεύματα
στο DGI του Λονδίνου και στην Υποστηρικτική Αγωγή
του στόματος στον ογκολογικό Ασθενή
Λ. ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ 309 ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ 172 36
ΤΗΛ. 210 9754299 FAX: 210 9765433
κιν. 6944 341321 e-mail: gkardiak@otenet.gr

ΜΑΡΤΙΝΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ

ΣΥΝΤΗΡΗΤΡΙΑ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ (ΠΕ)
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (ΜΑ)
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ 3 ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ
546 36 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ./FAX: 2310 412413 κιν. 6973 486888

ΘΕΜΗΣ Α. ΛΥΜΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ - D.E.A PARIS II
ΤΣΙΜΙΣΚΗ 33 (8ος όρ.) 546 24 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. 2310 282142 κιν. 6944391166
e-mail: lymbop@hol.gr

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΒΑΣ. ΟΛΓΑΣ 6 (2ος όροφος)
Τ.Κ. 54640 ΦΑΛΗΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. 2310 869588

ΕΙΡΗΝΗ Σ. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΜΑΡΑΣΛΗ 21 ΑΘΗΝΑ 106 76
ΤΗΛ. 210 7215 546 FAX: 210 7215 622
κιν. 6932 243 736
e-mail: igranmatopoulou@gvm-law.gr

ΕΛΕΝΗ Φ. ΜΑΛΑΜΑ

MSc - ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΜΑΖΑΡΑΚΗ 24Α (1ος όρ.) 68100 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. / FAX: 25510 84503 κιν. 6973386595

ΕΠΙΛΟΓΕΣ από τον Τύπο της Αλεξανδρούπολης

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΡΑΚΗ

26.6.2012 Η «Αρσινόη της Θράκης» βάζει πλώρη για Ν. Υόρκη, Παρίσι, Λονδίνο. Στο πλαίσιο εργασιών του Χρηματοοικονομικού Φόρουμ Θράκης, με πρόεδρο την Κατερίνα Καραγιάννη, έλαβε χώρα, το βράδυ της 24ης Ιουνίου, μπροστά από το Αρχαιολογικό Μουσείο Σαμοθράκης, η παρουσίαση σειράς φορεμάτων, με την επωνυμία «Αρσινόη της Θράκης», φτιαγμένων 100% από μετάξι Σουφλίου. Δημιουργός τους η σχεδιάστρια Κάτια Ασατίδου. Στόχος μας να μπούμε στην παραγωγή με όσο μετάξι μπορεί να δώσει το Σουφλί.

10.7.2012 Αποστολή στο Ισραήλ για συνεργασία στις θαλάσσιες μεταφορές. Οι Οργανισμοί Λιμένων Αλεξανδρούπολης, Καβάλας και Βόλου πραγματοποίησαν επιχειρηματική αποστολή στο Ισραήλ 3 και 4 Ιουλίου με στόχο τη διερεύνηση και ανάπτυξη εργασιών με ισραηλινές εταιρείες στους τομείς εμπορευματικών μεταφορών και της κρουαζιέρας.

11.7.2012 Διεθνής Ιστιοπλοϊκός Καλοκαιρινός αγώνας. Για 4η χρονιά θα διεξαχθεί στην Αλεξανδρούπολη (19-22/7/2012). Συμπεριλαμβάνεται

στους επίσημους αγώνες της Παγκόσμιας Ιστιοπλοϊκής Ομοσπονδίας.

14.7.2012 Η επίσκεψη στη Ρωσία του Μητροπολίτη και του Δημάρχου Αλεξανδρούπολης. Στερέωση της αδελοποίησης με τον Δήμο Σοσνόβου Μπορ της Αγίας Πετρούπολης. Χιλιάδες οι Ρώσοι προσκυνητές του ιερού λειψάνου του Αγ. Νικολάου που προσκομίσθηκε και εκτέθηκε σε ναό της πόλης.

26.7.2012 Επιχειρηματική αποστολή σε Μόσχα - Αγία Πετρούπολη ετοιμάζει το Επιμελητήριο Έβρου, στις αρχές Νοεμβρίου για τους κλάδους δομικών υλικών, βιομηχανικών προϊόντων, καθώς και τροφίμων και ποτών.

28.8.2012 Ανοίγει ξανά τις πόρτες του το σχολείο της Ίμβρου. Έκκληση στους Ίμβριους αλλά και στον καθένα από την έπαλξή του, να στηρίξουν την επαναλειτουργία του πλήρως ανακαινισμένου ελληνικού δημοτικού σχολείου στην Ίμβρο, έπειτα από σχεδόν μισό αιώνα απαγόρευσης των τουρκικών αρχών, απηύθυνε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος που επισκέφθηκε το νησί συνοδευόμενος από τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Ιερώνυμο.

4.9.2012 Γιορτή κυνηγιού στον Έβρο. Ραντεβού στη Μ. Δοξιάρα

Επιμέλεια: Υβόννη Δαΐδου

δίνουν στις 8 και 9 Σεπτεμβρίου οι κυνηγοί, σε μία γιορτή που διοργανώνουν η Περιφερειακή Ενότητα Έβρου και ο Δήμος Ορεστιάδας.

5.9.2012 Το 5ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικού Πολιτισμού. Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου θα διεξαχθεί στο Σουφλί από 5 έως 9 Σεπτεμβρίου το ανωτέρω Συνέδριο με θέμα «Ομύθος ως τροφή δύναμης, δημιουργίας και πολιτιστικής αναβίωσης».

6.9.2012 Διεθνές Φιλοσοφικό Συμπόσιο για τους θεούς της Σαμοθράκης θα διεξαχθεί από 10 έως 14 Σεπτεμβρίου στο παλαιό σχολείο Θερμών Σαμοθράκης. Διοργανωτές η Διεθνής ομάδα εργασίας «ΛΟΓΟΣ» σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Τύμπινγκεν Γερμανίας.

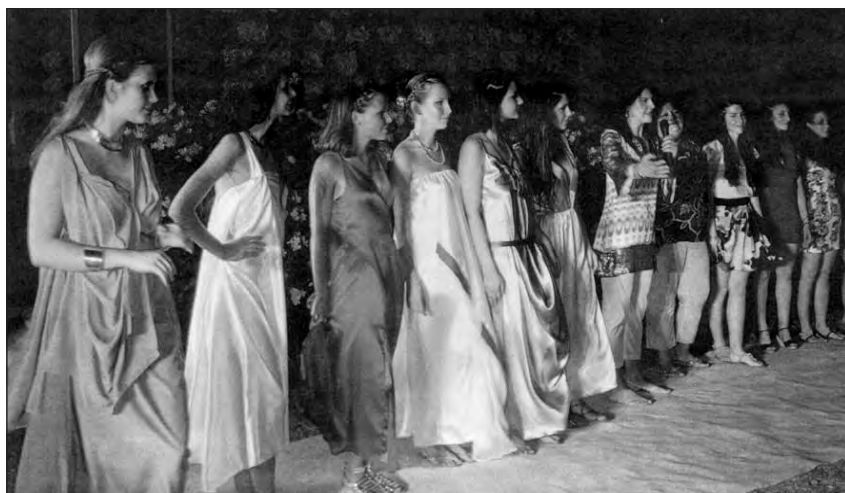
20.9.2012 Προς αξιοποίηση γεωθερμικά πεδία - ιαματικές πηγές. Σε συντονισμένες ενέργειες προχωρεί η Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης. Εκδήλωση ενδιαφέροντος για την γεωθερμία Αρίστεινου και Τυχερού στον Έβρο.

21.9.2012 Ξαναφέγγει ο Φάρος της Ζουράφας. Ολοκληρώθηκε ύστερα από 7 μήνες η τοποθέτηση του στίλβοντος φανού, από την Υπηρεσία Φάρων του Πολεμικού Ναυτικού. Η Ζουράφα όχι μόνον οριοθετεί το Ελληνικό Βορειοανατολικό Αιγαίο αλλά είναι γεμάτη και με πετρέλαιο, πράγμα που δικαιολογεί και το μεγάλο ενδιαφέρον των Τούρκων γι' αυτήν.

ΓΝΩΜΗ

18.7.2012 Στο «κόκκινο» και οι εξαγωγικές επιχειρήσεις στον Έβρο. Για συνθήκες ασφυξίας από την πρωτοφανή έλλειψη ρευστότητας κάνει λόγο ο πρόεδρος εξαγωγικού του Επιμελητηρίου Έβρου.

20.7.2012 Επίσκεψη Αντιπροσωπείας Ρώσων Επιχειρηματιών στο

Από την επίδειξη των δημιουργιών με το μετάξι Σουφλίου στην Παλαιάπολη Σαμοθράκης

Δήμο Αλεξανδρούπολης. Οκταμελής αντιπροσωπεία από την Αγία Πετρούπολη συναντήθηκε με τον Δήμαρχο και φορείς της περιοχής. Συζητήσαν τις προοπτικές διμερούς συνεργασίας σε επίπεδο επενδύσεων.

1.8.2012 Επιστροφή... στον γενέθλιο τόπο για τους Απολλωνιαδίτες. Ο Σύλλογος της Αλεξανδρούπολης πραγματοποίησε εκδρομή προσκύνημα στην Απολλωνιάδα της Τουρκίας. Για πρώτη φορά μετά το 1922 δόθηκε άδεια και έγινε, στις 27 Ιουλίου, αρχιερατική θεία λειτουργία στον Ιερό Ναό του Αγ. Παντελεήμονα Απολλωνιάδας από τον Μητροπολίτη Προύσης κ. Ελπιδοφόρο.

21.8.2012 Ολοκληρώθηκε την Κυριακή 19 Αυγούστου το 9ο Παγκόσμιο Θρακών στις Φέρες. Συζητήσεις, παρεμβάσεις και προτάσεις σχετικά με το μέλλον της Θράκης κατά τις τριήμερες εργασίες του. Ψήφισμα με τα βασικά αιτήματα των 100 συμμετεχόντων.

23.8.2012 Μάχη για το Αναπηνιστήριο στο Σουφλί. Εκτιμάται ότι με τη λειτουργία του θα είναι δυνατή η άνθιση της σηροτροφίας στην πόλη του μεταξιού με πολλά θετικά οφέλη. Ο Δήμος και ο επαγγελματίας του κλάδου εντείνουν τις προσπάθειές τους ώστε να αξιοποιηθεί. Μοναδική έκθεση για το μετάξι στο «Μουσείο Τέχνης» έως και τις 10 Σεπτεμβρίου.

1.9.2012 Στα επίπεδα του 1978 η αγοραστική δύναμη των Ελλήνων. Στοιχεία σοκ για το Δήμο Αλεξανδρούπολης: 6.700 πολίτες θα λάβουν μέρος στο πρόγραμμα χορήγησης τροφίμων από τα αποθέματα παρέμβασης στους άπορους της ΕΕ. Σημειώθηκε πάνω από 50% αύξηση στον αριθμό των αιτήσεων σε σχέση με πέρυσι.

19.9.2012 Κάθετη μείωση των ιχθυαποθεμάτων και οικονομικός μαρασμός για την παράκτια αλιεία. Τα κύρια συμπεράσματα της αλιευτικής έρευνας που πραγματοποιεί τα τελευταία χρόνια η ερευνητική ομάδα του Αρχιπελάγους στο ανατολικό Αιγαίο. Όπως λένε οι φαραδές, έχουν εκλείψει είδη όπως π.χ. τα θράψαλα και οι γαρίδες, όχι μόνο από την υπεραλίευση και την παρά-

**9ο Συνέδριο Θρακών
Από την λειτουργία στην Παναγία Κοσμοσώτειρα**

νομη αλιεία των γειτόνων, αλλά και από τα απόβλητα που καταλήγουν στη θάλασσα.

20.9.2012 Το Παιδικό Χωριό SOS Θράκης ζητά βοήθεια. Δίχως τέλος οι ανάγκες για τις οικογένειες της Θράκης. Αναζητούνται «μητέρες» ώστε να λειτουργήσουν άλλα δύο σπίτια στο Αρίστεινο. Μεγάλη αύξηση στις αιτήσεις για φιλοξενία παιδιών και ενίσχυση οικογενειών, αλλά... μεγάλη μείωση σε χορηγίες δηλώνει ο Γενικός Διευθυντής των Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδας.

21.9.2012 Η κρίση στέλνει τους Έλληνες φοιτητές ξανά στα Βαλκάνια. Περισσότεροι ξανά Βουλγαρία και Ρουμανία για σπουδές από τους Έλληνες φοιτητές λόγω οικονομικής κρίσης (4.000-5.000 ευρώ ετησίως τα διδάκτρα και περίπου 4.500 ευρώ τα έξοδα διαμονής και διατροφής).

27.9.2012 Ηχηρό μήνυμα από την Αλεξανδρούπολη. Με παλμό και μεγάλη συμμετοχή η απεργιακή συγκέντρωση και πορεία στους δρόμους της πόλης στο πλαίσιο της 24ωρης γενικής απεργίας που κήρυξε η ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ. Τον τόνο έδιναν τα πρωτοβάθμια σωματεία, εργαζόμενοι, νέοι και φοιτητές.

28.9.2012 Πάνω από 500 συνάνθρωποι μας στα συσσίτια Δήμου και Μητρόπολης Αλεξανδρούπολης. 16 παιδιά συτίζονται δωρεάν σε σχολεία της περιοχής. Απελπιστικά άδεια τα καλάθια των προσφορών

στα σουπερ μάρκετ για το Κοινωνικό Παντοπωλείο.

ΘΡΑΚΗ-PRESS

20.7.2012 Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης γυναικών-θυμάτων βίας στην Αλεξανδρούπολη θα λειτουργήσει το επόμενο διάστημα στον Δήμο Αλεξανδρούπολης, μετά από σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Το πρόγραμμα υλοποιεί σε διάφορους δήμους της πόλης η Γενική Γραμματεία Ισότητας στα πλαίσια του προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013».

20.7.2012 Διάδρομος «Sea2Sea». Έγινε το πρώτο βήμα και αναμένονται τα άλλα δύο προκειμένου να αρχίσει η υλοποίηση του «διαδρόμου συνδυασμένων μεταφορών», που θα συνδέει το Αιγαίο με τη Μαύρη Θάλασσα, πρόταση που είχε διαμορφωθεί από κοινού από τους Οργανισμούς Λιμένος Αλεξανδρούπολης και Καβάλας και τα βουλγαρικά λιμάνια Burgas και Varna. Ο συνολικός προϋπολογισμός είναι 1,5 εκ. ευρώ και η υλοποίηση αναμένεται να ξεκινήσει τον επόμενο Σεπτέμβριο, ενώ το κόστος αναλαμβάνουν κατά 50% η ΕΕ, κατά 25% το ελληνικό κράτος και κατά 25% το βουλγαρικό. Ο διάδρομος θα συνδέει τις θαλάσσιες μεταφορές της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας με σιδηροδρομικό τμήμα μεταφορών μεταξύ Αλεξ/πολης - Burgas και Varnas.

Συνταγές (όχι μόνο Θρακιώτικες)

Τάρτα με κρέμα τυριού και αχλάδια

(ή άλλο φρούτο ανάλογα με την εποχή)

Υλικά για τη βάση

100 γρ. τριμμένα μπισκότα, 100 γρ. αμύγλαδο τριμμένο
100 γρ. βούτυρο λιωμένο

Υλικά για τη γέμιση

600 γρ. τυρί "Φιλαδέλφεια"
200 γρ. ζάχαρη - 140 γρ. κρέμα γάλακτος
αχλάδια βρασμένα ή κομπόστα

Εκτέλεση

Ανακατεύουμε όλα τα υλικά (για τη βάση) έτσι ώστε να έχουμε ένα μαλακό ζυμάρι, το οποίο τοποθετούμε σε ένα τσέρκι 20 εκ. και το βάζουμε στο ψυγείο.

Για την κρέμα: Ανακατεύουμε το τυρί Φιλαδέλφεια με τη ζάχαρη και την κρέμα γάλακτος και προσθέτουμε ένα-ένα τα αυγά. Αδειάζουμε την κρέμα στην τάρτα, προσθέτουμε στραγγισμένα τα αχλάδια και ψήνουμε σε προθερμασμένο φούρνο στους 170° για 45 λεπτά.

Κανελόνια

Υλικά

3/4 κιλού κιμά
4 κρεμμύδια - 1 αυγό
3 κουταλιές σ. αλεύρι
300 γρ. γραβιέρα τριμμένη
300 γρ. "πεκορίνο" τριμμένο
1 κιλό ντομάτες
1 κουτί κανελόνια
αλάτι - πιπέρι
σπόρους κακουλέ
βούτυρο φρέσκο
2 φύλλα δάφνης
μπαχάρι

Για τη σάλτσα

Καβουρδίζουμε τα δύο κρεμμύδια με λίγο λάδι, τρίβουμε τις ντομάτες και αδειάζουμε στην κατσαρόλα να βράσει η ντομάτα για 10 λεπτά. Προσθέτουμε το μπαχάρι, τα φύλλα δάφνης και τους σπόρους κακουλέ.

Εκτέλεση

Καβουρδίζουμε τον κιμά με λίγο λάδι και δύο κρεμμύδια φιλοκομμένα ώσπου να πει το ζουμί του. Αφήνουμε λίγο να κρυώσει. Σπάζουμε το αυγό και ανακατεύουμε πολύ καλά τον κιμά καθώς και το αλεύρι. Ρίχνουμε τη μισή γραβιέρα και το μισό "πεκορίνο" και πάλι ανακατεύουμε.

Παίρνουμε ένα-ένα τα κανελόνια, τα ακουμπάμε όρθια σε ένα πιατράκι και με ένα μικρό κουταλάκι τα γεμί-

Επιμέλεια: Στρατούλα Κουνκουρίκου

ζουμε με τον κιμά σπρώχνοντας καλά για να μην έχουν κενό.

Σε ένα πυρέξ βάζουμε ένα κομματάκι φρέσκο βούτυρο, το ζεσταίνουμε στο φούρνο να λιώσει και ένα-ένα τα κανελόνια τα τυλίγουμε στο βούτυρο για να μην κολλήσουν μεταξύ τους στο ψήσιμο. Τα περιχύνουμε με την σάλτσα, ρίχνουμε από πάνω τα υπόλοιπα τυριά και κομματάκια φρέσκο βούτυρο.

Σκεπάζουμε το πυρέξ με αλουμινόχαρτο και ψήνουμε στους 200° για μία ώρα. Εάν θέλουμε να πιάσει κρούστα, αφαιρούμε το αλουμινόχαρτο 10 λεπτά πριν το τέλος.

Κρέας με μελιτζάνες στο φούρνο

Υλικά

1,5 κιλό κρέας μοσχαρίσιο (σπάλα)
1 κιλό ντομάτες ώριμες
μπαχάρι, δάφνη, κακουλέ
σκόρδο (προαιρετικά)
2 μεγάλα κρεμμύδια
300 γρ. φέτα

Εκτέλεση

Κόβουμε τις μελιτζάνες σε στρογγυλές φέτες, τις ξεπικρίζουμε και τις στρώνουμε στη λαμαρίνα του φούρνου μία-μία. Τις αλείφουμε με το πινέλο λάδι και τις ψήνουμε στο φούρνο. Ετοιμάζουμε το κοκκινιστό (με τον τρόπο που ξέρουμε) και το βράζουμε κανονικά.

Ότα είναι έτοιμα και τα δύο, βάζουμε το κρέας και τις μελιτζάνες στο πυρέξ. Ρίχνουμε τη σάλτσα και σκεπάζουμε όλη την επιφάνεια με φέτα τριμμένη. Ψήνουμε στο γκριλ ώσπου να ροδίσει η φέτα.

Μνήμες & πρόσωπα

Οικογενειακές φωτογραφίες

Οι σελίδες αυτές είναι μια πρόσκληση-πρόκληση. Στείλτε μας φωτογραφίες από το οικογενειακό σας αρχείο, σε ενότητες (π.χ. σχολική ζωή, εκδρομές, σημαντικά γεγονότα της κοινωνικής και πνευματικής ζωής της πόλης κ.ά.). Οι φωτογραφίες γράφουν ιστορία. Το θέμα της επόμενης συνεχίζεται με "Οικογενειακές παρέες".

Επιμέλεια: Π. Τσιακίρης

Μια παρέα δασκάλων το 1933.

Από αριστερά:

Εμμ. Παχυγιαννάκης, Γιώργος Γεωργιάδης, άγνωστος ο επόμενος και δεξιά ο Μιχαήλ Παπαδόπουλος. Οι κυρίες: Οσία Παχυγιαννάκη και στα πόδια της ο Νίκος Παχυγιαννάκης, η Αρτεμισία Παπαδοπούλου και

εμπρός της η κόρη της Ζωή· δίπλα της ο Αριστ. Παχυγιαννάκης. Την άλλη κυρία και τον γιο της δεν τους γνωρίζω. Η αποστέλλουσα και ο Γιώργος Παχυγιαννάκης "φιλοξενούνται" στην κοιλιά των μητέρων τους.

(Αρχείο Εύας Παπαδοπούλου-Κόμη)

Η οικογένεια Δαΐδη, στον κήπο του φωτογραφείου. Ο πατέρας Ανδρέας, η μητέρα Παγώνα και τα παιδιά Γιάννης και Υβόννη (περ. 1950).

Η οικογένεια Σπανού αμέσως μετά την κατοχή, αδυνατισμένοι (23/4/1944, Αθήνα). Στο κέντρο ο παππούς Αθανάσιος Σπανός περιβάλλεται από τα εγγόνια του Πασχάλη και Σμαρούλα. Πίσω η Ευφροσύνη και ο Αθανάσιος Χριστοδούλου και η Τριανταφυλλιά.

Οι γονείς της Στρατούλας Κουκουρίκου Παλαιολόγος και Ευσεβία σε φωτογραφία του 1931.

Ο Χαράλαμπος Λεονταρίδης με τα τέσσερα κορίτσια του, τη Μαρία, τη Σμαρώ, την Έλλη και την Πόπη. Ο Χ. Λ. ήταν αδελφός του γνωστού ευεργέτη της πόλης Αντώνη Λ. Λεονταρίδη (δες "Πρόσωπα και Μορφές της Αλεξανδρούπολης", σελ. 25-32).

(Αρχείο Δανάης Μιχαήλογλου-Τσεκούρα)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΥΓΓΡΟΥ 137 (5ος όροφος) - Τ.Κ. 171 21 Ν. ΣΜΥΡΝΗ - ΤΗΛ. 210 3215354